

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08122

DI EMESE HASENE

Aleph Katz

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א ל ה פ ז
די אמתע חתונה
פ א ר ל א ג
מדינת יידיש
ניו יארק
תשכ"ד — 1964

אַנדערע ביכער פֿון אלף כץ

- (1) אַ מעשה פֿון ים
און אַנדערע לידער, ניו יאָרק, 1925
- (2) אַקערציניט
אַ זאַמלונג לידער, ניו יאָרק, 1929
- (3) דאָס טעלערל פֿון הימל
פּאָעמע, ניו יאָרק, 1934
- (4) פֿון א' ביז ת'
קינדער-ליד, ניו יאָרק, 1939
- (5) אַמאָל איז געווען אַ מעשה
לידער, ניו יאָרק, 1944
- (6) גוט מאָרגן, אַלף; פּוריום-שפּיל און יאַמעלע :
צוויי שפּילן און אַ מעשה, ניו יאָרק, 1950
(פּרעמירט מיט אַבעל שאַבאַן פּרעמיע פֿון ייִדישן
קולטור קאָנגרעס, 1955)
- (7) חלום עליכם
שפּיל און לידער, ניו יאָרק, 1958

ווער עס וויל אויפֿפירן „דער טייוול און פֿייוול דער בעקער“
(זייט 135) אָדער אינסצעניזירן אַנדערע לידער, ווערט געבעטן צו
שרייבן צום מחבר אויף דעם אַדרעס :

ALEPH KATZ
152 East 22nd St.
New York 10, N. Y.

אלה פץ

מלכות אלהים
בארץ חיים

DI EMESSE KHASSENE

Quite a Wedding

Play & Poems

By Aleph Katz

Title-page and illustrations by Isac Friedlander

Copyright 1964 by A. M. KATZ

New York, N. Y.

שערבלאָט און צייכענונגען פֿון יצחק פֿרידלענדער

הויפט־פֿאַרקויף זיקלָ ביכער־פֿאַרלאַג

CYCO, 25 East 78th Street, New York 21, N. Y.

Printed in the U.S.A. by

SHULSINGER BROS. LINOTYPING & PUBLISHING CO.

21 East Fourth Street

New York 3, N. Y.

געווידמעט מיט ליבשאַפט
סיליען און אונדזערע קינדער
אפֿריס מיט שולמית'ן און דעבי'ן

אלף

א י נ ה א ל ט

פּראָלאָג

9 אין אלץ איז דאָ אַ ליד.....

די אמתע חתונה

13 די אמתע חתונה.....
20 דאָס וואָס מען קען מיט קיין ווערטער נישט זאָגן.....
21 דער סוד פֿון דער טרער.....
27 די גרינע קאַפּאָטע און גאָלדענע קרוין.....
31 די בריק פֿון ווערטער.....
33 דער צעשטראַלטער צווילינג.....
35 דער סוף פֿון דער מעשה.....

דאָס אויג און דאָס ליד

39 דאָס אויג און דאָס ליד.....
45 דער לעצטער בוים.....
49 די נסיעה.....
52 מיין דור איז מיין שותף.....
53 דער גראַם פֿון צוויי וועלטן.....
54 דער רויש פֿון די בלעטער.....
56 דער אוי פֿון באַרויער.....
58 אַן אלטער פּאַרטנער.....
59 דער פּלאַם.....
60 אַ ליד צו אַ פּשוטן ייד.....
62 מיין טאַטנעם שטיין.....

אין בראַצלאָווערס וואַלד

65	א מעשה מיט זיבן משלים.....
67	ר' נתן דער סופר.....
69	די פֿערער.....
70	דער פֿויגל און זיין בלה.....
76	דער בן־מלך און דער שטעקן.....
84	א מעשה.....
86	רבה בר בר חנא.....
90	דער נייער הימל.....

א טיגער אויף א שטריק

95	א טיגער אויף א שטריק.....
97	מאַנאַלאָג פֿון א זעכרע.....
101	די ערשטע זינט.....
106	איר זעט דאָך.....
110	דער רעד־נאר.....
112	דער קעניג און דער ווינט.....
117	דער פֿויער און דער גאַפל.....
119	ר' אלתר פֿיש.....
129	מיטוואָך.....

דער טייוול און פֿייוול דער בעקער

(שפיל אין צוויי טיילן)

135	ערשטער טייל : דער טייוול און דער בעקער.....
147	צווייטער טייל : פֿאַניע פֿלאַם און פֿאַניע גראַם.....

ע פ י ל א ג

160	די בענקשאַפֿט פֿון אלץ וואָס נייט־אויס צו פֿאַרשטיין.....
-----	---

פּראָלאָג

אין אַלץ איז דאָ אַ ליד

אין אַלץ איז דאָ אַ ליד, וואָס וויל געזונגען ווערן —
אין בלעמל פֿון אַ בוים, אין פֿינקל פֿון די שמערן,
אפֿילו אין אַ שווינגנדיקן שטייג,
וואָס ליגט מיט אַ פֿאַרגליווערטן געווייג.

אפֿילו אין די קנייטשן פֿון אַ טייך אַ מידן,
אוודאי אין די כוואַליעס פֿון דעם ים וואָס זידן,
איז דאָ אַ ליד, וואָס זוכט אין וואָרט אַ היים,
ווי פֿורעם זוכט אין טעפּערס האַנט די ליים.

נאָך מער איז דאָ אַ ליד אין יעדן וואָרט באַזונדער,
נאָר שלאָגן שלאָגט אַרויס דערפֿון דער קלאַנג פֿון ווונדער,
ווען וואָרט אין וואָרט ווערט אַנגעשאַרפֿט און גליט,
צינדט-אָן דעם קנויט פֿון האַרץ מיט נס וואָס ברייט.

און ווען דער נס געשעט און ווען דאָס האַרץ טומט ברען,
עס כאַפט זיך דאָרטן אויף און גרייט זיך זינגען, פֿלען,
דער אומעטיקער פֿויגל אין מיין שטייג
און וויל זיין אומעט זינגען, נאָר ער שווינגט.

ער קוקט אויף מיר מיט שטומע אומעטיקע בליקן —
צי וועט ער זיך אַמאָל דערוואַרטן אויף אַ תּיקון,
ווען וואָרט אין וואָרט אַ גלי טאָג וועט דעם קלאַנג,
מסוגל פֿאַר זיין וויינענדיק געזאַנג.

אין אַלץ איז דאָ אַ ליד, וואָס וויל געזונגען ווערן,
און יעדער וויל אַרויסדערציילן זינע טרערן —
ער זאָל ביים סוף פֿון טאָג ווען ער איז מיד,
ניט בלייבן מיט זיין טרערנדיקן ליד.

די אמתע חתונה

I

דער צויבער פֿון וואָרט האָט געברענט אויף מיין צונג

די אמת'ע חתונה
צייכענונג פֿון יצחק פֿרידלענדער

די אמת'ע חתונה

(א מעשה אין זיבן סצענעס)

סצענע איינס: געסט

עלף-און-צוואנציק געסט מיט טריטעלעך געלאסענע
זינען זיך צונויפגעקומען אויף א חתונה,
אויסגעזעצט זיך אלע אויף די בענקלעך בני די ווענט
און ווי ברוגז'ע געזעסן מיט פארלייגטע הענט.

וויפל ס'האט דארט די קאפעליע נישט געסטארעט זיך,
האבן דאך די מאדנע געסט אליין מער פארבמארעט זיך,
און די שענסטע פריילעכסן פון לעבעדיקסטן סארט
האבן נישט געקענט אפילו רירן זיי פון ארט.

ווער זיי זינען — צי פון חתנים צי פון פלה'ס צד,
אויך צי זינען זיי פון רייכן צי פון דלות צד —
קיינער האט דאס נישט געוואוסט, אויך נישט געקענט דערגיין:
זינען זיי געבעטענע געקומען צי אליין.

אנגעדורדלטע, ווי פייגל נישט-געשטויגענע,
און מיט לאנגע נעז ווי שנאבלען אויסגעצויגענע,
די פארקרימטע אויגן פרום אראפגעלאזט צו דערעד,
זינען זיי געזעסן און געשוויגן טיף פארקלערט.

סצענע צוויי: באַזעצננס

און דערווייל די חתונה, א שטאַרק צעפֿידלמע,
א צערוישמע, מיט בדהנות א צעלידלמע,
ווי עס פֿירט זיך פֿון קדמונים אויף דער גאַנצער וועלט,
איז געוואָרן היציקער און בליציקער צעהעלט.

די קאָפּעליע, א צעפּויקמע, א צעליאַרעממע,
האַט געצימבלט, געטרומייטערט א צעוואַרעממע,
נאָך דעם ווי דער בדהן האָט מיט רירנדיקע רייד
חתן-בלה צו דער חופּת שטראַליק צוגעגרייט.

אַבער ווען די שווינגנדיקע געסט, פֿאַרריסענע,
זינגען אַליץ געבליבן זיצן שמום, פֿאַרביסענע,
האַט דער בדהן דאָס פֿאַרמראַגן מער שוין נישט געקענט,
און דער כּהן האָט אין אים צעשפּילט זיך און צעברענט:

ביי די עקן פֿון די ווערטלעך זינגע גאַליקע
האַט ער בליציק אַנגעצונדן גראַמען קנאַליקע,
וואָס ער האָט אַרויסגעכישוּפֿט פֿון זיין גראַמען-נעסט,
און זיי אַלע אַנגערייצט אויף די קאַפּריזנע געסט.

סצענע דריי: ניין!

אין דעם פלאַקער פֿון דער גראַמעניש דער גלאַנציקער
זינגען די משיקאווע געסט די עלף-און-צוואַנציקער
אַפגעברייטע אויפֿגעשפרונגען, און צום ערשטן מאל
האַט מען אויף דער חתונה דערהערט אויך זייער קול.

פֿייל פֿון בויגן האַט דאָס קול פֿון זיי אַ פֿלי געטאָן
און די גאַנצע חתונה אַ שטאַרקן וויג געטאָן
מיט אַ ווילדן אויפֿרייס פֿון געלעכטער און געוויין,
וואָס געלאַכט האַט און געוויינט האַט און געשריגן: „ניין!“

אַכצן פֿון די עלף-און-צוואַנציק געסט צעשריגענע,
אַלמע שרעטעלעך מיט בערדעלעך מיט ציגענע,
האַבן נאַכאַנאַנד דעם „ניין“ געמעקט און געלאַכט,
און די דרייצן אַנדערע — געיאַמערט אין דער נאַכט.

קיינמאַל, קיינמאַל האַט אַן אויסרוף, אַ דערהערעניש,
נישט געמאַכט אַזאַ מין שטאַרקע איבערקערעניש,
קיינמאַל נישט באַוויזן האַט דער פּוּח פֿון אַ וואָרט
דאָס וואָס ס'האַט דער ווילדער „ניין“ באַוויזן דעמאַלט דאָרט:

סצענע פֿיר : פֿאַרשוויגנניש

פֿון דער כלה האָט דער שלייער זיך אַראָפּגערוקט,
זיך פֿאַרוואַנדלט אין אַ פֿויגל און אַרומגעקוקט,
ווי ער וואָלט געשנאַפּט, געזוכט די סיבה פֿון דערשרעק,
און דערנאָך אַוועקגעפֿליגלט, גיך פֿון דאָרט אַוועק.

אַן דעם שלייער, האָט די פֿלה, אַ צעשוּיבערמע,
אַנגסטיק אַויסגעגלאַצט די אַויגן אַ פֿאַרצויבערמע,
און דער חתן, ווען דערוען ער האָט איר כלייך געזיכט,
איז געוואָרן אַויסגעלאַשן ווי פֿון ווינט אַ ליכט.

אויך דער בדיחן, כאַטש אַן עקשן אַ געבוירענער,
איז געוואָרן אַ צעמישמער, אַ פֿאַרלוירענער,
מיט אַן אַפֿן מויל איז ער געבליבן ווי אַ תּם
און אין האַלדז געבליבן שטעקן איז בײַ אים אַ גראַם.

שטיל געוואָרן ווי געליימטע און דערוואַרגענע,
ווי עס וואָלט זיי אַנגעכאַפּט אַ האַנט פֿאַרבאַרגענע,
זיניען אויך די קלעזמער־יונגען, פֿון דעם „ניין“־געשריי,
און געבליבן שטומע ווי אַ האַן אין מיטן קריי.

ס'איז די חתונה געווען אין הוילער שרעקעניש
און געהערט דעם יאָמער און די מאַדנע מעקעניש
פֿון די שרעטעלעך, וואָס האָבן אַלע אין אַ ראַד
אַויסגעמאַנצט דעם ווילדן „ניין“ מיט אַויסמערלישן טראַט.

סצענע פֿינף : נאַקעט

פּלוצעם אָבער האָט דער ברוחן זיך אַ ריס געמאַן,
ווי עס וואָלט אים אַ געהיימע בין אַ בים געמאַן ;
ווידער האָט דער פּהן זיך צעברענט אין אים, צעשפּילט,
ווייל ער האָט אַ נײַעם גראַם אין קעשענע דערפֿילט.

האַט ער אַניליק אים אַרויסגעכאַפּט פֿון קעשענע
און אַ ווילדער, ווי מיט טאַצן צוויי מיט מעשענע,
מיט די ווערטער פֿון דעם גראַם געמאַן אזאַ מין קראַך,
אַז געצימערט האָט דאָס הויז פֿון קעלער ביז צום דאַך.

און דערביי אַראַפּגעשאַקלט פֿון די שרעמעלעך
האַט דער גראַמען-קראַך די מאַסקעס און קאַשקעמעלעך
ביז זיי זײַנען נאַקעטע געבליבן דאַרטן שטיין
און פֿאַרשטומט געוואָרן איז אין מויל בני זיי דער „ניין“.

אַן די מאַטקעט, און די קליידער אזוי ווייניקלעך,
האַט דער ברוחן זיי דערקענט : — ר' חזק'ס אייניקלעך ! —
אַ געשריי געמאַן האָט ער און תּיבֿף אויסגעפֿירט :
— דאָס האָט איר די חתונה אין באַד אַרײַן געפֿירט ! ...

— איצמער איז שוין רעכט ! איך קען דעם זיידן אַניערן !
דאָס האָט ער אַינך אַנגעשיקט מיך אַפּצופֿרײַערן,
ווי ער האָט נישט איין מאַל שוין געמאַכט מיך פֿאַר אַ תּם,
ווען איך האָב זיך אַנגעשיפורט מיט דעם ווייזן פֿון גראַם.

— אַבער מער קיין צײַט איך מאַר שוין דאָ נישט פּטרי'ן :
 אַ רחמנות, חתן-פּלה ווייטער מאַטערן.
 איז דעריבער רירט זיך, חכרה, טוט די קליידער אָן ! —
 האָט דער בּדחן זיי באַפּוילן מיט אַ האַרבן מאַן.

סצענע זעקס : אויפֿשטראַל

באַלד דערנאָך האָט ער מיט גראַמען פּריש-געצווילינגטע
 אויפֿגעוועקט פֿון שלאָף די פּלה אַ צעפֿרילינגטע ;
 און דעם חתן אָנגעצונדן מיט אַ פּרישער פֿרייד
 האָט ער מיט אַ גראַמען-לויף פֿון שטראַלנדיקע רייד.

די שטראַלונג פֿון די גראַמען אָנגעלאַפֿענע
 האָט אויך אויפֿגעוועקט די קלעזמער די אַנטישלאַפֿענע,
 און זיי האָבן אויפֿגעשפּילט אַ שייַן מאַראַליש ליד
 און דערנאָך אַ חופּה-מאַרש מיט פֿלינגדיקע טריט.

און געשטאַנען בײַ דער חופּה שטיל, ווי שולדיקע,
 זײַנען אויך די שרעטעלעך, די אומגעדולדיקע,
 אַבער כאַטש עס האָט אין זיי נאָך אַליץ געברענט דער „גײַן“,
 האָבן זיי נאָך יעדער בּרכה נאַכגעזאָגט : אַ מן .

נאָך דער חופּה האָט מען לאַנג געטאַנצט, צעלאָזן זיך.
 און אַפּילו חתנים צד האָט נישט געבלאָזן זיך ;
 מ'האָט פֿאַרגעסן אַלע צרות און געטאַנצט ביז שפּעט,
 אָנגעשפּורט פֿון דער פּויק, פֿון פֿידל און קלאַרנעט.

סצענע זיבן: דער לעצטער טאָנץ

נאָר דאָס אויסטערלישסטע פֿון דער גאַנצער חתונה
איז געווען דער טאָנץ מיט טריטעלעך געלאָסענע,
וואָס דער ברחן האָט געטאַנצט, געגאַנגען אין פֿאַרמעסט
מיט ר' חזק'ס אייניקלעך, די עלף-און-צוואַנציק געסט.

אין אַ שורה אויסגעשטעלט האָט ער די שרעטעלעך
און געגעבן יעדן איינעם ריינע צעטעלעך
אַנצושריַיבן ווילדע ווערטער אָדער ווערטער סתם,
און ער האָט אויף יעדן וואָרט געגעבן זיי אַ גראַם.

און נאָך יעדן גראַם, וואָס ער האָט פֿאַר זיי אויסגעטאַנצט,
האָט אָן אַנדער שרעטל פֿון דער ריי אַרויסגעטאַנצט
און איז באַלד פֿאַרשוונדן, ווי פֿאַרשלונגען אויפֿן אָרט,
ביז עס איז פֿון זיי קיין איינער נישט געבליבן דאָרט.

דעמאָלט האָט דער ברחן זיך געזעגנט ריטערלעך,
אויפֿן האַרצן איז געוועזן אים זיס-ביטערלעך,
און בעת ער האָט שוין פֿון אַ נייעם גראַם געטראַכט,
האָט ער, פֿונקט ווי איך אַצינד, געזאָגט: אַ גומע נאַכט!

דאָס וואָס מען קען מיט קיין ווערטער נישט זאָגן

עס טרעפֿט אז אין האַרצן צעשפּילט זיך אַ שמוּרעם
פֿון עפּעס אַ ווייטער פֿאַרהוילענער וועלט,
ער קומט און צערודערט די רו פֿון דעם טורעם,
ווי היינטער אַ פֿאַרהאַנג געווען איז פֿאַרשטעלט
דאָס וואָס מען קען מיט קיין ווערטער נישט זאָגן,
נישט שניידן פֿון האַלץ און נישט האַקן פֿון שטיין,
נישט מאַלן מיט פֿאַרבן, נישט זינגען, נישט קלאַנגן,
נישט מאַנצן, נישט שפּילן — מען זאָל עס פֿאַרשטיין.

און דעמאָלט דערפֿילסטו דעם שטאַך פֿון דעם רעיון
ווי ווייניק מען האַט דיר געגעבן געצייג,
ווי קליין ס'איז דער פּוּח פֿון דינע פּלי-זוין
צו קענען אַ רגע אַרויס פֿון דער שטייג,
וואָס האַלט דיך פֿאַר/תּפֿיסה'ט ווי זאַמד האַלט דעם ים און
איז גוזר אויף אים בני די ברעגן: **עד פּאן!**
ווי ס'גיבן די בערג אויך דעם ווינט אַ פֿאַרצאָם און
פֿאַרהאַלטן אים: ווייטער, קיין איינציקן שפּאַן!

און פּונקט ווי דער ים איבערוועצט זינע טרערן
אויף קרוזשעוועס ווייסקע, וואָס שווימען ביים ברעג,
און פּונקט ווי דער ווינט היילט זיין רים בני די שטערן
און אַיילט פֿון דאָס ניי אויף די וועגן אוועק,
אַזוי מוסטו אויך דינע פּליגל צעשפּרייטן
און זוכסט אַן אַנטרינונג, אַ נייעם לבוש,
און הערסט זיך נישט אויף אַ פֿאַרהאַפּטער צו גרייטן
צום נס פֿון אַ זעקסטן, פֿאַרהוילענעם, חוש.

דער טוד פֿון דער טרער *

(א משל אין זעקס רינגען)

דערציטערט, דערשראָקן, געיאָגט פֿון אַ שלאַנג,
וואָס האָט מיר אין האַרצן פֿאַרקילט דאָס געזאַנג,
בין איך צו דעם בוים פֿון דער שירה געלאַפֿן,
וואָס איז, אויף מיין מזל, געווען דעמאָלט אָפֿן.

רינג איינס: קבלת־פנים

— איך זע אויף דיין פנים דעם טונקלען פֿאַרנאַכט,
וואָס האָט דיך אַהערצו אין פחד געבראַכט, —
געזאַגט האָט דער שר פֿון דעם בוים מיט אַ שמייכל,
ווען איך בין אַריבער די שוועל פֿון זיין היכל.

— דער הימל, מיין פֿרײַנד, איז נאָך נישט בני דער ערד,
דער ים האָט זיך אויך נאָך נישט איבערגעקערט, —
געזאַגט האָט דער שר, בני דער האַנט מיך גענומען
און לאַנג מיך באַטראַכט מיט אַ בליק מיט אַ שטומען.

דערנאָך, ווי געלייענט ער וואָלט מיין געדאַנק,
ער האָט מיר געוויזן אין ווינקל אַ באַנק.
איך האָב זיך אַנידערגעזעצט און געשוויגן,
כאָטש טיף אין מיין האַלדז האָט די שרעק נאָך געשריגן.

— נו, זיך דאָ אַ ווייל און באַרוואַיק זיך, פֿרײַנד,
מיר האָבן נאָך פֿיל צו באַטראַכטן דאָ הינט,
און איינער דעם צווייטן אַזוי פֿיל דערציילן
צו פֿרוון אַצינדער דיין האַרצוויי פֿאַרהיילן.

(*) אַ צווייטער באַזוך בײַ דעם שר פֿון דעם בוים. זע פֿאַעמע „אונטערן בוים“, אין
מזן בוך „חלום עליכם“, 1958.

אזוי האט דער שר מיר געזאגט און אליין
 ער האט זיך געלאזט א געהויבענער גיין,
 געטראגן מיט ווערדע זיין הילצערן שווערדל,
 געשמראלט אין דער לופט מיט זיין גרין-האריק בערדל.

רינג צוויי: פייגל

ווי לאנג ס'האט דער שר זיך געזאמט איז נישט קלאר,
 קען זיין אז א רגע, קען זיין אז א יאר:
 דעם גאנג פון דער צייט איז נישט מעגלעך צו מעסטן
 אין בוים פון געזאנג און אין חלום פון נעסטן.

און איך בין, ווייזט אויס, נאך אין חלום געווען,
 ווען איך האב אים ווידער אין פנים דערזען,
 ווי ער האט זיך איידל צו מיר אנגעבויגן
 און האט מיט זיין שווערדל בארירט מיניע אויגן.

און באלד כ'האב דערזען אין דער לופט א געדריי
 פון פייגל מיט פליגל פארשיידענערליי,
 וואס זיינען געפלויגן ווי שטום און פארשלאפן,
 כאטש זייערע שנאבלען געווען זיינען אפן.

— ווער זיינען די פייגל? — איך האב אים געפרענט.
 און ער האט א האנט אין דער לופט אויסגעשמרעקט,
 גענומען א פויגל און מיר אים געגעבן
 ווי עפעס א זאך אז א ווילן, אז לעבן.

— ס'האט יעדער פֿון זיי אַ געזאָנג אין זײַן האַלדז, וואָס שלומערט אין אים ווי אַ פֿײַער אַ קאַלמס, נאָר אַנצײנדן קען ער זיך, אַנהײבן ברענען, בלױז דאָן ווען ער טוט דײַן פּוֹנז דערקענען. —

דער שר האָט געענטפֿערט און באַלד, אויף זײַן שפּרוך, עס זײַנען די פֿײַגל אַרײַן אין אַ בוך, וווּ כ'האַב זיי, ווי ווערטער פֿאַרטראַכטע אויף בלעמער, געטראַפֿן נישט אײַן מאַל שוין פֿרײַער און שפּעטער.

רינג דרײַ: ווערטער

— איך כאָפּ דײַן געדאַנק, — כ'האַב געזאָגט צו דעם שר, — נאָר גלײַב מיר, מײַן פֿרײַנד, איך בין נישט אַזאַ נאַר; און וואָלט איך שוין לאָנג נישט געווען דאָס באַנומען, איך וואָלט דאָך צו דיר נישט געווען איצט געקומען.

— איך ווייס, — איז זײַן ענטפֿער געווען, — אַז ביסט קלוג, נאָר איצט, זײַ מיר מוחל, דו כאַפּסט נישט גענוג. דו צינדסט זיך אָפּט אָן און דו צינדסט-אָן די ווערטער און ברענסט אין דעם פֿלאַם פֿון דער שירה באַשערטער,

נאָר דעמאָלט דו זעסט נישט און ווייסט נישט אַז זיי, די ווערטער, זיי ברענען דעם וויי פֿון דײַן וויי, ווייל זיי זײַנען אויסן נישט מער ווי דאָס ברענען, און דאָס, זײַ מיר מוחל, דו טוסט נישט דערקענען.

— איך דאַנק דיר פֿאַר דעם וואָס דו האָסט מיר אַנטפלעקט,
נאָר זאָג מיר, איך בעט דיר, — איך האָב אים געפֿרעגט, —
ווי האָסטו געטראָפֿן דעם ציל פֿון מיין קומען
צו היילן דעם פּחד, צו שטילן דאָס ברומען.

דעם יאָמער וואָס האָט מיך צו דיר איצט געבראַכט,
ווען הינטער מיין פּלייצע עס שטייט שוין די נאַכט,
און איך בין געבליבן פֿאַרראַטן אין שנייער
דורך יענע וואָס האָבן געברענגט אין מיין פֿייער ?

און ער האָט געענטפֿערט : — איך האָב דיר דערקענט,
ווען האָסט נאָך מיט וואַקל אין טראַט זיך דערנענט,
געפֿירט פֿון דיין ניגון באַגינען געגאַנגען,
געזוכט ערשט דעם דיבור פֿאַר דינע געזאַנגען.

— איך האָב דיר דערקענט, — האָט ער ווייטער גערעדט, —
ווען האָסט זיך געראַנגלט מיט מלאַך און שד,
ווען ס'האָט דיר אין אַפּגרונט געצויגן דער צווייטער,
דער ערשטער — פֿריצניטיק געשלעפט אויף זיין לייטער.

— איך האָב דיר דערקענט און גערופן אַהער,
ווען גאָט האָט פֿאַרנומען דעם סוד פֿון דיין טרער,
צו איך זאל דיר גיבן אַ שוין און אַ וואַפֿן
אַנטקעגן דער שלאַנג, וואָס פֿון איר ביסט אַנטלאָפֿן.

רינג פיר: די שלאנג

דער שר פֿון דעם בוים האָט גערעדט נאָך גאר לאַנג,
ווען פּלוצעם עס האָט זיך באַוווּזן די שלאַנג:
זי איז אויף דער שוועל ווי אַ בעטלער געשמאַנען
און האָט נישט דערוועגט זיך אַריבערצושפּאַנען.

דער שר האָט איר פֿריינדלעך געזאָגט: — קום אַרײַן! —
און האָט מיט זײַן בערדל געוואָרפֿן אַ שײַן,
וואָס האָט אויף איר נעבעכדיק פנים געפֿלאַקערט
אין קנייטשן און שניטן פֿון שנאה צעאַקערט.

ווען איך האָב מיט שטוינונג פֿאַרקוקט זיך אויף איר,
אַפּגעקערט האָט זי דאָס פנים פֿון מיר
און האָט זיך — פֿאַרלוירן — אין דרײַען געבויגן,
געשעמט זיך צו קוקן, ווייזט אויס, אין די אויגן.

נאָר ווען ס'האָט דער שר איר זײַן שווערד אויסגעשמרעקט,
די שלאַנג האָט די פּאַסיקע רגע דערשמעקט,
געעפֿנט דאָס מויל, מיט אַ שיר זיך פֿאַרגאַנגען,
און לאַנג איז איר ליד אין דער לופֿטן געהאַנגען.

און וואָס, מיינט איר, האָט זי פֿאַרלאַנגט אין איר שיר?
דעם אייגענעם הלום וואָס איך און וואָס איר.
און באלד ווי דער שר האָט איר משל פֿאַרשריבן,
די שלאַנג איז פֿאַרשווונדן . . . אַוועק . . . נישט געבליבן.

רינג פֿינף : אַפּשײַד

— און איצט אז ביסט פמור געוואָרן פֿון שרעק, —
געזאָגט האָט דער שר ווען די שלאַנג איז אוועק, —
עס איז שוין געקומען די צײַט זיך צו שיידן,
מיט נייע געזאָנגען דיין האַרצוויי פֿאַרפֿריידן.

— איז גיי מיר לשלום און צינד־אָן דאָס וואָרט,
וואָס כ'האַב דיר שוין פֿריער אַט־דאָ אויף דעם אָרט
אַנומלט געוויזן אין חלום זײַן מופֿת,
צו זינגען פֿון מענטשן און חיות און עופֿות.

— און דאָס וואָס דו זאָגסט אז עס שטייט שוין די נאַכט
דיר הינטער דער פֿלייצע, — ער האָט זיך צעלאַכט
און באַלד, מיט באַטאָנונג, געזאָגט מיר : — זיי וויסן,
דער פֿאַדעס ווערט קיינמאַל נישט איבערגעריסן.

— ווען דאָ טוט זיך זעצן די זון און פֿאַרגייט,
זי גייט־אויף באַלד דאָרטן פֿאַר דעם וואָס פֿאַרשטייט ...
נאָר כ'האַב דיר שוין צופֿיל מגלה געווען איצט,
איז גיי שוין לשלום אַרויס פֿון מיין גרענעץ.

און באַלד טאַקע בין איך אַרויס פֿון דעם בוים :
מיין האַרץ איז געוועזן באַפֿרייט פֿון דעם צוים :
איך האָב זיך דערפֿילט אזוי גרינג, אזוי יונג :
דער צויבער פֿון וואָרט האָט געברענט אויף מיין צונג.

די גרינע קאפאטע און גאלדענע קרוין

(באלאדע אין פֿינף מאַמענטן)

מאַמענט איינס: דער פֿינגער

די מעשֶׁה וואָס איך וויל אַצינדער דערציילן,
פדי אַ געשלאָגן געמיט צו פֿאַרהיילן,
איז נאָך נישט געשען, נאָר איך האָף אז זי וועט
זיך לאָזן דערקענען צום האַרץ פֿון פּאַעט.

איך גיי אויף אַ פֿעלד אַזאָ לאַנגן און כרייטן
און אויבן עס טוט מיך דער הימל באַלייטן,
זיין בלויקניט איז אַבער דערווייטערט אַצינד,
איך ווער אַזוי קליין און אַליין ווי אַ קינד.

נאָר אַט קומט אַראָפּ פֿון די הייכן אַ פֿינגער,
וואָס נעמט אַן מיין האַנט מיט אַ רירונג אַ גרינגער
און פֿירט מיך אַרויף אויף אַ וועג בני דער זיט
און שטעלט מיך אַוועק צווישן צוויי מאַדנע לייט.

ס'איז איינער פֿון זיי אַזאָ הויכער און דינער
און אַנגעטאָן אין אַ קאָפּאָטע אַ גרינער,
זיין פנים איז ערנסט, פֿאַרטראַגן, פֿאַרטראַכט,
אַזוי ווי דער הימל אַ זומער פֿאַרנאַכט.

דער צווייטער איז רירעוודיק, פֿריילעך און מונטער
און אַנגעטאָן אין אַ הלבשה אַ בונטער,
זיין פנים איז רונדיק אַזוי ווי אַ טאַפּ
און קירצער פֿון ערשטן איז ער מיט אַ קאַפּ.

מאמענט צוויי: די בשורה

איך שטיי און איך קוק אויף די מאדנע פארשוניגען
און זע אז זיי טראגן פאפירענע קרוינען:
דעם ערשמנס איז ברויז מיט א גרינלעכן טראלד,
דעם צווייטנס — א בלויע מיט גלעקלעך פֿון גאלד.

זיי נעמען מיך אונטער די הענט און מיר שפרניזן,
איך וויל עפעס פֿרעגן, נאָר מו נישט באווייזן
אפֿילו צו ברענגען א וואָרט אויפֿן צונג,
ווייל פֿלוצעם דערהער איך א סוד און א קלונג.

דעם סוד טוט מיר זאָגן דער הויכער אין אויער,
וואָס עפֿנט זיך אויף און ווערט ברייט ווי אַ טויער.
אין וועלכן ער שלניכט זיך אַרנין און פֿארשווינדט
און קומט באלד אַרויס אין געאָייל ווי אַ ווינט.

דער קלונג ווידער קומט אין צעציטערטע ברעקלעך
פֿון רויש אין דער קרוין מיט די גאלדענע גלעקלעך,
און מונטער קלאַפֿט-צו מיט די פֿיס און די הענט
דער בונטער פֿארשוין אין דעם זעלבן מאַמענט.

די רייד פֿון דעם סוד גלעטן-אויס מיר דאָס פנים,
נאָר שווער צו פֿארשטיין איז מיר אַלע סימנים
פֿון דעם וואָס די גרינע קאָפּאָטע מיר גיט
צו קענען דערוינגען דעם סוף פֿון מיין ליד.

מאמענט דריי: די קרוינונג

און ווי איך פארטיף זיך אזוי און פארטרעכט זיך,
איך ווייס נישט צי מוט עם געשען צי מיר דאכט זיך —
דער בונמער מוט-אן מיר זיין גאלדענע קרוין,
זיין גרינע קאפאטע — דער ערשמער פארשוין.

און זיי ווידער ביידע — זיי ווערן פארשוויגן
און לאזן מיך איבער געקרוינט און צעצונדן:
איך רוף אויס דעם סוד מיט מיין גאנצן געביין —
א ווידערקול ברענגט מיר צוריק א געוויין.

איך שמרענג-אן מיין אויער, די סמרונעס פון הארצן,
צו קענען באנעמען דעם אומעט דעם שווארצן,
צו וויסן ווער וויינט עם פארצווייפלט אזוי
און וואס איז דער קוואל פון דערשלאגענעם אוי.

די סמרונעס צעברומען זיך מיט א געצימער:
— דיין סוד האט געהערט איצט דער איינציקער הימער
פון גארטן געפלאנצטן מיט פרייד און מיט פליין
און האט אים גענומען אין קבר אריין

מאמענט פיר: די טענה

— דער לעצטער, דער איינציקער הימער פון גארטן
איז אויך שוין אוועק אין דעם אייביקן דארטן,
פאר וועמען זשע האט איר געקרוינט מיך אצינד? —
צעוויינט זיך דער דיכטער אזוי ווי א קינד.

— פאר וועמען, דו גרויזאמער הימלשער פיינגער,
האסטו מיך אצינדער געמאכט פאר א זינגער
און איבערגעגעבן מיר איצמער דעם סוד? —
האט ווייטער גע'מענה'ט דער דיכטער צו גאט.

מאמענט פֿינף : די קינדער

די ביטערע מענות, וואָס ער האָט געשריגן,
 האָט איבערגעריסן אַ שטיל-דינער ניגון,
 וואָס האָט זיך אַרונטערגעלאָזט פֿון דער בלוי
 און צוגעדעקט אַליץ מיט אַ רואיקן טוי.

אַ רויש פֿון די ביימער געמורמלט האָט צווינגיק
 און ס'האַבן די בלעמער זיך אָנגעקוקט שווינגיק,
 ווען ס'איז אַרום דיכטער געוואָרן אַ ראַד,
 פֿון קינדער וואָס האָבן געבענקט נאָך אַ סוד.

זיי האָבן פֿאַרבענקט געקוקט אויף דעם דיכטער
 מיט פֿריילעכע אויגן, צעשמראַלטע געזיכטער,
 געשמאַנען, געוואַרט און געהאַפֿט צו פֿאַרשטיין
 דעם סוד פֿון דעם דיכטער, זיין לשון און מייַן.

און דאָן פֿון דער נידער ער איז אויפֿגעקומען,
 אַ נייע שלחות דערפֿילט און באַנומען,
 און ס'האַבן אויף אים זיך צעשמראַלט מיט דערשטויַן
 די גרינע קאַפּאַטע און גאַלדענע קרוין.

•
 צי דאָס האָט ער מאַקע געוואַלט איצט דערציילן,
 פֿדי אַ געשלאָגן געמיט צו פֿאַרהיילן —
 ווער ווייסט? . . . נאָר אזוי האָט די מעשה גערעדט,
 אזוי זיך דערקענט צו דעם האַרץ פֿון פֿאַעט.

די בריק פֿון ווערטער

איך ווייס אז פונקט ווי איך שטיי איצט
 און זע איך אלע ווי איר זיצט
 און קוקט אויף מיר מיט וואַכן בליק
 און זעט ווי איך פֿאַרוואַרף אַ בריק
 פֿון ווערטער און איך לאָז זיך גיין —
 אויך איר בעט גאָט איר זאלט פֿאַרשטיין
 דערפֿילן יעדער וואָרט און ווונק
 און יעדן רמו פֿון מיין צונג,
 און איר זינט אלע אַנגעשפּאַנט
 צו בויען זיילן פֿון פֿאַרשטאַנד,
 ווייל נאָר די קלאַרקניט פֿון מיין שפּראַך
 קען ראַטעווען די בריק פֿון קראַך.

נאָר זאָגן מוז איך איך אַ סוד,
 עס איז ניט דווקא קיין געבאַט,
 אַז יעדער איינציק וואָרט אין זאַץ
 מוז טאַנצן נאַקעט אויף אַ טאַץ,
 פּדי עס זאל זיך האַלטן לאַנג
 די בריק פֿון ווערטער און געזאַנג,
 ווען דער פּאַעט טוט גיין אויף איר
 און שוועבט מיט גרינגן פֿוס-באַריר,
 מיט אַ מתנה אין דער האַנט,
 צו קומען אין דעם ווייטן לאַנד
 פֿון אייער האַרץ, וואָס בענקט אַזוי
 און זוכט אַ היילונג פֿאַר זיין אוי.

נײַט בלױז דאָס װאָרט דערצײלט און רעדט
 אין גראַמען-גלי פֿון דעם פּאָעט,
 נאָר אויך דער נײַגונ פֿון דעם װאָרט,
 װאָס איז מיט אים צונויפֿגעפּאָרט,
 און אַפֿטמאַל אויך דער טיפֿער זין,
 װען װאָרט צו װאָרט זאָגט פּתח שײן,
 צי גאָר װען װערטער אין אַ ליד
 צעשפּילן זיך און װילן נײַט
 די לאַסט פֿון זין װאָס אָנגעטרויט
 האָט זיי דער דיכטער אין זײַן נײַט,
 װי אַט זיי האָבן אײַצט, כּנים ברעג,
 אויך מיך אַראָפּגעפֿירט פֿון װעג.

און כּאַטש איך בין שוין צוגעװאוינט,
 איך װער דערפֿון נאָך אַלץ דערשטױנט,
 און קוק דעריבער אַפֿט אַרויס
 אויף אַט דעם װילדן װאָרט-צעברױז;
 װײַל אין דעם װערטער-שפּיל קאַפּרױז
 אַ טיפֿער מײַן באַהאַלטן איז,
 און סוף-כּל-סוף דערהער איך אים
 אין זײַער שפּילעװדיקער שטים,
 און לאַז זיך גײן, געפֿירט פֿון זיי,
 צום שטורעמדיקן טײַך פֿון װײַ,
 און װי איך קום צום ברעג פֿון טײַך,
 זיי װערן מיר אַ בריק צו אײַך.

דער צעשטראלטער צווילינג

פֿאַראַנטן שמילע אויסטערלישע גראַמען,
 וואָס מען הערט זיי ניט,
 זיי קומען צי דער דיכטער וויל זיי
 אָדער ער באַגערט זיי ניט,
 און צעחושן אים, פֿאַר'שיכור'ן
 זיין האַרץ און זיין פֿאַרשטאַנד,
 ווי פֿרייד פֿון לאַכנדיקע פֿינגער,
 ווען עס דריקט אַ האַנט אַ האַנט.

און באַלד זיי שלייכן זיך אַרײַן אין אויער
 גרינג ווי פֿליגעלעך,
 צעזשומען זיך, צעברומען זיך,
 צעמעקען זיך ווי ציגעלעך,
 און איידער וואָס, צעוועקן זיי אין אים
 אַ משל פֿאַר זײַן היינט,
 און ער פֿאַרגעסט די גוטע עצות
 פֿון די וואויל-גענייגטסטע פֿרײַנט

ער נעמט דעם משל מאַלן מיט די ווערטער,
 די געזאַנגענסמע,
 צעשפּילט אים און ער קליידט אים אַן
 מיט סודות, די פֿאַרהאַנגענסמע,
 און אויב איר הערט אַרויס פֿון זײַנע רייד
 אויך איינער אַ מיין,
 איז דאָס דערפֿאַר וואָס ווען ער זינגט,
 ער זינגט ניט נאָר פֿאַר זיך אַליין.

נאָר גיכער, זײַנען אַט-די שטילע גראַמען,
 וואָס צעשפּילן אים,
 די אומגעריכטע אויסטערלישע פֿאַרבן,
 וואָס באַכרילן אים —
 שליחים וואָס פֿאַרבענקטע שווערע הערצער
 האָבן אים געשיקט,
 אויפֿגעוועקט אין אים אַ שמיכל
 און אַ טרער אין אים דערשטיקט.

ווײַל דער משל און דער נמשל,
 וואָס זיי צינדן-אָן אין אים,
 די אַלטע און די נײַ-צעשפּילטע רייד,
 וואָס זיי דערמאָנען אים,
 זיי זײַנען דער צעשטראַלמער צווילינג,
 דאָס בשותפֿות'ע געשמאַלט,
 פֿון דעם ציטער וואָס דער דרויסן
 ברענגט אַרײַן אין דיכטערס וואַלד.

דער סוף פֿון דער מעשה

אליעזר גרינבערגן

דער ווינט מישט די בלעטער פֿון ספר,
 ער מישט און ער זוכט און ער שנאפט
 דעם סוף פֿון א מעשה וואָס האָט אים
 זיין ווינטיקן אַמעם פֿאַרכאַפט.

נאָר וויפֿל ער מישט ניט די בלעטער,
 דער סוף פֿון דער מעשה דאַרט פעלט,
 ווי ס'וואָלט זיך די האַנט פֿון דעם שרייבער
 אין מיטן דערין אָפּגעשטעלט.

נאָר פֿלוצעם עס גיט אים אַן אַפּשר
 אַ ברי און ער פֿרעגט מיט געוויין:
 „און אַפּשר נאָר איז ער אין מיטן
 אוועק אין דעם ווינטן אַליין?“

דער ווינט לאָזט אַרונטער די פֿליגל
 און ברומט אַ פֿאַרטרועריקט ליד:
 „איך וועל שוין דעם סוף מער ניט וויסן,
 ווייל פֿלוען אַהין קען איך ניט.“

„פֿאַרוואָר, ווינט,“ עס טרייסט אים אַ בת־קול,
 „גיי ווידער צום אַנהייב און זוך —
 דער סוף פֿון אַ מעשה געפֿינט זיך
 אויך שטענדיק אין אַנהייב פֿון בוך.“

דער ווינט אבער לאזט זיך ניט טרייסמן:
 „איך קען ניט פֿארשטיין דיין געכאָט —
 ווי קען איך אַרײַן מיט די פֿליגל
 אין שטיינערנעם באַרג פֿון אַ סוד ?

„און... ווייסט דען דעם סוף בײַ דעם אָנהייב
 אפֿילו דער שרײַבער אַליין ?
 עס פֿירט אים דען ניט אין זײַן פֿליען,
 ווי מײַך, אַ פֿאַרהוילענער מיין ?

„איז ווי קען איך וויסן, באַנעמען
 די עצה וואָס איז אזוי קאַרג ?
 ווי קען איך מיט זײַדענע פֿליגל
 אַרײַן אין דעם האַרץ פֿון אַ באַרג ?”

דאָס קול האָט אים ווידער גערופֿן,
 געזאָגט אז פֿאַר פֿליגל פֿון שיר,
 וואָס לאָזן זיך פֿליען אָן מורא,
 אפֿילו אַ באַרג האָט אַ טיר.

דעם דאָזיקן רוף אבער האָט שוין
 דער זײַדענער ווינט ניט געהערט:
 ווייזט אויס, אז די עצה פֿון הימל
 פֿאַרשטיין קען נאָר דער וואָס איז ווערט.

דאָס אויג און דאָס ליד

II

מיין דור איז מיין שותף

דאס אויג און דאס ליד
צייכענונג פון יצחק פרידלענדער

דאָס אויג און דאָס ליד

דאָס אויג דערציילט וואָס דאָס האַרץ מיינט
(פּאָלקס־חערטל)

(מיטטעריע מיט פֿיר סימנים)

סימן איינס: דער גאַסט

ווען איך האָב אין רויש פֿון די נייעס פֿון מאַג
געבענקט נאָך אַן אינדזל פֿון שלום,
ער איז, אויף די ליפּן מיט עפעס אַ זאָג,
אַריין ווי אין מיטן אַ חלום.

איך האָב זינע רייד ניט געכאַפט אַקוראַט,
אין קאָך פֿון מאַשינען און ליאַרעם,
פֿון קול אַבער, ווי פֿון אַ זוניקן בלאַט,
אין האַרץ איז געוואָרן מיר וואַרעם.

דאָס קול האָט געהאַט אַזאַ היימישן הילך
פֿון שמעטל וואָס לעבט אין זפרון
מיט רעטשענע לאַטקעס און קאַשע מיט מילך
מיט וואָך און מיט יום-טוב פֿון יאַרן,

ווען איך בין געזעסן אין חדר פֿאַרמיפֿט,
געלערנט וידבר, ויאמר,
געלאַפֿן אַהיים, מיט חברים געשטיפֿט
אין געסלעך פֿון סוחרים און טרוימער.

עס האָבן די קלאַנגען פֿון שמעטלס אַמאָל
דעם רויש פֿון די נייעס פֿאַרשלונגען,
און איבער מיר האָט זיך געטראָגן דאָס קול
פֿון שמעטלשע מיילער און צונגען.

עם האָט זיך געשמעלט אַרום מיר אַ יאָר,
 עם האָבן געשפּילט קאַמערינקעס,
 אַ וועלט אַ פֿאַרגעסענע האָט זיך צעגליט,
 ווי זי וואָלט אַרויס פֿון אַ פּנקס.

נאָר דאָ האָט פֿון עולם צו מיר צוגעשפּאַנט
 דער גאַס און מיר איבערגעשלאָגן,
 ער האָט מיר באַדייטיק געגעבן די האַנט
 און ווידער געוואָלט עפעס זאָגן.

איך האָב אים באַטראַכט און געפרוּווט מיט מיין בריל
 דעם נעפל פֿון יאָרן פֿאַרברענען,
 נאָר ער האָט אַרונטערגעקוקט אויפֿן דיל
 און האָט ניט געלאָזט זיך דערקענען.

און ווען כ'האַב פֿאַרבעטן אים זיצן ביים טיש,
 ער האָט מיר מיט פינגער מיט דאַרע
 אַ גלעזערן אויג, ווי דאָס אויג פֿון אַ פּיש,
 אַנידערגעלייגט מיט אַ וואַרע.

סימן צוויי: דאָס אויג

— דו זעסט אַט דאָס אויג, — האָט ער ווייך מיר געזאָגט
 און האָט עס מיט ליבשאַפֿט באַוווּנדערט,
 — באַהאַלטן אין דעם איז דיין שמעטל וואָס טאַגט
 שוין העכער אַ האַלבן יאָרהונדערט.

— איך האָב עס געבראַכט, — האָט ער ווייטער גערעדט,
 — אייך ביידן אַ נחת צו שענקען,
 ווייל פונקט ווי דו בענקסט נאָך דעם שמעטל, פּאַעט,
 דאַס שמעטל נאָך דיר טוט אויך בענקען.

— און ווען דו פּאַרטראַכטסט זיך אַמאַל און דערזעסט :
 אַ שאַפֿע פּאַרמאַכט אויף אַ שלעסל ;
 אַ חבר וואָס יאָגט זיך מיט דיר אין פּאַרמעסט ;
 אַ ביימל וואָס וואַקסט אויף דיין געסל ;

— דעם סדר ווען האָסט זיך דערוואַרט און געזען
 ווי ליאַנעווע רירט-אַן זיין בעכער,⁽¹⁾
 און דו ביסט אין זיבעטן הימל געווען
 און אַפֿשר . . . און אַפֿשר נאָך העכער ;

— דעם ערשטן פֿרימאַרגן ווען דו ביסט אַרײַן
 אין פּרדס פֿון אות אין דעם סידור,
 און אויפֿגעשמראַלט האָט דאָרט די אַלף-בית שיין,
 וואָס ליכטיקט בני דיר אין די לידער ;

— דעם מזרח וואָס לויכט אויף אַ וואַנט אין דיין הויז ;
 די מיידלעך וואָס טרעפֿסט בני דעם ברונעס ;
 די הייסע חסידים אין סטאַלינער קלויז,
 וואָס זינגען ר' אהרנס ניגונים⁽²⁾ ;

(1) ליאַנעווע איז דער פֿאַלקסטימלעכער נאַמען פֿון אליהו הנביא.

(2) ר' אהרן קאַרלינער ז"ל, וואָס זײַן ציון געפֿינט זיך אין מזין געבורט־שטעטל מלינאָוו, לעבן דובנע, וואַלין.

— די שוסטערס און שניידערס און אנדערע לײַט,
וואָס שפּאַסן און שפּילן מיט ווערטלעך,
וואָס זינגען און וויינען און לאַכן פֿאַרשײַט
און זינגען אַט גיִפּטיק, אַט צערטלעך ;

— דעם בּדחן וואָס פּישוֹפֿט מיט גראַמען אַ ליד
אויף חתונות רײַכע און אַרעם,
די וואַרעמע טרער פֿון אַ פּריילעכס וואָס גליט
אין שפּיל פֿון פֿאַרטיִפּטע קלעזמאַרים ;

— מלמדים און לערערס וואָס האַבן דיר אַפֿט
געעפֿנט פֿאַרשלאַסענע מירן,
גענעבן דיר שליסלען און האַבן געהאַפֿט
צו ווייטערע ווונדער דײַך פֿירן ;

— דעם וואַלד און די פֿעלדער וואָס האַבן גערעדט,
דעם טײַך וואָס האַט אויך ניט געשוויגן,
גענעבן דיר צידה לדרך, פּאַעט,
געשענקט דיר אויף שפּעטער אַ ניגון ;

— און אנדערע ערטער און ווערטער אַ סך,
וואָס קומען דיר שמענדיק צו חלום,
און זעסט זיי אַפֿילו, אַפֿט, אויך אויף דער וואַך
און שפּיגלסט זיי אַפּ אין משלים ;

— זיי וויסן, מיין ליבער, געדענק און פֿארשטיי, —
 געזאגט האָט דער גאָסט אַ צעשמאַלטער,
 — זיי גייען דיר נאָך, ווייל ביסט איינער פֿון זיי,
 און זיי זינען דינע געשמאַלטער.

— נאָר זינט ס'האָט פֿאַרטייליקט דאָס שמעטל דער רעש
 (ווי דו האָסט אין נייעם באַשריבן),
 זיי האָבן, ווי אותיות פֿליען פֿון אַש,
 אַט דאָ אין דעם אויג זיך פֿאַרקליבן.

— איך האָב עם געפֿונען, ווען איך בין געווען
 דער פּליט דער לעצטער פֿון שמעטל
 און האָב עם בניים שנין פֿון לבנה געזען
 זיך שיפֿן אין טינד אויף אַ בלעטל.

— און דעמאָלט איך האָב עם באַהאַלטן אין טאַש
 מיט אַנדערע זאַכן אינאיינעם,
 וואָס איך האָב געראַטעוועט דאָרט פֿון דעם אַש
 פֿאַר דינע חברים און שכנים.

— און איצטער איך וואַנדער אַרום און איך צייל
 און זיך אייך, די רעשטן פֿון שמעטל,
 און גיב אָפּ מיט שמחה צו יעדן זיין טייל,
 וואָס כ'האָב דאָ בני מיר אויפֿן צעטל.

סימן דר"י: דאָט ליד

אַזוי האָט ער ווײַטער דערציילט און גערעדט,
און איך האָב געהערט און געשוויגן,
זײַן וואָרט האָט די אויערן מײַנע געגלעט,
זײַן קול האָט געוויגט ווי אַ ניגון.

איך האָב אים געהערט און די אויגן פֿאַרמאַכט
און בין צו מײַן אינדזל געשווומען
אויף כוואַליעס פֿון רו, און מיר האָט זיך געדאַכט —
דאָס אויג איז מיר אויך נאַכגעשווומען.

געווען איז דער אינדזל פֿאַרטונקען אין גרין,
זײַן הימל פֿאַרטאַגיק באַשטערנט,
און כ'האַב בײַ דעם ליכט פֿון אַ נײַעס באַגין
אַ ליד בײַ די שטערן געלערנט.

דאָס שטראַליקע ליד האָט גערעדט אויף אַ שפּראַך,
נאָך קײַנמאַל אַ-דאָ נישט-געהערטער,
און ווען איך בין ווידער אַרויס אויף דער וואַך,
כ'האַב זוכן גענומען די ווערטער.

סימן פֿיר: ווער ?

און ער ? ווילט איר וויסן, מײַן שײַערער גאַסמ,
דער ייד מיט דעם אויג פון דעם שטעטל ?
ער איז מער נישט געווען, האָט מסתמא געשפּאַסט,
און אַפֿשר געווען גאַר אַ שרעטל.

אַקטאָבער, 1958

* די פֿאַעמע האָב איך אָנגעשריבן נאָך אַ טשיקאַוער באַגעגעניש מיט אַ „לאַנדסמאַן“ פֿון
מײַן שטעטל, וואָס איז צו מיר געקומען אין דער רעדאַקציע פֿון דער „אידישער טעלע-
גראַפֿן אָגענטור“ (איט"א).

דער לעצטער בוים (באלאדע אין זעקס בילדער)

בילד איינס: אליין

אַרומגעקוקט האָט זיך דער בוים אין איינעם אַ פֿרימאַרגן
און ס'איז די תּפֿילה אין זײַן האַרץ געבליבן ווי דערוואַרגן,
ווייל דאָס וואָס ער האָט דאָן דערזען, געווען איז אזוי פֿרעמד,
אז ער האָט לאַנג דעם טײַטש דערפֿון באַנעמען ניט געקענט.

געשטאַנען אַרום אים איז דאָרט נאָך אַליץ אַ וואַלד מיט ביימער,
נאָר זייער אויסזען איז געווען אַ גרויער און געהיימער,
פֿאַרשטאַנען האָט ער ניט דעם שאַרף פֿון זייער פֿרעמדער שמים
און טיף געשפּירט דערבײַ אז זיי פֿאַרשטייען אויך ניט אים.

די גרויזאמע אלייניקייט האָט אים אזוי צעצייטערט
ווי ס'וואַלט אין אים אַ קליין אַרײַן און אים דאָס האַרץ צעשפּליטערט,
ער האָט זיך אָבער ניט גערירט, געשטיקט זיך מיט געוויין,
ווייל פֿרעמדע וועלן סײַ ווי סײַ זײַן עלנט ניט פֿאַרשטיין.

בילד צוויי: יאָוש

צום ערשטן מאָל אין לעבנסטאָג זײַנעם האָט ער איצט מיט קנאה
באַטראַכט די פֿליגעלעך אין גראַז, די ווימלענישן גרינע,
וואָס קענען זיך באַוועגן פֿרײַ און טאַן וואָס זיי געפֿעלט,
געטראַכט: וווּ נעמט מען פֿים ווי זיי, צו לויפֿן אין דער וועלט.

— וווּ זײַנען זיי, די אייגענע, די אַלע ביימער מײַנע,
וואָס זײַנען דאָ מיט מיר געווען? — געטראַכט האָט ער אַ טענה.
— מיר האָבן דאָך אינאיינעם דאָ אַ גרינע וועלט געבוימט
און ס'האָט דער הימל איבער אונדז אַ בלויער מיטגעטרוימט.

— און אפשר, — איז אים איינגעפאלן, — זיינען די ארום מיר
פֿאַרבישופטע געשטאַלטן גאַר, פֿאַרגעסענע פֿון זומער ?
זי אפשר בין איך גאַר אליין, ווער ווייסט, פֿאַרבלענדט אַצינד
און אָפּגעפֿאַרכט די אויגן מיניע האָט אַ גרויער ווינט ?

אזוי האָט ער אַ גאַנצן טאַג גע'אָפּש'ט צו געפֿינען
אַן ענטפֿער אויף דעם רעמעניש וואָס האָט געפֿלאַגט זיין זינען,
ביז צוגעפֿאַלן איז די נאַכט און האָט אים איינגעהילט
און אין דעם שאַרף פֿון זיין געצווינג אַ הלום אויפֿגעשפּילט.

בילד דריי: קאַשמאַר

אין בייזן חלום האָט דער בוים (געווען איז ער אַ צעדער)
זיך אויפֿגעהויבן פֿון זיין אַרט אַ גרינגער ווי אַ פֿעדער,
דערנאָך האָט ער מיט פֿעסטע טריט גענומען שפּאַנען דרייסט,
כאַטש ניט געוויסט און ניט געטראַכט האָט ער ווהיזן ער שפּרייזט.

געגאַנגען איבער בערג איז ער, געגאַנגען איבער טאַלן,
געשוועכט אויך איבער וואַסערן פֿון ימים אָנגעשוואַלן,
און אומעטום האָט ער געזען אַן אַנדער שוידער-בילד
פֿון זיינע ביימער אייגענע פֿאַרשמומטע און פֿאַרשטילט.

געזען ווי פֿינגער רייסן ווילד די נאַדלען פֿון די ביימער,
וואָס בלייבן הייל און קיין שום קולות הערט מען ניט פון זיי מער ;
און אַנדערע האָט ער געזען — געבויגן צו דער ערד —
אין שווינגעניש וויל ס'האַט אַ האַק צו ריידן זיי פֿאַרווערט.

און נאך און נאך האט ער געזען : מיט אפגעהאקטע צווייגן
 עם שטייען שטאמען נאקעמע, פארשטיינערטע אין שווייגן
 א שמילקייט וואס איז קאלט און טויט ווי א פארפרוירן קול,
 וואס האט פארגעסן שוין פֿון לאנג — עם האט גערעדט אמאל.

ער האט געשפאנט דורך גאנצע בערג פֿון נאדלען און פֿון בלעטער,
 ער האט דערקענט פֿון ביימער פֿיל די קלעצער און די ברעטער,
 און אין א טאל פֿון שאטן-טויט האט ער דערזען א פֿלאם,
 וואס האט געשוועבט און האט געברענט די ביימער פֿון זיין שטאם.

און פֿון דעם אש האט ער געהערט א מורמלעניש, א יאמער —
 עם האט געוויינט א וואלד וואס איז געזען און איז ניטא מער ;
 און ווען דאס וויינענדיקע אש האט זיך אין בוים צעוויינט,
 ער האט זיך אויפגעכאפט און איז געבליבן ווי פארשטיינט.

בילד : פֿיר : געבעט

נאָר אינעווייניק האט דורך אים געריזלט א דערקענונג,
 אז ער איז שוין דער לעצטער פֿון דער גרויסער בוים-פארברענונג,
 און אז אין אים איז אנגעהויבט דאס גאנצע אש פון וואלד,
 וואס ברענט נאך און וואס וויינט אין אים און שרייט נאך אליג געוואלד.

און ווען א סטייע פֿייגל האט אויף אים גענומען זינגען,
 גערופן האט ער צו דער ערד זי זאל אים טיף פארשלינגען.
 — ווי קען איך הערן זייער ליד, ווען איך בין אין געוויין ?
 א צי אריין מיך, ערד, אין זיך, דעם לעצטן בוים אליין.

ער האָט געשיקט אויך אַ געבעט צום הימל מיט אַ מענה :
 — באַפֿעל דעם ווינט און רײם מיך אויס ווי אַלע ביימער מיניע ;
 פֿאַר שטאַרביקע צו זײַן אַליין איז בימערניש און שפּאַט,
 אַן איינציקער און איין־אליין — אזוי קען זײַן נאָר גאַט.

בילד פֿינף: צוויי וועלדער

נאָר נײַט די ערד און נײַט דער הימל האָבן אים פֿאַרנומען...
 און פּלוצעם איז די גאַנצע וועלט פֿון אים אַוועקגעשווימען...
 אומענדלעכע אַליינשאַפֿט האָט פֿאַרשפּאַרט אים אין אַ שטײַג...
 און דאַן פֿון וואַרצל האָט אַ קול געמורמלט צום געצווייג.

דאָס קול האָט אויסגעגלייכט די צווייגן, זיי אַרויפֿגעכויגן,
 ווען פֿון דער טיף אַרויף־אַרויף האָט זיך אַ וואַרט געצויגן :
 — געווען ביסטו אַמאַל אַליין דער ערשטער פֿון אַ דור,
 און איצטער מוזטו ווידער זײַן אַליין אַ גאַנצער כאַר.

צוויי וועלדער טראַגסטו איצט אין זיך, וואָס טוען אין דיר ברומען,
 אַ וואַלד פֿון אַש און אויך אַ וואַלד, וואָס וויל און וועט נאָך קומען.
 דערוויילע אַבער מוזטו זײַן דער גאַנצער וואַלד אַליין,
 דײַן תּפֿיסה־צײַט פֿון איינציקייט — זי וועט אַריבערגיין.

בילד זעקס: בטחון

דאָס קול וואָס האָט גערעדט אין בוים, געוואָרן איז אַנטשוויגן,
 נאָר אין די צווייגן זײַנע האָט געריזלט שטיל אַ ניגון.
 דער בוים האָט אויסגעשטרעקט דעם קאַפּ — אַן אַדלער גרייט צום פֿלי
 און אַנגעהויבן וואַרטן אויף אַ נײַעם אינדערפֿרי.

די נסיעה

פון א טאג-יאריד, א מידער, מיט א פֿערד-און-וואָגן,
פֿאַרט א ייד אַהיים אַצינדער און ער איז פֿאַרטראַגן,
שוועכט אין עולמות עליונים, רעכנט, איז פֿאַרטראַכט,
ברומט אַרײַן א ניגון אין דעם אויער פֿון דער נאַכט.

הערט זיך צו דער בעל-עגלה צו דעם יודנס ברומען,
ווייל פֿאַרשטיין, נאָר קען נישט, אַבער פֿון געזאַנג דעם שמומען
ווערט אים גרינגער אויפֿן האַרצן און ער פֿילט ער פֿליט,
און אַפֿילו אויך דאָס פֿערדל לויפֿט צום טאַקט פֿון ליד.

ברומט דער ייד אַזוי דעם חשבון פֿון דעם טאַגס ענינים
און עס קומט אים פֿאַר די אויגן אַפֿט אַן אַנדער פנים
פֿון חברים, וואָס באַגעגנט האַט ער דורך דעם טאַג
און מיט זיי געטיילט דעם הענוג פֿון אַ שאַרפֿן זאַג.

אַי, ווי גיך עס איז אַריבער און ווי שנעל פֿאַרשווינדן!
טראַכט דער ייד פֿון גאַנצן טאַגס פֿאַרפֿלויגענע סעקונדן,
וואָס געוואָרן זײַנען שמערן — פינמעלעך פֿון צײַט,
און זיי פֿינקלען איצט אין הימל — קאַלט אַזוי און ווייט.

אין דעם חשבון ברומען אויך די ביטערע פֿאַרלוסטן,
וואָס עס האָבן אים געמאַכט אין האַרץ אַן אַרט אַ פוסטן
די אַבדות פֿון חברים — פֿאַר דער צײַט אַוועק —
און געלאָזן אים אַן עדות פֿון די ערשמע טעג.

נאָר דער לענגסטער טייל פֿון ניגון, וואָס די נאָכט טוט הערן, איז אַן אומעטיקע מעשה פֿון דערשטיקטע טרערן, ווען ער איז אַרומגעגאַנגען אויפֿן מאַרק אליין און ס'האַט קיינער ניט געהערט אים, ניט געקענט פֿאַרשטיין.

„נאָכט! דו ווייסט דעם טעם דערפֿון!“ צעיאַמערט זיך דער ניגון, „ווען עס פֿעלט דיר אויס דער שִׁוּק, דער גלי פֿון פֿינערפֿליגן, זייער ברען — צעליכטיקט ווי אַ גליענדיקע טרער — אַנצוצינדן דיין געזאַנג, דערציילן דיין באַגער.“

פֿון דעם יודנס אויסגעשריי דערפֿילט די נאָכט אַ צימער און דער בעל-עגלה ווערט אינגאַנצן אַ צעגלימער, ער דערשפירט אַ זיין פֿאַרשוין מיט דער צעברומטער שמים וויינט אויך אויס די בענקעניש, וואָס וויינט און ברומט אין אים.

אויסגעלימערט פֿון געוויין, דער יוד צעברומט זיך ווייטער פֿון געשעענישן ליבע מיט אַ פֿרייד באַנטימער, וואָס דער טאַג האָט אים באַשערט און פֿאַר זיין לייד באַלוינט — מיט חידושים אים געטרייסט, מיט ניסים אים דערשטוינט.

ס'איז נישט אַנדערש, טראַכט דער יוד און גליט ווי אין אַ פֿינער, אַז געוואַכט האָט איבער אים דער נביא דער געטרניער, אליהו, וואָס האָט אים באַלייט אויף דעם יאַרד — אַינצוהאַנדלען דאָרט דעם חידוש פֿון זיין ייִדיש ליד.

אין דעם הימל קומט דערווייל ארויס דער מאַרגנשמערן,
 באַלד עס וועט דער אויער פֿון דער נאַכט פֿאַרשלאַסן ווערן,
 און די נאַכט אליין, זי וועט פֿאַרשווינדן אזוי לינד,
 ווי אַ טרער וואָס טריקנט אויס אין שמיכל פֿון אַ קינד.

נאָר דער חשבון פֿון יאָריד איז אַלץ נאָך נישט געענדיקט,
 פֿון די בערג עס קוקט אַרויס אַ נייער טאָג צעבלענדיקט
 מיטן פֿייער וואָס טוט היילן מיט זיין ליכט און כּרי
 און הייבט-אויף פֿון שטויב דאָס האַרץ וואָס רייסט זיך אַלץ צום פֿלי.

די נסיעה ציט זיך ווייטער, ליניערט די נשמה
 ווי עס האָט דער קאַצקער ז"ל אַמאָל אין זיין מלחמה ...
 ווערן טאָר דער יום-טוב פֿלאַקער קיינמאָל ניט פֿאַרוואַכט:
 „דער וואָס מיינט ער איז שוין פֿאַרטיק, דער איז אָפּגעקאַכט“.

מיין דור איז מיין שותף

מיין דור איז מיין שותף,
מיר זינען פֿאַר'איד'ט,
ער שרײַבט און ער טוט-אויף
מיט מיר מיין געדיכט.

איך הער זיין געוויין און
די שטים פֿון זיין פֿרייד
און טו זיי פֿאַראיינען
אין ווונדער פֿון רייד.

און ווען עס וועט קומען
דער אַוונט אַמאַל,
וועט לאַנג נאָך דאָ ברומען
דאָס ליד אין דעם טאַל.

נאָר וועט מען דען הערן,
וועט ווער דען פֿאַרשטיין,
די פֿרייד און די טרערן
פֿון אונדזער געביין?

דער אורים ותומים
דערציילט שוין די שעה
פֿון דור וואָס אַרום אים
איז קיינער נישטאַ.

פֿון דור וואָס האָט פֿלוצעם
אין מיטן זיין שפּאַן
דערזען אַז אַחוץ אים
איז קיינער פֿאַראַן.

דער גראַם פֿון צוויי וועלטן

ווען איבערגעריסן וועט ווערן זיין קול,
ווייל אַפּשטעלן וועט זיך דאָס האַרץ מיטאַמאַל,
צי וועט ער מיט טויבקיט אויך ווערן געשלאָגן,
ניט רעדן, ניט הערן וואָס אַנדערע זאָגן?
און וועלן די אויגן וואָס זיינען פֿאַרמאַכט
אים לאַזן אליין אין אַ וואַלקן פֿון נאַכט,
אַן פֿרייד און געלעכטער, אַן וויי און אַן טרערן,
אַן זון און לבנה, אַן הימל און שטערן?

צי אַפֿשר וועט ווינטער, ניט-דאַזיק און יונג,
מיט קלאַנגען צעשטראַלטע נאָך רעדן די צונג,
און הערן וועט ער, ווי פֿון שלאַף אַ צעוועקטער,
דעם פֿלאַמיקן גראַם פֿון אַ וועלט אַן אַנטפּלעקטער,
און זען מיט די אויגן, צעשפּיגלט פֿון פֿרייד,
אַ הימל אַ נייעם אַזאַ אויסגעשפּרייט,
פֿון וועלכן ער וועט ניט-געדאַכטע חידושים
פֿאַרנעמען מיט נייע ניט-דאַזיקע הושים?

עס קען דאָך ניט זיין אַז די חכמה פֿון אַל
איז נאָר אַ געמאַסטענער אַרעמער שטראַל,
וואָס גיט בלוז אַ בליץ און ווערט תּיכּף פֿאַרלאַשן.
עס מוז אין דעם אַוצר פֿון הימלשן לשון,
דאָך זיין אַזאַ ליכט וואָס דערגאַנצט אים זיין פּלאַם,
אַט פּונקט ווי אין ערדישן לשון אַ גראַם
(וואָס זאַגט-אַן באַצייטונג אַ ליכטיקע בשורה)
דערגאַנצט מיט זיין ווידער דאָס קול פֿון אַ שורה.

דער רויש פֿון די בלעטער

— איר הערט ? — האָט אַ יוד מיט שמים אַ פֿאַרבקענקטער,
שוין ווייט אין די יאָרן פון עלטער געשענקטער,
מיך פלוצעם געפֿרעגט, ווען מיר האָבן געשוויגן,
זיך איינגעהערט טיף אין דעם האַרבסטֿיקן ניגון
פֿון איינציקע בלעטער, פֿאַרטריקנט און קאַלט,
וואָס האָבן געשאַרכט אויף די ביימער אין וואַלד.

— געוואַלד, פֿאַניע פֿיך ! ס'איז דאָך ממש צום שטוינען.
אַט זיצן מיר ביידע משיקאווע פֿאַרשווינען
און הערן זיך איין אין דעם רויש פֿון די בלעטער, —
האַט ווייטער צעחושט און פֿאַרחידושט גערעדט ער.
— וואָס זוכן מיר ביידע, וואָס לאַקט אונדז דער קלאַנג ?
וואָס לאַזט עס אונדז הערן, דאַס שמומע געזאַנג ?

דער יוד איז אַ וויילע אַנטשוויגן געוואָרן,
ווי ער וואַלט געוואַנדערט אין וויימן זכרון.
געקומען צוריק מיט דערמאַנונגען בלויע
ער איז, ווען עס האָבן צוויי פֿייגעלעך גרויע,
אַן ער מיט אַ זי, לעבן אונדז זיך געשפּילט,
אין הויפֿנס פֿון בלעטער דעם הונגער געשמילט.

— איר שווינגט! — האָט ער שמיל אַבער שמרענג ווי אַ ריכטער מיר ווידער געזאָגט. — אַני, די הינטיקע דיכטער, וואָס זינגען אָן גראַמען, מיט שורות צעבליצטע, און גראַמען זיי יא, איז מיט ווערטער פֿאַרשפיצטע; נאָר ערנער נאָך איז זייער אָפֿטער פֿאַרלאַנג: פֿון שוויטיקע ווערטער צו מאַכן געזאָנג.

— איר זעט אַט די צוויי? — האָט ער ווייטער געצויגן, ווי ער וואַלט די ווערטער געמאַסטן, געוואויגן, — זיי הייבן ערשט אָן, און אין הייש פֿון די בלעטער זיי הערן אַ בשורה, אַ גרינע, פֿון שפעטער. פֿאַר אונדז אַבער האָט ער אָן אַנדערן מיינ, ווייל ער איז אָן עכאָ פֿון אונדזער געוויין.

דער ארי פֿון באַדויער

פֿאַרוואָס איז עס דווקא געשען פונקט אזוי ?

עס צאָנקט אין דער פֿראַגע אַ שמענדיקער אַוי, אזוי ווי דער קנױט אין דעם לאַמפּ פֿון אַן אַבל.

ער וויינט און ער מאַנט, ווי די שריפֿט אױף אַ מאָוול — ווי ס'מענה'ט און מאַנט מיט זײַן שמײַנערנעם פּתב דער קורצער סך-הכל פֿון אַן עפּיטאָף.

פֿון זיך אַליין וויינט ער, דער אױ פֿון באַדויער, אַפֿילו ווען הערן אים הערט נישט קיין אױער; ער רײסט זיך פֿון האַרצן אַרויס און ער רעדט ווי ליד פֿון אַ פֿױגל, ווי ס'זײַנגט אַ פּאַעט.

נישטאַ אַזאַ כּוח, וואָס קען אים פֿאַרהאַלטן, נישט לאָזן אים רעדן — דעם אױ פֿאַרבאַנאַלטן דורך יאַרן פֿון פּײַן זײַנט דעם אָנהײב פֿון צײַט — ווייל ווי ווערט מיט ערשטיקער שאַרפֿקײט באַנײַט אין יעדן באַזונדער וואָס לײַדט אַן אַבײַדה.

ס'ווערט קיינעם נישט גרינגער דערפֿון אויב זײַן זיידע
 איז אויך שוין געווען אויף דעם זעלביקן וועג
 און אויך נישט גערעכט צום ריכטיקן ברעג,
 וואס ער האט געוואלט און געהאָלט צו דערגרייכן,
 ווען ער האט געמיינט אז מען ווײַזט אים אַ צייכן,
 געמיינט אז ער גייט אויף אַן אַניזערנער בריק.

דער אױ פֿון באַדויער קוקט שמענדיק צוריק,
 כאַטש וויסן ער ווייסט אז ער וועט דאַרט דעם טעות
 נישט קענען דערבליקן, און אויך אז נישטאָ איז
 קיין נעץ אויף צו כאַפֿן פֿאַרפֿלויגענע טעג,
 ער וויל אַבער אַלץ דורך דעם דיקן פֿאַרדעק
 דעם אַנזאָג פֿון ערשטן פֿרימאַרגן דערהערן
 און ווידער דערזען זײַן אַמאָליקן שמערן.

אן אלטער פארטרעט

אויף אַ וואַנט אין מוזיי האָט אַן אלטער פאַרטערעט
נאָך יאָרן פֿון שווינגן זיך פּלוצעם צערעדט,
ווען ס'האָט אים אַ וואַרעמער בליק אַנגערירט
און ער האָט אַמאָליקע יונגשאַפֿט דערשפּירט.

רעדט דער פאַרטערעט און דערציילט אויף דער וואַנט:
עס האָט מיך אויף לייַוונט פֿאַרשפּיגלט אַ האַנט,
דעם פינזל געטונקען אין פֿאַרביקע קוואַלן,
דערנאָך אים געשיקט ווי מיט גליאַיקע שטראַלן
צום ליידיקן לייַוונט, מיט גרינגן באַריר,
מיט פֿלעקן און פיצלעך געשטאַלמונג פֿון מיר.

איך קוק פֿון דער ראַם אויף אַ ווילד-פרעמדער וועלט
און אַליץ וואָס איך זע, איז מיט נעפל פֿאַרשמעלט,
נישטאַ איז די האַנט מער, וואָס האָט מיך געפֿורעמט,
נישטאַ אויך דער מענטש, וועמעס האַרץ האָט געשטורעמט,
ווען ער האָט געברעקלט, געשטרניפֿט מיין געזיכט
און האָט מיך געשטאַלטיקט פֿון שאַטנס און ליכט.

אויך ער וואָס זיין שמייכל פֿאַרשפּיגלט איז איצט
אַט-דאָ אויפֿן לייַוונט — פֿאַררונדיקט, פֿאַרשפיצט —
איז מער שוין נישטאַ, און איך טו מער נישט הערן,
נישט זען אויך די יענע, וואָס האָבן מיט טרערן
און ווערטער באַוויינט אים ווען ער איז אַוועק,
געקוקט אויף מיין פנים, געזוכט זיינע מענ.

אַ פֿרעמדער בין איך איצט געבליבן, אליין,
אַ בליץ פֿון אַ רגע וואָס קען נישט פֿאַרגיין,
אַן איינזאַמער העלד פֿון אַ דראַמע אָן ווערטער,
אַ שאַטן-געשטאַלט פֿון אַ וועלט אַ צעשמערטער,
אַ סוד פֿון אַמאָל, אַ פֿאַרנעפּלמע שויב,
אַ פּלוני אַלמוני פֿאַרגעסן אין שטויב.

דער פֿלאַם

צום ערשטן יארצייט פון יצחק
האַראָוויץ ע"ה, די ניסן, תשכ"ב

דער פֿלאַם אין דער גלאַז פֿון געדענקשאַפֿט,
וואָס שטייט אויפֿן טישל און ברענט,
באַפֿאַרבט מיט אַ שמראַליקן שמיכל פֿון בענקשאַפֿט
די הימישע זאָכן וואָס ער האָט געקענט :

די פֿינלעך וואָס ער האָט געשפּילט אויף זיי דוינעס,
די פֿייגל וואָס ער האָט באַפֿרייט פֿון אַ הילצערנער תּפֿיסה
ווען ער האָט אַ טירל פֿאַר זיי אויסגעשניצט,
דעם ייִדישן זייגער וואָס פֿירט די קוראַנטע חשבונות
פֿון צייט און איר אייביקן איצט —

פֿון בלויען באַגינען ביו אַוונט דעם לעצטן,
פֿון אַלץ וואָס מיט אים איז געשען
זינט ס'האַט אים דאָס דאָך-אויג,
דאָס אויג פֿון דער קרעטשמע,
אין דאָרף בני זיין מאַטן דערזען ;

די יאָרן פֿון טראַכטן, חברים און ליבעס,
וואָס ער האָט געפֿירט און געשפּילט,
און האָט איבער שטרויכלען און מויזנטער סיבות
דאָס האַרץ ערשט בניס סוף איינגעשמילט.

דער פֿלאַם גיט אַ שפרונג ווי אַ פֿינערדיק פֿישל,
פֿאַרצאַפֿלט פֿון גרויסן פֿאַרליר,
נאָר מערער פֿון אַלץ, ווען ער זעט אויפֿן טישל
די שורות פֿון זיין ניט-פֿאַרענדיקטן שיר.

אַ ליד צו אַ פשוטן ייד *

מיר הערן נאך איצטער זיין לאכנדיק קול,
וואס איז בירושה פֿון ווייטן אמאל
געקומען צו אונדז און אַרײַן אין דעם לשון.
עס גליט אַבער אויך און איז אַלץ נישט פֿאַרלאַשן
דער ברען פֿון דער טרער, וואָס האָט גרויזאָם געברײַט
דאָס שטראַליקע האַרץ פֿון דעם פשוטן ייד.

ער האָט מיט זײַן שמייכל די זאַרען פֿאַרגלעט,
ווען ער האָט געמאַלן פֿון אונדז אַ פֿאַרטרעט
מיט פֿאַרבן, וואָס האָבן געלאַכט און דערהויבן.
ער האָט מיט זײַן טרייסט-וואָרט געשנייערט די שױבן
פֿון אונדזערע אַרעמע שטיבער און ווענט
צו ווײַזן דאָס ליכט וואָס האָט דאַרטן געברענט.

געשפיגלט אין אים האָבן חכמה און פֿרייד
און טיפֿער בטחון אין צײַטן פֿון לייד,
וואָס ער האָט געזען אין די ייִדישע שטיבער.
ווי דוד באַזיגט האָט דעם גת'יקן גיבור,
אויך ער האָט דעם גלית פֿון אומעם באַזיגט,
מיט שטיינדלעך פֿון חוזק אים איבערגעקליגט.

עס האָבן אַפֿילו די שמערן געלאַכט,
ווען עמד, דורך אים, האָט דאָס מויל אויפֿגעמאַכט
און העכער געטראָגן אַרויף אין דער הייך אים,
נאָר ער איז אַראָפּ און זײַן שלום עליכם,
וואָס מיר האָבן אַלע זײַן ליבשאַפֿט געקענט,
אויף אייביק פֿאַרגלידערט אין אונדזערע הענט.

* צום 100סטן געבוירנטאָג פֿון שלום עליכם ע"ה, געבוירן כ"ו אדר תר"ט ;
גאָט י' אייר תרע"ו.

אַרײַן איז אין האַרצן צו אונדז אויך זײַן טרער,
 נאָר מיר היטן אָפּ איצט זײַן לעצטן באַגער,
 ווען פֿונעם יאָרײַד אויף די אייביקע וועגן
 געגאַנגען איז ער ווי אַ זון מיט אַ רעגן,
 און האָט אונדז געבעטן ניט מראַכטן דערפֿון,
 נאָר שטענדיק דערמאָנען אים נאָר מיט דער זון.

זײַן לאַכנדיק קול איז אין אונדז און עס קוואַלט.
 ער שטיפֿט מיט דעם ייִדישן לשון און שמראַלט
 און שפּילט זיך אזוי ווי אַ קונדס, אַ שטיפֿער.
 ער טיפֿט זיך אַרײַן אין אונדז טיפֿער און טיפֿער ...
 אַז וואויל איז צו אונדז וואָס מיר האָבן פֿאַרהיט
 די פֿרייד פֿון דעם טײַערן, פּשוטן ייִד.

מִיַּן טאַטנאָס שטיין

אין אַנדענק פֿון מיין טאַטן
חיים ירוחם בן יעקב הנהן ע"ה
נפטר חמשה-עשר באב, תשט"ו

פֿון קינדווייז אָן, אַ לעבן לאַנג,
ער האָט מיט טרערן און געזאַנג
געשליפֿט, געפּוצט, געגלעט אַ שטיין,
אים אָנגעקליידט מיט זין און חן,
אין אים אַרײַנגעטרוימט אַ סוד —
געזוכט דורך אים דעם וועג צו גאָט.

זײַן גאַנצן פּוח אײַנגעשפּאַנט,
געטראָגן אים פֿון לאַנד צו לאַנד,
געשלעפּט, געפֿאַלן פֿון די פֿיס,
געטראָגן אים, דעם שטיין, וואָס איז
געוואָרן שווערער מיט זכרון
פֿון אַזוי פֿיל שווערע יאָרן,
וואָס געווען איז אים כאַשערט
דעם שטיין צו טראָגן אויף דער ערד.

און דאָך געבליבן אײַנגעשפּאַרט
איז ער און זיך, ווייַזט אױם, דערוואַרט
אױף די מלאכים, וואָס דער הימל
האַט אים צוגעשיקט אין דרימל
צו העלפֿן טראָגן זײַן געשאַנק,
דעם שטיין פֿון צער און פֿון געזאַנג,
וואָס ערשט בניִים שוועל פֿון בית-החיים
ער האָט געבראַכט קיין ירושלים. *

אויגוסט, 1963

* מעלים לי אתם אבן זו לירושלים (מדרש שהש"ה, א)

אין בראַצלאָווערס וואָלד

III

ווי ער וואָלט געווען דעם ברעג פֿון הימל אָנגערירט

אין בראַצלאַווערס וואַלד
צייכענונג פֿון יצחק פֿרידלענדער

א מעשה מיט זיבן משלים *

א בעטלער דערציילט: ווען גענעכטיקט אליין
ער האט אין א פֿעלד אויף א ריוויקן שטיין,
דער שטיין האט אין מיטן דער נאכט זיך צערעדט
מיט ווערמער וואס האבן דאס לייב אים געגלעט,
דערציילט אים א מעשה מיט זיבן משלים,
וואס האבן געשוועכט ארום אים ווי א חלום.

דער משל דער ערשמער האט פשוט געזאגט,
אז אלץ וואס א מענטש אין זיין לעבן פֿארמאגט,
איז גארנישט אנטקעגן דעם גרויסן געשאנק,
וואס ווערט אים געגעבן — דאס שמילע געזאגט
פֿון פשוטע ווערמער, וואס טיף אין אים שמענדיקט,
וואס האט ניט קיין אנהייב און ווערט ניט געענדיקט.

דער צווייטער, א משל מיט פֿליגל און לייב,
גערעדט האט פֿון תשוקה פֿון מאן און פֿון ווייב,
וואס ווערט פֿון פֿאור ביז פֿאור נישט געשמילט,
און לאנג נאך, נאכדעם ווי דאס לייב האט פֿארשפילט,
עס פֿלוען די פֿליגל אליין צו די הייבן
די גליאיקע תשוקה פֿון לייב צו דערגרייכן.

דער דריטער געווען איז א משל פֿון גיין,
פֿון לאזן זיך וואנדערן איינער אליין
און זוכן א וועג אויף דעם דאזיקן גאנג,
וואס איז נאך אפילו ניטא אין געדאנק:
די וואנדער צו וואס אזא וועג מוט דערפֿירן,
זיי בלייבן אויף אייביק שוין ניט צום פֿארלירן.

* צום 150סטן יארצייט פֿון ר' נחמן בראצלאווער ז"ל; נפטר י"ח תשרי, תקע"א.

א משל מיט פֿלאַם איז דער פֿערטער געווען,
 געזאגט מען מוז הימל זיין שמענדיקן ברען,
 וואָס שיילט אָפֿ דעם פֿאַרהאַנג פֿון אימלעכער זאָך
 און לאָזט אונדז דערהערן איר אייגענע שפּראַך,
 דערווען און דערקענען דאָס פֿלעמל וואָס ליכטיקט
 אין אַלין, און די מינדעסטע זאַכן פֿאַרוויכטיקט.

געווען איז דער פֿינפֿטער אַ משל פֿון שווייץ
 אין האַלדז פֿון אַ פֿויגל, וואָס זיצט אין אַ שמיץ
 און טראַכט אַזוי לאַנג פֿון אַ בוים און פֿון פֿלי,
 אַז אונטער די פֿליגל עס גיט אים אַ ברי,
 ער זינגט זיך פֿאַנאַנדער, און יעדער טוט הערן
 דעם פֿויגלס געזאַנג — אַבער גיט זיינע טרערן.

אין זעקסטן, אַ משל פֿון לעבן און מוים,
 אַ ריזיקער בוים האָט געברענגט ווי אַ קנוים,
 און כאַטש ס'האַט כּסדר געפֿלאַקערט זיין פֿלאַם,
 עס איז גיט פֿאַרמינערט געוואָרן זיין שמאַם.
 געהערט האָט מען אַבער אַזוי ווי אין דרימל
 געוויין פֿון דער ערד און געלעכטער פֿון הימל.

דעם זיבעטן משל, דערציילט האָט דער שטיין,
 געהערט האָט ער זאַגן דעם רבין אַליין,
 ווען ער איז מיט זיינע חסידים פֿאַרטאַג
 געגאַנגען און האָט זיי אויף שמענדיק פֿאַרזאָגט :
 געוואָלד, יידן, זייט זיך ניט מייאַש,
 געוואָלד, יידן, זייט זיך ניט מבויש.

ר' נתן דער סופר

מיט ווערטער וואס גלען אין נאכטיקן שווארץ,
 ער האט מיט זיין פֿעדער פֿון שמערן און הארץ
 פֿארשריבן פֿאר אונדז א ירושה אויף שמענדיק
 די רייד פֿון דעם רבין, וואס האט ניט געענדיקט
 דערציילן די מעשיות וואס ער האט צעפֿליגלט
 און האט זיי בני אים אין מחשבה פֿארשפיגלט.

דער טינט פֿון זיין פֿעדער געווען איז די טיף,
 דער ים פֿאר דעם רבינס צעשמורעמטער שיף,
 וואס האט זיך געטראגן, צערוישט און צעצונדן,
 געפֿינען די בת-מלכה וואס איז פֿארשוונדן
 און איבערגעלאזן פֿארוואלקנט מיט יארן
 דעם בן-מלך'ס בענקענדיק הארץ און זכרון.

זיין פֿעדער געווען איז דער פֿליגל וואס האט
 דעם רבינס דיבורים, פֿארקליידמע מיט סוד,
 דערטראגן צו אונדז אז עס זאל אונדז זיין רעיון
 אין טאל פֿון דעם אַוונט פסדר באַנייען,
 אונדז אַנטאן מיט חידוש אַזוי ווי מיט קליידער
 און פֿירן צו נייע פֿארטאגן פסדר.

* ר' נתן נעמיראָווער ז"ל, געטרייער תלמיד און סופר פֿון ר' נחמן בראַצלאַווער ז"ל,
 האט אויפגעשריבן און פֿאַרעפֿנטלעכט דעם בראַצלאַווערס וועלט־באַרימטע מעשיות און
 חידושי־תורה. ר' נתן איז נפֿטר געוואָרן עשרה בטבת, תר"ה.

פֿאַר אַלע וואָס ליגן אין גרוב פֿון דער נאַכט
 ער האָט מיט זײַן פֿעדער אַ לײַטער געמאַכט
 מיט שטאַפלען פֿון מעשׂיות, וואָס ברענען און שוועבן
 און פֿירן אַרויף צו דעם ליכט פֿון דעם רבין —
 צום פֿײַער וואָס רעדט מיט אַן אײַביקן לשון,
 וואָס טלױעט כּסדר און ווערט ניט פֿאַרלאָשן.

און ווען ס'איז געקומען דער חושך צוגיין
 און האָט זיך געשטעלט אים אין וועג ווי אַ שמיין,
 געזאָגט אים „עד כאַן“... איז דער פּשוט'ער שפּראַכמאַן
 אַרײַן אין די מעשׂיות פֿון רבין ר' נחמן
 און וואַנדערט אין זײַ דאָרט אַרום מיט דעם רבין,
 פֿאַרהוילן אין סוד פֿון דעם אײַביקן לעבן.

די פֿעדער

... און אַז עס איז ניטאָ דער רבי, איז מען זיך
מחבר צו דער פֿעדער. — ר' נתן נעמיראווער ז"ל.

אַז עס איז ניטאָ דער רבי, האָט געזאָגט ר' נתן,
ס'וועט מען אין די אומעטיקע, וואַכעדיקע חצות'ן
זיך באַהעפֿטן מיט דער פֿעדער און מיט איר אין האַנט
גיין און זוכן יום-טוב אויף די וועגן פֿון זיין לאַנד.

אין די וועלדער פֿון די מעשיות, וווּ ער איז געגאַנגען,
וואַקסט דער פירות'דיקער בוים, וואָס האָט אויף זינע שטאַנגען
אותיות פֿאַר ווערטער מיט אַ היילנדיקער טרייסט
פֿאַר אַ האַרץ וואָס וויל פֿון אומעט ווערן אויסגעלייזט.

מיט דער פֿעדער קען מען אויך דערפֿאַרן צו דעם האַפֿן
פֿון דעם ווילדן ים פֿון שירה, וואָס ער האָט באַשאַפֿן,
און דערהערן דאָרט דעם ניגון פֿון די שאַרפֿע רייד —
אויפֿצולעבן טויטע ביינער מיט אַ נייער פֿרייד.

ס'איז די פֿעדער אויך אַ לייטער אויף אַרויפֿצושטײַגן
פֿון דער טיפֿעניש, אין קלעם פֿון אויסגעהוילטן שווינגן,
און מיט איר דערקלעמערן צום אויסדערווילטן וואַרט,
וואָס זיין שווינגנדיקע שמחה איז מיט קול געפֿאַרט.

אַז עס איז ניטאָ דער רבי, ס'וועט די פֿעדער ווערן
אונז אַ פֿויגל אויף צו פֿלוען העכער פֿון די שטערן —
כאַטש אַ רגע אַנצורירן דאָרט די אייביקײַט,
ביצוקומען אויף אַ רגע דעם פֿאַרדאַרב פֿון צייט.

דער פֿױגל און זײַן כלה

(א סיפור פֿון אַ ציפור אין פֿיר סודות)

ווי אַ פֿיִדל נעמט די שטילקייט
און צעשפּילט זי אין אַ ליד,
גיט אַרײַן אין איר די ווילדקייט
פֿון זײַן האַרץ און ווערט צעגליט,

האַט דער רבי אונדזער בענקשאַפֿט
פֿון איר פּסולת אָפּגעטיילט,
אונדז אַרויסגעבראַכט פֿון ענגשאַפֿט,
מיט אַ מעשה אונדז געהיילט :

סוד איינס : די שמחה

מעשה : ס'איז אַמאָל געווען אַ
פֿױגל אין אַ וואַלד אַליין.
איינמאָל האָט ער דאָרט דערזען אַ
צווייטן פֿױגל אויף אַ בױם.

האַט ער (ס'הייסט דער ציפור ראשון)
זיך משונה ווילד דערפֿרייט
מיט דעם פֿױגל מיט דעם פֿרישן
און אין האַרץ פֿאַר אים געגרייט

אַ גוט-מאָרגן און אַ פֿרומען
סקאַצל-קומט, און טאַקע באַלד
אויסגעוונגען : וואויל-געקומען
ביסטו, גאַסט, בני מיר אין וואַלד.

און זיין שמחה, אין לשער,
 איז געווארן שטארקער נאך,
 זיך צעפלאַקערט אין א פֿייער
 און די בלוטן אויפגעקאכט —

נישט נאך וואָס ער איז אליין אין
 וואַלד שוין נישט קיין גלמוד, נאָך
 וואָס דער גאַסט, דער ציפור שני,
 איז אַ זי — פֿאַר אים אַ פֿאַר.

זי, דער ציפור שני, ווידער,
 האָט געשוויגן, לאַנג געטראַכט
 ביז עס האָט אַראַפּגענידערט
 אין דעם וואַלד אַרײַן די נאַכט.

אין דער פֿינצטערניש געדיכטער
 האָט זי זיך צו אים דערקענט
 און זיי האָבן ווי צוויי ליכטער
 אין דער פֿינצטערניש געברענט.

און געפלאַקערט האָבן אלע
 בלעטער פֿון די ביימער גרין
 אויף דעם פֿויגל מיט זיין פּלה,
 ווי אַ חופּה, ביז באַגין.

סוד צוויי: דער צער

אַבער פעלות הבוקר,
ווען דער טאג האט אויפגעפראלט
און דער הימלדיקער פויקער
אויפגעטרייסלט האט דעם וואלד

און האט אויך דעם ציפור ראשון
פֿון זיין חלום אויפגעקלאפט,
איז קיין סימן פֿון דער זי שוין
נישט געווען... ווי אויסגעכאפט.

תחילת האט זיך א צעצימער
אויף דעם פֿויגל אַנגעיאַגט
און דערנאָך האט אַ געווימער
זיך אין אים צעווייגט, צעקלאַגט:

ציפור, פֿייגעלע, ציפורה,
האט גערופֿן זיין געוויין,
ביסט אַוועק ווי די אַשמורה,
ווידער מיך געלאַזט אליין.

הלמאי, האט ער געיאַמערט,
האַסטו, פֿייגעלע, געשפּאַט,
אַט געווען און שוין נישט אַ מער,
ווי אַ נישט-דערזאַגטער סוד?

ביימער! האָט ער אויסגעשריגן.
 עדות! ענטפֿערט מיר! איר מוזט!
 נאָר זיי האָבן גרין געשוויגן,
 וואָס צו זאָגן נישט געוואוסט;

נישט געוואוסט און נישט פֿארשטאַנען
 פונקט ווי ער אליין זיין פֿיין —
 אז די זי, וואָס נישט-פֿון-דאַנען,
 איז אין האַרצן אים אַרײַן;

אז די בענקשאַפֿט אלע יאָרן
 נאָך דעם צויבער פֿון איר מויל,
 וואָס האָט טיף אין זײַן זפרון,
 ווי אַ גלײַענדיקע קויל,

ווי אַ תּפֿילה, נישט-געשמיליקט,
 בעטן אלץ נישט אויפֿגעהערט —
 איז געוואָרן איצט באַוויליקט,
 איז געוואָרן איצט דערהערט.

סוד דרײַ: דאָס נײַע קול

פלוצענט טאַקע אַפּגעקלונגען
 אַנדערש האָט זײַן קול אין וואַלד,
 און אַ ניגון, ווילד געזונגען,
 האָט פֿון אים אַרויסגעקוואַלט.

דאָס האָט זי געזונגען אין אים
און זיין בענקשאַפֿט אינגעשטילט,
און אין גאַנצן וואָלד דעם גרינעם
האַט דער שיר איצט ווילד געשפּילט.

אַלע בלעטער אויף די ביימער
האַבן לאַנג נאָך נאַכגעטראַכט
פֿון דער טרעפֿעניש געהיימער,
נאָר צו גאַרנישט זיך דערטראַכט.

סוד פיר : דער שליסל

זײ האָט קוים דער הוילער שכל
פֿון דער מעשה אַנגערירט,
האַט דער רבי מיט אַ שמייכל
פֿון די אויגן אויסגעפֿירט.

ווּייל די בלעטער, זיי פֿאַרשטייען
נאָר דעם אייבערשמן לבוש,
זיי באַנעמען נאָר געשרייען,
נישט דאָס שמילע קול פֿון דרוש.

אַבער אַז מען קוקט אַ ביסל
מיפֿער, מיפֿער אין דער זאָך,
קומט אַרויף פֿון דאָרט אַ שליסל
און אַ סיר ווערט אויפֿגעמאַכט :

ס'איז דער פויגל יעדער איינער,
 און די זי שמילט זיין פארלאנג,
 וואס אן איר איז ער אליינער
 פון א ניגון אן א קלאנג.

ס'איז דער פויגל אויך א מעשה,
 וואס וויל ווערן ערשט דערציילט,
 און די זי — א פלאם א וויסער,
 וואס עם ווערט איר צוגעטיילט

ווי א פירנדיקער שמערן
 אין דעם חושך פון ארום,
 און א מויל צו לאזן הערן
 דאס וואס שווינגט אין אים פארשמומט.

ס'האט דער רבי אנגעווינקען,
 אז די מעשה נאך פארמאגט
 בליצן אלערליי און פונקען,
 און לסוף האט ער געזאגט:

מודות און רמזים דרינגען
 קען מען נאך א סך דערגיין,
 נאר די שענסמע קען געפינען
 אימלעכער פאר זיך אליין. אמן.

דער בן־מלך און דער שטעקן

(א מעשה אין ניין טיילן)

טייל איינס: דער אָנהייב

אַרויס פֿון זײַן טאָטן דעם מלך'ס רשות,
א בן־מלך האָט זיך געלאָזט גיין צופֿום,
געגאַנגען, געוואַנדערט, גענומען אין זינען —
א נײַע מדינה, אַ לאַנד צו געפֿינען,
ווי ס'איז נאָך קיין מלך נישט און קיין האַר,
און ער זאָל דאָרט ווערן דער ערשטער אַ שר.

פדי צו פֿאַרגרינגערן ווייטער דעם גאַנג,
ווייל ס'האָט זיך געצויגן דער וועג אזוי לאַנג,
און אויך אז ער זאָל זיך פֿאַר חיות נישט שרעקן,
ער האָט זיך באַטראַכט: כ'וועל מיר מאַכן אַ שטעקן.
און פֿלאַי־פֿלאַים — אַ בוים אין דעם וואַלד
אויסגעשטרעקט האָט אים אַ צווייג דערויף באַלד.

דער בן־מלך האָט פֿאַר דעם ליבן געשאַנק
דעם בוים אָפּגעגעבן אַ לויב און אַ דאַנק,
אַ שטעקן געמאַכט מיט אַ הענטל אַ שיינעם,
געראַטן אין קאַפּ פֿון דעם הויפט פֿון די זקנים,
וואָס ער האָט אין הויף בײַ זײַן טאָטן געזען
און וואָס איז זײַן טאָטנס בעל־יועץ געווען.

דעם קאַפּ פֿון דעם חכם געווען איז נישט שווער
קאַפֿירן אין שטעקן, דעריבער האָט ער
געשניצט און דערבײַ אויך אַ לידל געזונגען,
און ס'איז אים די אַרבעט אַ גרינגע געלונגען;
פֿאַרוואָס אָבער דעם קאַפּ, האָט ער נישט געוואָסמ,
נאָר ער האָט געשניצט אים, ווי ער וואַלט געמוזט.

טייל צוויי: אַ טאַטנאָס אַ קינד

דער בן-מלך, פאסט זיך דערציילן אצינד,
 געווען איז א מושלם, א טאַטנאָס א קינד,
 געקענט האָט ער זינגען, גערעדט א סך שפראַכן,
 נאָר מערער נאָך האָט מען באַוונדערט די זאָכן
 (און מ'האַט זיי געריכט און געווען אזוי שטאַלץ).
 די זאָכן וואָס אויסגעשניצט האָט ער פֿון האַלץ.

למשל, ער האָט פֿון א צווייגל אַמאַל
 א פֿינפֿל געמאַכט מיט אזא זיסן קול
 און מיט אזוי פֿיל נגינה באַטייטן,
 אז פֿינגל וואָס האָבן דערהערט עס פֿון ווייטן,
 פֿלעגן אים נאַכפֿליען ווילד אין דער לופֿט
 און מיינען דער שר פֿון די פֿינגל זיי רופֿט.

ער האָט אויך אַמאַל, אויף אַ הילצערנעם שילד,
 פֿון הויף-נאַר געמאַכט אזא לעבעדיק בילד,
 אז הייבט ווי ער האָט געענדיקט דאָס שניצן,
 עס האָט זיך געדאַכט אז מען הערט זינגע וויצן;
 אפֿילו דער הויף-נאַר אליין האָט געמיינט
 ער הערט זינגע וויצן און . . . האָט זיך צעוויינט.

טייל דריי: פֿאַרדאַכט

אַקציוו, ער האָט מיט דעם שמעקן אין האַנט
 אַלץ ווייטער און ווייטער און ווייטער געשפּאַנט,
 גענאַנגען אויף וועגן אויף גלייכע, פֿאַרדריימע,
 אויף זאַמדן אין מדבר, אויף פֿעלדער פֿאַרשניימע,
 ביז פּלוצעם ער האָט מיט פֿאַרווונדער דערשפּירט
 אזוי ווי עס וואָלט אים דער שמעקן געפֿירט.

משיקאווע! האָט ער מיט אַ שמייכל געטראַכט
און האָט אויך אין האַרץ פֿון זיך חוזק געמאַכט.
ער האָט אָבער דאָך פֿאַרפֿאַמעלעכט דאָס שפּאַנען,
אַפֿילו אַ וויילע אַ קליינע געשטאַנען,
פֿון אַרמ נישט גערירט און געבליבן שוין שטיין,
געזאָגט צו דעם שמעקן: „אַנו, גיי אַליין!“

און אפֿשר גאַר ווילסטו מיר שפּאַלטן דעם ים? !”
דער שמעקן האָט אָבער געקוקט ווי אַ תּם
און גאַרנישט געענטפֿערט, געקוקט און געשוויגן.
„כֹּה־אָב אָבער געוואָסט ס'איז אַ שמוּת און אַ ליגן!“
דער בן-מלך האָט זיך געטרייסט און געלאַכט
און דאָך . . . אויף דעם שמעקן געקוקט מיט פֿאַרדאַכט.

היות ווי עס האָט שוין געאַוונט אין טאַל,
האָט ער זיך באַרעכנט ס'איז גלייכער ער זאָל
אַ נאַכטלעגער זוכן, זיין אַוונטברויט עסן,
די נאַכט איבערשלאָפֿן, די מעשה פֿאַרגעסן,
און באלד אינדערפֿרי, מיט אַ קלאַרן פֿאַרשטאַנד,
זיך ווידער אַרויסלאָזן זוכן זיין לאַנד.

טייל פֿיר : בײַם ים

כאַר, ווען די זון האָט די נאַכט אויסגעמעקט
און האָט אים פֿון שווערע חלומות צעוועקט,
דער בן-מלך האָט זיך מיט פֿרישע פֿאַרלאַנגען
אַרויסגעלאָזט ווידער אין וועג און געגאַנגען,
געשפּאַנט מיט דעם שמעקן, געקוקט אין דער ווייט,
ווי איינער אַט-ערשט פֿון אַ תּפֿיסה באַפֿרייט.

געגאנגען אזוי איז ער עטלעכע טעג
 ביז הארט אַנגעקומען איז ער צו אַ ברעג,
 צום ברעג פֿון אַ שמורמישן וואַסער אַ מיפֿן
 און זאָגן געהערט אז די ריזיקסטע שיפֿן,
 וואָס שמעלן זיך איין און זיי פֿאַרן אַרויס,
 פֿאַרשווינדן גאַנץ אַפֿט אין זיין שמורמישן שוים.

דערווייל, ווען אַראָפּגעלאָזט האָט זיך די נאַכט,
 דעם בן-מלך האָט זיך אין חושך געדאַכט —
 ער הערט ווי עס רופֿט אים פֿון וואַסער און רייצט אים
 אַ קול מיט אַ זיסקייט אַזאַ און פֿאַרפֿלייצט אים...
 נאָר ווי ער האָט נאַכגיין געוואָלט, האָט זיך ווילד
 באַוויזן די זון און דאָס קול איינגעשטילט.

טייל פינף: שטרײַט

פֿאַרביטערט, דערשלאָגן אַ לענגערע צייט
 דערפֿון וואָס דעם וועג צו דער אַנדערער זײַט
 עס טוט אים אויף אייביק דאָס וואַסער פֿאַרצאַמען,
 אַ וואַרף געטאָן האָט ער דעם שמעקן אין ים און...
 מיט ווייטיק אין האַרצן געוואָלט גיין צוריק,
 נאָר האָט זיך פֿאַרהאַלטן אין איין אויגנבליק.

ווייל פֿלוצעם ער האָט נישט געגלייבט וואָס ער זעט,
 אַ טראָף האָט אים ממש דעם מוח געפֿלעט:
 עס האָט זיך דער ים מיט אַ בליאַסק אַנגעצונדן,
 אַ בליציקן פֿלאַקער געטאָן און פֿאַרשווינדן,
 און ס'האַט זיך אַנשטאַט אים אַנטפֿלעקט מיטאַמאַל —
 אַ גרינער, באַזוניקטער, טרוקענער טאַל.

און תיבף דערנאך, נאך דעם שמויניקן בנימ, ווען ער האט דעם שמעקן דערזען בני זיין זינט, דער בן-מלך האט זיך צעשריגן: „איך גיי נישט! איך גיי נישט פֿון דאנען מער, ביז איך פֿארשטיי נישט און ווייס נישט דיין מיין, אויב אפֿילו איך שטארב! איך ריר זיך נישט.“ האט ער געוואָרנט אים האַרב.

„וואָס טוסטו באַהאַלטן?“ ער האַט אים געפֿרעגט. „וואָס זאָנסטו נישט עפעס? וואָס האַלסטו פֿאַרדעקט דעם סוד וואָס טוט שמעקן אין דיר, ליבער שמעקן? אויב דו וועסט מיר תיבף דעם סוד נישט אַנטפלעקן, לאַז איך דיך איבער אין טאַל דאָ אַליין. אַזוי וועל איך ווייטער מיט דיר מער נישט גיין!“

טייל זעקס: פֿריטשענע

ווען ער האַט קיין ענטפֿער פֿון אים נישט געהערט, דער בן-מלך האַט אים מיט צאָרן אויף דרערד אַ שלידער געטאַן, זיך געלאָזט גיין צעפֿלויגן, האַט טראַציק אַפֿילו פֿאַרמאַכט זיינע אויגן; נאָר ווען ער האַט ווידער געעפֿנט זיי גרויס — עס איז אים דער שמעקן געגאַנגען פֿאַראַויס.

„פֿאַרפֿאַלן!“ דער בן-מלך האַט זיך צעוויינט, נאָר תוך פֿדי דיבור די פֿינגער פֿאַרביינט, צום שמעקן אַזוי ווי באַנומען געשריגן: „דאָס וועט דיר, פֿרימשעפע, נישט ווערן פֿאַרשוויגן!“ און באַלד, מיט די ווערטער, דעם שמעקן געפֿאַקט און האַט אים אויף צווייען צעבראַכן, צעקנאַקט.

געמיינט האָט ער : פטור אָן עסק, אָן עק!
 נאָר ווען ער האָט ווידער געוואָלט גיין אין וועג,
 האָט ער נישט געקענט בשום אופֿן זיך רירן,
 ווי ס'וואָלט אים אַ פּוּח צום באַדן פֿאַרפֿירן :
 דאָס האַרץ איז געווען אים צעמישט און צעדרייט,
 ווי עמעצער וואָלט אים זיין ווילן . . . צעצווייט.

טייל זיבן: אין קלעם

און תּיכּף, בניּים לאַכיקן ליכט פֿון דער זון,
 דערוען האָט ער טאַקע די סיבה דערפֿון —
 איין העלפֿט פֿון דעם שטעקנס צוויי עקן צעשיידטע
 איז הינטער זיין פּלייצע געווען, און די צווייטע
 געשטאַנען איז פֿאַר אים, און ער, ווי אין צוויק,
 געקענט האָט נישט גיין נישט אַהין, נישט צוריק.

האַט ער זיך אַנידערגעזעצט אויף דער ערד
 און קלערן גענומען, געקלערט און געקלערט,
 געפרוּווט אין געדאַנק פֿון דעם שטעקן אַנטריגען
 דורך דעם וואָס ער וועט אים פֿאַרמיינן פֿון זינען,
 נאָר ס'האַט אים דאָס טראַכטן צו גאַרנישט געבראַכט,
 כאַטש ער האָט אַ יאָר מיט אַ מיטוואַך געטראַכט.

ער האָט אויך אַ מיטל אַ צווייטן געפרוּווט —
 אַ האַסטיקן שפּרונג געטאַן הויך אין דער לופֿט,
 אוועק פֿון דעם ערדישן קלעם דורך די הייבן,
 באַוויזן פּמעט שוין די שטערן דערגרייכן . . .
 נאָר ס'האַט אים דעריאָגט אַ געשפּאַן פֿון צוויי פֿערד,
 דעריאָגט און געבראַכט אים צוריק אויף דער ערד.

טייל אַכט : די גענעפֿנטע טיר

פֿון הימל אַרונטערגעקומען איז ער,
דער בן-מלך, הייסט עס, אין קול מיט אַ טרער,
און האָט צו דעם שטעקן, מיט ווערטער מיט שמילע,
געווענדט זיך, געזאָגט — ער איז גרייט שוין אַפֿילו
צו פֿאַלגן אים בלינד זיין באַהאַלטענעם מיין
און לאָזן זיך פֿירן, אַבי ווייטער גיין.

און אַט דאָס געבעט פֿון דעם בן-מלך האָט,
ווייזט אויס, אים געעפֿנט די טיר פֿון דעם סוד,
געעפֿנט די אויגן פֿון האַרץ מיט אַ גלויבן,
וואָס האָט אים אַ גרינגן פֿון דרערד אויפֿגעהויבן.
ער האָט אויך מיט שמחה צעשמראַלטער דערזען —
דער שטעקן . . . איז ווידער אַ גאַנצער געווען.

און דעמאָלט דער בן-מלך האָט אויך דערפֿילט
ווי ס'וואָלט אים אַ גאַנצקייט דאָס האַרץ איינגעשמילט,
ווי ער וואָלט אין לאַנד דעם געזוכטן געווען שוין,
ווי ס'וואָלט אים אַ קרוין אויפֿן קאַפּ איצט געברענט שוין
און אים דאַרט צו ווערן דער מלך געגרייט . . .
און ער האָט צעוויינט זיך מיט טרערן פֿון פֿרייד.

דערנאָך האָט ער ווידער מיט לויב און געזאָגט
דעם בוים אין דעם וואַלד פֿאַר זיין צווייג אַפּגעדאַנקט.
און גינציק געשמייכלט צוריק אויכעט האָט ער
צום קלוגן בעל-יועץ פֿון 'הויז פֿון זיין פֿאַטער —
צום קאַפּ פֿון דעם שטעקן וואָס האָט אים געפֿירט
אין לאַנד פֿון זיין האַרץ און בשלום דערפֿירט.

טייל ניין: דער עיקר

ביים סוף פֿון דער מעשה דער רבי האט נאך,
מיט ווערמער געציילטע, געזאגט אז דער תוך
פֿון דעם וואָס ער האט אונדז דערציילט באַריכות,
געפֿינט זיך אין דעם, אז געקומען צו זיך איז
דער בן-מלך ווען ער האט סוף-סוף דערקענט
דאָס פֿייער וואָס האט אין זיין האַרצן געברענט.

דער וועג צו דעם אייגענעם האַרצן איז ווייט
און ס'נעמט אונדז צו קומען אַהין אזא צייט,
ווייל יעדער פֿון אונדז איז אין בן-מלך'ס בחינה
און ס'ווייזט זיך אים אים אז די נייע מדינה
מוז זיין דווקא ערגעץ-ווי איבערן ים,
און בלאַנדזשעט דעריבער אַרום ווי אַ תּם.

און ווייסט איר וואָס נאָך, האט דער רבי געזאָגט,
ווען ס'האט שוין אין דרויסן דער מאַרגן געמאַגט,
דער עיקר איז אַבער, געדענקט, האט אין זינען,
איז נישט בלויז דאָס לאַנד פֿון דעם האַרץ צו געפֿינען
און נישט בלויז בשלום אַהינצו אַרײַן,
נאָר אויך ווי אַזוי דאַרט אַ מלך צו זײַן.

א מעשה

אין אַנדענק פֿון מיין מאַמע
העניע בת דוד אהרן הבהן ע"ה
נפטר חמשה-עשר בשבט, תשי"ד

איך געדענק : די מאמע האט דערציילט אַמאָל אַ מעשה
פֿון אַ וואַנדערער וואָס האָט פֿאַרבלאָנדזשעט אין אַ וואַלד,
און געזאָגט האָט זי אַז כאַטש עס האָט אַ נאַכט אַ ווינטע
אַלע ביימער, קליין און גרויס, מיט ליכטיקייט כאַשטראַלט,
כאַטש עס האָבן אויך די שמערן זילבערדיק געבלענדט —
האַט ער דאָך דעם וועג אַהיים געפֿינען ניט געקענט.

הערנדיק די מאַדנע מעשה, בין איך אַ משיקאווער
אויך אַריין צום וואַנדערער אין וואַלד פֿון ווינטער שרעק
און געוואָרן בין איך אים אַ בלאַנדזשענדיקער חבר,
זיך געדרייט אַרום די ביימער און געזוכט דעם וועג,
מראַכטנדיק אַז אין דער מאַמעס שטילע, גוטע רייד
איז פֿאַר אונדז אַ גוטער סוף שוין זיכער אַנגעגרייט.

נאָר דער סוף האָט זיך געשלעפט און ניט געאַנילט צו קומען,
ווי די מאַמע וואַלט בפֿיוון (פֿאַלט מיר איין אַצינד)
אים פֿאַרהאַלטן און געצויגן מיט אַ מיין אַ פֿרומען
און פֿאַמעלעך ווינטער-ווינטער אירע רייד געשפינט,
שיין דעם משל אויסגעשמאַלטיקט און אים אַנגעטאַן,
איך זאַל קיינמאַל ניט פֿאַרגעסן וואָס זי זאָגט מיר אָן.

האַב איך טאַקע ניט פֿאַרגעסן דורך די אַלע יאָרן
זינט איך בין אַ וואַנדערער אין וואַלד פֿון וואַרט און קלאַנג,
און דער ווונדער פֿון דער מעשה קומט מיר אין זכרון
שמענדיק ווען אַ טונקלעניש פֿאַרשטרויכלט מיין געזאַנג.
איך פֿאַרבלאָנדזשע דעמאַלט ווידער, פונקט ווי ער אַמאָל,
אין דעם נאַכט-וואַלד פֿון דער מעשה און דערהער זיין קול.

— וועג, ווו ביסטו? דעק זיך אויף! — איך הער אים רופן, בעטן,
און עס קלינגט אין גאנצן וואלד זיין אויסטערליש געוויין,
דאס געוויין פֿון אלע דורות זינגער און פֿאָעטן,
ווען זיי בלאַנדזשען אין אַ ליד מיט אַ פֿאַרהוילטן מיינן.
איך דערהער אויך ווידער ווי דער מאַמעס קול דערציילט
וואָס עס האָט דעם וואַנדערער פֿון בלענדזעניש געהיילט:

לאַנג האָט ער אַ פֿינצטערער געוואַגלט, איינגעכויגן,
נאָר זיין תּפֿילה האָט דאָרט קיינער, קיינער ניט געהערט.
ביז ער איז אוועקגעפֿאַלן מיט פֿאַרמאָכטע אויגן,
צוגעניגט זיין אויער צו דעם האַרצן פֿון דער ערד,
און די טיפֿע סודות, וואָס די ערד האָט אים געזאָגט,
האַבן באלד דערנאָך אין אים אַ פֿייער אויפֿגעטאָגט.

מיט אַ לויכטנדיקן פנים איז ער אויפֿגעשטאַנען
און זיין אויפֿגעטאָגטע פֿרייד האָט אַנגעפֿילט דעם וואַלד,
ווען מיט פֿליגלדיקע טריט ער האָט געלאָזט זיך שפּאַנען.
ווייל דער אמת פֿון דער ערד, וואָס האָט צו אים געקוואַלט,
איז פֿון אויער אים אַרײַן אין האַרץ און אים געפֿירט,
ווי ער וואַלט געווען דעם ברעג פֿון הימל אַנגערירט.

רבה בר בר חנא *

רבה בר בר חנא
 קוקט אויף דער לבנת
 און ער טראכט א טיפע טראכטעניש.
 ס'איז שמיל, ס'איז שא,
 די נאכט איז פריי פון הו און הא,
 און ער איז פול מיט דיכטעניש און דאכטעניש.

ער האט אכאל אין דרימל
 אַנגערירט דעם הימל
 און אויף שטענדיק זיך שוין אָפגעברויט :
 ער האט געפֿארשט
 און קען נישט לעשן מער דעם דארשט,
 וואָס ס'האָט דער הימל-ברען אין אים דאָן אָנגעגליט.

א דיכטעניש אָן ווערטער,
 א דאכטעניש דערהערט ער,
 וואָס רופט פֿון יענער זייט געדאנקעניש
 און בעט ער זאל
 אויף פֿליגל פֿון זיין וואַרעם קול
 באַפֿרייען און זיי ראַטעווען פֿון צאָנקעניש.

יאָרן שוין אַריבער
 און דער לאַנגער חיבור
 איז נאָך אַלץ נישט קיין פֿאַרענדיקטער :
 ער האט דערציילט
 און דאָך, נאָך אַלץ נישט אויסגעהיילט,
 געבליבן איז זיין האַרץ אין וועלט פֿאַרבליענדיקטער.

* רבה בר בר חנא, דער מחבר פֿון פֿיל פֿאַנטאַסטישע מעשיות אין דער גמרא, איז געווען איינער פֿון די חכמי־התלמוד, באַקאַנט אונטערן נאָמען אַמוראים. ער איז געבוירן געוואָרן אין בבל, אין דעם 3טן יאָרהונדערט, אָבער האָט פֿאַרבראַכט פֿיל יאָרן אין ארץ־ישראל. צוריקקומענדיק קיין בבל, האָט ער געלערנט אין דער ישיבה אין פּומבדיתא, וווּ מען האָט ארץ־ישראל גערופֿן „דער מערב“.

מעשיות און משלים
 קומען אים צו חלום
 און זיי בעטן אים א בעמעניש :
 צינד-אן דיין פלאם,
 באלייכט און שפאלט פאר אונדז דעם ים,
 וואס פירט צום לאנד פון ווונדער און פון רעמעניש.

אזוי פיל שוין חידושים,
 פרעכטיק און מגושם,
 האט ער געזען און מער נאך אויסגעמראכט,
 און אט דערפאר
 מען רופט אים אייזל, לץ און נאר,
 מען שטראפֿט אזוי און ער ווערט ביטער אויסגעלאכט.

— זאג מיר, בר בר חנא, —
 פֿרעגט אים די לבנת,
 — פֿון וועגן וואס האסט זיך פֿארמראכט אזוי ?
 צי מיינסטו דען
 דו קענסט אמאל דורך מיר דערזען,
 דערבליקן זיך צו יענער זייט פֿון הימל-בלוי ?

— אויך דו ביסט א בר חנא, —
 ער זאגט צו דער לבנת,
 — א נאר וואס וואנדערט אין דער הימלעניש.
 דיין ווייניג געשמאלט,
 וואס איז מיט ווונדער אויסגעשמראלט,
 ווערט אפֿט, ווי מיינס, פֿארשעמט פֿון חוק'ס שימלעניש.

— פֿענצמערל פֿון הימל,
 עם קען דעם חוזק'ס שימל
 בני מיר דיין שיינקייט נישט פֿארמינערן :
 איך קוק אויף דיר,
 די ווונד פֿון ווונדער ברענט אין מיר
 און ציטערט מיטן וויי פֿון א געווינערין.

— און זאלן קלוגע בריינען :
 שמות און שפילעריינען
 פֿאר קינדער און נארענים פלוידערט ער ! ...
 עם וועט די צייט
 נאך לאכן פֿון די בלינדע לייט
 און שמייכלען אויף דער חכמה דער צעגוידערטער.

— אין שפיל פֿון ווערטער הער איך
 דעם רוף פֿון אלטן דרך :
 ס'איז יעדער וואָרט אַ לאַנד צום וואַנדערן.
 איך גיי אין וואָרט
 און זוך אין דעם דעם ווייטן דאָרט,
 וואָס טוט פֿון סוד כסדר אונדז פֿאַנאַנדערן.

— דורך שוואַרצע נעכט און ווייסע,
 אין שפיל פֿון וואָרט און מעשה,
 וועל איך די יארן דאָ שוין ענדיקן,
 און איך פֿאַרהאַפּט
 עם זאל און וועט אַמאַל דער סוף
 מיט שפיל באַגלייטן מיך צום לעבן שמענדיקן.

— איך וועל שוין דא אין בבל
 פֿאַרבלייבן ווי אן אַבל,
 אין מערב גיין בין איך שוין אלס אַצינד:
 מיין קול, מיין קול
 וועט אַבער דאַרמין זיין אַמאַל
 נאָך ווייטן גרויסן ווינדערמאַג פֿון שמורעמווינט.

— די ווייטע צייט זי רייט שוין
 און וועט מיין קול פֿאַרטייטשן,
 פֿאַרשווינדן מוז און וועט די שפּעטעניש:
 ס'איז יעדער קלאַנג
 פֿון אונדזער שותפֿותדיק געזאַנג
 אונדז נייטיק אויפֿן וועג פֿון רעטעניש צו רעטעניש.

דער נייער הימל

דעם דריטן נשיא פֿון מדינת ישראל,
שניאור זלמן שזר שליט-א.
אין 1961 יאר פֿון דעם נמעם הימל

ט'האַט די ערד געטאָן אַ צימער,
ווען ישראל'ס אַלמער הימער
האַט באַפֿליגלט און פֿאַר'אמת'ט
דאָס וואָס איז געווען פֿאַר'רמז'ט
אין די געסמן פֿון מאַמרים ;

מיט זיין אויסגעשטרעקטן אַרעם
אַנגעצונדן אין די הייכן
האַט ער דעם באַווערטן צייכן
פֿון עקיבא'שן געלעכטער —
פֿאַר ישראל'ס זין און מעכטער.

דעמאַלט איבער אַלע לענדער
אויפֿגעפֿלאַקערט האָט דער ברען דער
בלויער פֿון ישראל'ס הימל,
אויסגעשפּרייט זיך, און פֿון דרימל
אויפֿגעוועקט פֿאַרוויינטע אויגן ;

זיינע פֿליגל אויסגעבויגן,
ווי אַ מאַמע האָט גערעדט ער
מיט אַ טרייסט פֿון גרינע בלעמער,
און אַ בשורה אַנגעצונדן,
וואָס האָט מדברדיקע ווונדן
אויסגעהיילט און אויסגעטריקנט.

אַ געוויין האָט ער פֿאַר'תיקונ'ט
פֿון אַ לאַנגער, הייסער טרער אין
שמונה'עשרה'ס און באַגערן
פֿון אַזוי פֿיל דורות צונגען —
און אַ קול האָט זיך צעזונגען
אונטער יעקב'ס הויכן לייטער
אויף דער ערד דער אויסגעשפּרייטער. (.)

פֿון די צונגען, פֿריי פֿון גומען,
 איז דאָס פֿרייע קול געקומען.
 רעכטע הענט מיט אַ זפרון,
 וואָס איז אויפֿגעריכט געוואָרן,
 האָבן זיך צעפֿליעסקעט לוסטיק ;
 און מיט שטימען טיף און ברוסטיק
 האָבן זיך צערוישט, צעשריגן
 בערג וואָס האָבן לאַנג געשוויגן.

איבער פֿארמעטענע פֿעלדער
 האָט, אַ היימישער, געהעלט דער
 נייער הימל, ווען דערקענט זיך
 האָבן זיי און אויך די הענט זיך
 אויסגעשמרעקט — און סודות, ספֿקות,
 רעטענישן, קשיות, תיקו'ס,
 אַנגעזאַמלטע פֿון יאָרן,
 זינען אויסגעלייזט געוואָרן
 פֿון אַ געפֿלדיקן גלות.

מיט דערוואָרגענע יללות,
 צו דעם גומען צוגעקלעפטע,
 און מיט ווערטער אויסגעוועפטע,
 האָבן פֿנימ'ער פֿאַרקוואַרטע
 צוגעקוקט זיך, אַפֿגענאַרטע,
 פֿונדערווייטנס, און געשוויגן.
 ס'האָבן אַבער ווילד געשריגן
 בלויז איינהענטיקע פֿאַרשווינען,
 מיט געשריי זיך צו פֿאַרשווינען
 קעגן אויסגעדאַכטע שרעקן.

אַט די נעבעכדיקע פֿלעקן
 פֿון דעם מדבר'דיקן שימל
 האַט באַטראַכט דער נײַער הימל
 מיט רחמנות'דיקן שווינגן,
 ווי עס קוקט אַ בוים אויף צווייגן
 אַפּגעדאַרטע . . . אַבער באַלד זיך
 אַפּגעקערט פֿון זיי, צעשטראַלט זיך,
 און אַרומגענומען האַט ער
 מיט די אַרעמס פֿון אַ פֿאַטער
 אַלע ווינקעלעך דערפֿרייטע
 פֿון דער ערד דער אויסגעשפּרייטער.

און צעשפּילט האַט אַ געדאַנק זיך,
 און דערהערט האַט אַ געזאַנג זיך
 מיט אַ לאַנגן, פֿרייען אַטעם
 פֿון ישראלי'ס אַלע שבּטים,
 ווען עס האַט דער לאַנגער שופּר
 אַנגעזאַגט, געשאַלט אַן אויפֿהער
 מיט אַן אויפֿגעלעבטער גבורה,
 אַנגעזאַגט די גרויסע בשורה:
 אין אַ פֿײַגנבוים געראַטן?¹
 איז אַצינד ישראלי'ס שאַטן!
 און צעבליט האַט זיך דער חלום
 פֿון דעם נײַעם הימל'ס שלום.

יולי־אויגוסט, 1963

1 רבי עקיבא האַט געלאַכט — זעענדיק די מקוים־געוואַרענע גבואה פֿון אוריה הפּהן
 וועגן חורבן ירושלים — ווייל דאָס איז פֿאַר אים געווען אַ צייכן אַז עס וועט אויך מקוים
 ווערן זכריה הנביא'ס גבואה אַז די שטאַט וועט אויפֿגעריכט ווערן. (מכות כד)
 2 עתידה ארץ־ישראל שתתפשט בכל הארצות. (מקור אומבאַקאַנט)
 3 עתידה ארץ־ישראל להיות מרחבת ועולה מכל צדדיה כתאינה זו שרחבה מלמעלה וקצרה
 מלמטה. (ילקוט שמעוני, זכריה תקע"א)

אַ טיגער אויף אַ שטריק

IV

דאָס זינען זיי, די העלדן מינע,
נאָר מיט זיי איז ווייט נישט אויסגעשעפּט דאָס צעטל

א טיגער אויף א שטריק
צייכענונג פֿון יצחק פֿרידלענדער

אַ טיגער אויף אַ שטריק

הערט אַ מעשה ווי אַנומלט
האַט אַ הלום מיך צעטומלט.
ס'איז אַ משל מן-הסתם,
אַבער וואָס עם איז זיין גראַם —
וואָס דעם משל'ס נמשל איז —
ווייס איך נאָך נישט אויף געוויס.

נאָר דעם האַלבן גראַם, דעם הלום,
אומגעפֿער ווי איך דאָ מאַל אים,
וואָס דער שלאָף האַט אויסגעקלערט,
מעגט איר סיי ווי הערן. הערט:

איבער געסעלעך און גאסן
גיי איך מיר אזוי געלאָסן,
אַ פֿאַרטראַכטער, אַ ניט-היגער,
און עם גייט מיר נאָך אַ טיגער.

ווילד איז ער, ווי אויף די בילדער,
נאָר ער גייט מיר נאָך אַ מילדער,
ווייל איך פֿיר אים אויף אַ שטריק.
אַבער ווער עם גיט אַ בליק
און דערזעט אונדז, כאַפּט אַ ציטער
און אַנטלויפֿט אָן אַפּגעברייטער.

אין באַהעלמעניש פֿאַרשמעקט,
הער איך קולות אויפֿגערעגט
און מען מורמלט און מען שפעט:
„זעט נאָר, ס'איז דאָך דער פּאָעט!“

איינער זאגט : „א מעשה נורא!
זוויי ווי האט ער נישט קיין מורא!“

און א צווייטן זאגן הער איך :
„ער איז נישט ביים זינען, כ'שווער אייך!
ער איז גארנישט אזא קריגער,
דאך שפאצירט ער מיט א טיגער.
כ'שווער אייך, ווי איך בין א ייד,
אז דער טיגער איז זיין ליד,
און ער מיינט ער וועט אונדז צווינגען
אז מיר זאלן מיט אים זינגען!“

און א דריטער און א פערטער
זאגן שארפערע נאך ווערטער
און זיי קריצן מיט די ציין.

איך קען אבער נישט פארשטיין
וואס מען מאכט אזא מין צימעס.
און א רואיקע מיין שטים איז,
ווען איך ענטפער זיי צוריק :

„מורא, שמוירע, גאט באשירעם!
זעט איר דען נישט אז איך פֿיר אים,
אז איך פֿיר אים אויף א שמריק!“

מאָנאָלאָג פֿון אַ זעברע

1

אַ זעברע וואָס איז,
 ווילט איר וויסן, טאָ הערט —
 „אַ פֿערדישער טיגער,
 אַ טיגערדיש פֿערד.“
 אזוי זאָגן יעגער
 מיט חוזק און שפּאַסן:
 „אַ זעברע אַ פֿערד איז
 מיט טיגערשע פּאַסן.“

איז וואָלטן די גרויסע
 חכמים גערעדט נאָר,
 און וואָלטן מיט זייערע
 מנילער געשפעט נאָר,
 מיר וואָלטן, איך זאָג,
 נישט געוואָרן בדלות
 אפילו פֿון טיטל:
 „אַ פֿערד מיט אַ טלית!“

פֿון נאַרישע ווערטלעך,
 אפֿילו מיט ציינער,
 עס איז פֿון דער וועלט
 נישט געגאַנגען נאָך קיינער,
 בפרט נאָך אז איך בין
 גאָר שטאַלץ מיט דעם טיטל —
 דער טלית בני מיר איז
 אַ ווּנדערלעך מיטל :

איך פֿיל אויף מײַן לײַב
 זײַנע שטױפֿיקע זמירות,
 און, גלױבט מיר, נישטאַ נאָך
 קײַן שענערער שיר איז
 פֿון ניגון, וואָס ווערט
 אויף מײַן וועזן פֿאַרצױגן
 און טוט מיך באַהאַלטן
 פֿון פֿײַנטלעכע אויגן.

ער נעמט מיך אַרום
 אַזױ גוט, און איך דאַון,
 און בין פֿאַרן פֿלל אויך
 מײַן תּפֿילה מכוון —
 מײַן תּפֿילה צום הימל
 ער זאַל אונדז פֿאַרהײַטן
 עס זאַל אונדזער לעבן
 נישט ווערן פֿאַרשניטן.

2

מיר וואוינען אין עק וועלט
 און משעפען נישט קיינעם,
 און דאנקען און לויבן,
 ווען אונדזערע שכנים
 באמערקן אונדז נישט ... נאָר
 דער עיקר מיר בענטשן,
 ווען ס'קומען צו אונדז נישט
 קיין לייבן און מענטשן.

פֿון לייבן מיט לאַפעס
 און מענטשן וואָס שיסן
 עס ראַטעווען נישט נאָר
 די פֿיס, מוזט איר וויסן,
 נאָר אויכעט די גיכקע
 תפֿילות וואָס קומען
 פֿון אונדזערע הערצער
 מיט צימער מיט פֿרומען.

איז דאווענען, לויפֿן,
 און גיך, קינענאַרע,
 קענען מיר, ברוך השם,
 פֿון אַ צרה,
 עס ווענדט זיך נאָר ווער
 ס'איז דער מלאך ביים טויער,
 ווען אונדזער געבעט
 מוט דערגרייכן זיין אויער.

געהערט האָב איך זאָגן
 אן אלטן זעברייער,
 וואָס איז אין די זאָבן
 אַ גרויסער פֿאַרשטייער,
 אז ליידער נישט שטענדיק
 דער מלאך פֿון תּפֿילות,
 פֿאַרשטייט די זעברייאישע
 פֿירוש המילות.

און אױב, ווי עס טרעפֿט,
 עס פֿאַרצוקן אונדז ציינער,
 איז שולדיק דערין טאַקע
 נאָר, ווייזט אױס, איינער —
 דער מלאך פֿון תּפֿילות,
 וואָס קען נאָר העברעאיש,
 ווייל מיר, נעבעך, דאווענען
 בלויז אויף . . . זעברעאיש.

די ערשטע זייט

(מאָנאַלאָג פֿון אַ נײַעס־רעדאַקטאָר)

יונגערמאַן! הער אויס מיך גוט.
 איך האָב בלויז עטלעכע מינוט.
 דעריבער וועל איך לאַנג נישט ברייַען
 בײַם אַנטפּלעקן דיר דעם רעיון
 און נאָך טיפּערע באַדײַמונג
 פֿון דער ערשטער זייט פֿון צײַטונג.

דער ערשטער „קאַפּ“ ער מוז אין אויג
 אַ קלאַפּ מאַן הויך ווי אין אַ פּויק.
 עס מוז די שורה אַ געשריי מאַן,
 ווי אַ האַן אַ ווילדן קריי מאַן,
 ווען ער טוט פֿאַרטאָג דערהערן
 דאַס געזאַנג פֿון מאַרגנשמערן.

עס מוז די גאַנצע ערשטע זייט —
 מיט „קעפלעך“ שפּיציק און פֿאַרשײט
 און מיט ווערטער אַנגעגלימע,
 ווי פֿון בליצן אויסגעשמידמע —
 אויסגעטאַקט ווי פֿון אַ שניצער,
 דערציילן אַלץ מיט שנעלסטן קיצור.

פֿון אַלץ וואָס טוט זיך אויף דער וועלט,
 טייל-אויס, שפּיל-אויף, באַלײַכט דעם העלד
 און, להבדיל, דעם מחבל ...
 און, אין מוסטער פֿון אַ פֿאַבל,
 מאַך די „קעפּ“ מיט ווערטער ... ווייניק,
 אַבער ריטמיש, בינדיק, צייניק.

שפאן-אנין דאָס לעבעדיקסטע וואָרט
 אין דער געשיכטע פֿון אַ מאָרד.
 די מעשה פֿון אַ גוטער מאַמע
 דערצייל מיט פֿייער פֿון אַ דראַמע,
 און די דראַמע פֿון אַ פֿייער
 מיט אַ „קאַפּ“ — אַ הימל-שרייער.

און, דער עיקר, יונגערמאַן,
 לאָז נישט אויס פֿון אויג דעם פּלאַן,
 אַז די „קעפּ“ צונויפֿגעפֿירטע
 זאָלן שפּאַנגען אַרקעסטרימע,
 און ווי פֿריינט און גוטע שכנים
 מאַנצן אַ באַלעט אינאיינעם.

פּאַרפּוץ אויך מיט אַ בילד צי צוויי
 די ערשטע זייט, ווייל וועסט דורך זיי,
 ווי דורך אַ פֿענצטער, ווייזן זאָכן,
 וואָס מען קען אויף קיין שום שפּראַכן
 זיי נישט טאָן אזוי אַ שילדער
 ווי מען קען דאָס טאָן מיט בילדער.

אַ בילד, דו האָסט מסתּם געהערט,
 איז מער פֿון טויזנט ווערטער ווערט. (1)
 איז דער זאָג פֿון שאַרפֿן מוח
 אפֿשר ריכטיק, אַבער פּוח,
 פּוח האָט אַ וואָרט און . . . ווונדער
 מער פֿון צען מאַל צען מאַל הונדערט.

(1) גלייכוואָרט פֿון אַן אַלטן כינעזישן חכם.

און דעריבער שטעל דעם טראַפּ
 אויף די ווערטער פֿון דעם „קאַפּ“.
 און געדענק, נישט מאַך אים לענגער
 פֿון אַ שורה פֿון אַן ענגער,
 העכסטנס צוויי . . . און היט דעם ניגון —
 די ווערטער זאָלן זיך נישט קריגן.

און אויסער „קעפּ“, גאָר וויכטיק איז,
 אַז האַבן זאָל אויך הענט און פֿיס
 די ערשמע זייט און באַלאַנסירן
 אַלע שאַטנס און קאַלירן,
 און, פֿאַרשטייט זיך, נישט פֿאַרגעסן
 אויך די שמייכלען פֿון מעת-לעת'ן.

געדענק, אַז ווען די ערשמע זייט
 דערציילט מיט פֿעטע „קעפּ“ און שרײַט
 פֿון גרויסע זאַכן און געמיינע,
 מאַרן אינצידענטן קליינע
 אויך נישט פֿעלן אין דער גאַמע
 פֿון דער גאַט-געמענטשמער דראַמע.

און נאָך אַ זאָך פֿאַרוואַג איך דיר :
 האַלט אַ שומר בײַ דיין מיר,
 ער זאָל העלפֿן דיך פֿאַרהיטן
 פֿון די באַרוועסע באַנדיטן,
 איך מײַן די „קאַטשקעס“, די פֿאַרברעכער, *)
 וואָס מאַכן אין די „קעפּ“ דיר לעכער.

(2) אַ „קאַטשקע“ איז, אין ציטונגס-לשון, אַ נישט געשטויגענע, נישט געפֿלויגענע מעשה.

אַט דאָס, בקיצור, איז דער „מוז“,
 די גאַנצע תורה אויף איין פֿום,
 ווי עס דאַרף מיט טריט פֿאַרגיכטע
 די טאַג-טעגלעכע געשיכטע
 טרעפלען אויף די ערשטע זייטן
 אויף דעם לייטער פֿון די צייטן.

זיין וועט אַכער נישט קאַמפלעט
 מיין לעקציע צו דיר, פֿאַעט —
 פֿאַעט פֿון „קעפֿ“ און „אונטער-קעפלעך“ —
 אויב איך וועל אַ צוויי-דריי טרעפלעך
 פֿון אַ גאַטונג פֿון אַ צווייטער
 דיר נישט ווייזן אויפֿן לייטער :

ווען ביסט אַריינגעטאַן און גאַפֿסט
 פֿון דעם געווערק, וואָס דו באַשאַפֿסט
 מיט קאַפּ און האַרץ, מיט לייב און לעבן,
 באַשערט איז דיר, ווי מיר, דיין רבּין,
 טאַג-איין טאַג-אויס בלויז אויסצוסטראַיען
 אַן ע פֿע מ ע ר י ש ן קיקיון. (°)

די ערשטע זייט, די פֿרישע פֿלאַנץ,
 איז מאַרגן אַ פֿאַרוועלקטער קראַנץ,
 אַ הלום בלויז. און וואָס געווען איז
 היינט אַ קאַכעדיקע סצענע,
 איז מאַרגן שוין אַן אַפּגעקילטע,
 אַ התונה אַן אַפּגעשפּילטע.

(3) קיקיון איז די פֿלאַנץ פֿון יונה הנביא, וואָס האָט געלעבט בלויז איין טאַג (יונה, ד, ו).

נאָר וואָס איז כ'לעבן, אייביקניט
 אין אונדזער גורל'דיקער צײַט
 פֿון אַמאָס-שמויב און פֿלי אין ספֿערן?
 אין אונדזער צײַט איז אויך אַ קרן —
 אַן אומשמערבלעכקייט וואָס וואָגיקט
 אפֿילו מיט אַ קרוין איינמאָגיק.

מיר האָבן אַבער נאָך אַ קרוין,
 וואָס איז, קען זײַן, דער גרעסטער לוינ
 פֿאַר אונדזער פֿלייסיקן פֿאַרמעסט —
 בני דער ערשמער זײַט אויף קעסט
 עס זײַנען אַלע זײַטן שטענדיק...
 יונגערמאַן! איך האָב געענדיקט.

איר זעט דאָך

וואָס וואָלט איר געזאָגט, א שטייגער,
ווען עס זאל אַצינד דער זייגער
פלוצעם נעמען שלאָגן צוועלף,
און עס זאל א באַנדע וועלף
דאָ אַרײַן מיט א געפילדער
און א וואַיעניש א ווילדער.

— הער אָן איינפֿאַל! — הער אײך, זאָגט איר,
— מען באַדאַרף צו אים א דאַקטאָר! —
און איר שמייכלט, קוקט אויף מיר,
נאָר פֿאַר'גנב'עט צו דער מיר
וואַרפֿט איר זײַטיק גיכע בליקן
אַינער מורא צו דערשטיקן.

טייל פֿון אײַך, אײך הייב אָן גלייבן,
זײַנען גרייט זיך אויפֿצוהייבן,
נאָר זיי כאַפֿן פֿלומרשט קלוג
אויף די זייגערלעך א קוק,
און פֿון זייגערס ביידע פֿינגער
ווערט זיי אויפֿן האַרצן גרינגער.

— פו, צו מינע שונאים! — הער איך
 איינעם מראכטן ביז, — איך שווער אייך,
 ס'איז דער זייגער ווייט פֿון צוועלף!
 און וואָס שרעקט ער אונדז מיט וועלף!
 ווייסעך וואָס ער האָט געפֿלוידערט
 און אומזיסט אונדז אויפֿגעשוידערט.

אַבער ניט פֿדי צו שרעקן,
 בלויז פֿדי אייך אויפֿצוועקן
 (נישט פֿון שלאָף, חלילה, ניין),
 נאָר מיט גאָר אַן אַנדער מיין
 האָב איך אייך געטאָן אַ סמראַשע
 מיט מיין אויסטערלישער קשיא.

כ'האַב געוואַלט דאָ איצט אַ פֿרויז טאָן
 זיך אַ שפּיל טאָן מיט אַ רוף טאָן
 פֿון דער טיפֿעניש פֿון שפּראַך
 אַ געשעעניש, אַ זאָך,
 וואָס זאָל מיך און אייך צעמישן
 מיט אַ גראַמען-שפּיל אַ פֿרישן.

און אצינד איך מוז איך זאגן,
 אז דער משל וואס פֿארטראגן
 האט אהער דער גראמען-שפּיל,
 האט מסתם דערגרייכט זיין ציל :
 וויל צעמישט בין איך אינגאנצן
 און די אויגן מיניע טאנצן.

איך בין שיפור און צעטומלט
 אקוראט ווי ווען אנומלט
 האבן ווערטער זיך צעשפּילט
 און דאס הארץ מיר אַנגעפּילט
 און איך בין פֿון זייער וויכער
 עפעס ווי געוואָרן איבער.

— איכער גאָר ? וואָס מיינט ער ? — פֿרעגט איר.
 — וועמען נארט ער ? וועמען שרעקט ער ?
 ווי איז מעגלעך מער פֿון איך ?
 קיינער איז ניט מער פֿון זיך ?
 פֿון דעם מענטשן רעדט אַ שד דאָך ! —
 איז מיין ענטפֿער : נו, איר זעט דאָך !

אבער זײַט מיך נישט מקנא,
 ווײַל כאָטש יעדער מה נשתנה
 האָט אַ גוטן תירוץ גרייט,
 בלײַבט דאָך קיינמאָל נישט באַשיידט
 די פּוֹונה פֿון דער לירע,
 וואָס צעשפּילט דעם דיכטערס שירה.

און דעריבער שיק איך איצטער,
 אין דער רגע דער צעבליצטער,
 מײַנע וועלף צוריק אין וואַלד,
 נאָר בעת דער פֿאַרהאַנג פֿאַלמ,
 זאָג איך איך מיט קול באַזאַכטן :
 ס'איז פּדאי פֿון זיי צו טראַכטן.

דער רעד־נאַר

(א מעלעמער מעשה)

געזעטן אַמאַל איז אַן עולם, געהערט
ווי איינער א רעד־נאַר האָט ביטער געטרערט,
באַדויערט „דעם מנהג אזוי אומגערעכטן“
וואָס אימלעכער היינט ווערט אויף מאַרגן אַ נעכטן.

„איז רעכט דאָס?“ האָט ער בײַ דעם עולם געפֿרעגט
און האָט אַ צעקאַכטער די ווערטער געזעגט:
„אַ היינט וואָס איז מאַנטאָג צעהעלט און צעצונדן,
ווערט דינסטאָג אַ נעכטן, פֿאַרלאַשן, פֿאַרשוונדן!“

ווען ער וואַלט אַ דעה געהאַט אויף דער וועלט,
האָט ער נאַכאַנאַנד מיט דעם עולם געקנעלט
און אלץ אויף דער זעלביקער טעמע געריטן,
„וואַלט איך, מיניע פֿריינט, אַט דעם מנהג געביטן!“

ער וואַלט, האָט געזאָגט ער, קיין סך ניט געטראַכט,
דעם מנהג פֿון מאַרגן באלד אונטערגעבראַכט,
„און דאָן וואַלט דער היינט זיך שוין מער ניט געענדיקט,
און דאָס וואַלט אונדז אלע פֿאַרהיינטיקט אויף שמענדיק!“

„וועל פֿולם,“ האָט ער באַטאָנט און געזאָגט
און האָט מיט זײַן איינפֿאַל דעם עולם געלאַקט:
„דערפֿאַר וואָס דער היינט וואַלט געצויגן זיך יאָרן,
וואַלט קיינער מער קיינמאַל ניט עלטער געוואָרן.“

„מיר וואָלטן געלעבט אין אַ שמענדיקן הייַנט,
 די זון וואָלט פֿסדר געלויבטן, געשיינט,
 דאָס לעבן וואָלט אויפֿגעהערט זיין אַ קורץ־פֿרײַטאָג,
 געוואָרן אַ לאַנגער און ליכטיקער חירטאָג!“

דער דאָזיקער אַחרית־הימים געדאַנק
 האָט אונטערגעהויבן פֿון אַרט, ווי געזאָגט,
 און האָט אין די הערצער פֿון עולם געאַקערט,
 אויף יעדערנס פנים געברענט און געפֿלאַקערט.

געזען אז די רייד זיינע נעמען זיך אָן,
 האָט ער ווי אַ קעניג, וואָס רעדט פֿון זיין טראַן
 און בלינדלט פֿון אויבן אַראָפּ ווי אַ חולם,
 געגעבן אַ שמערענגן באַפֿעל צו דעם עולם :

„גענוג אונדז צו פֿאַלגן דעם מנהג ווי שאַף,
 זאָל יעדער פֿון אונדז זיך פֿאַרטאָיען אין שלאַף,
 אין חלום פֿון הייַנט זיך פֿאַרטיפֿן פֿול־גלייביק,
 און דאָס וועט פֿאַרטרייבן דעם מאַרגן אויף אייביק!“

דער עולם האָט לאַנג ניט געוואַרט, ניט געטראַכט,
 געשלאָפֿן, גע'חלומ'ט אַ טאָג מיט אַ נאַכט.
 און ווען ס'איז די זון דאַרט אַריין דורך די שניבלעך,
 געקומען אויף זיי איז אַ פֿרייד אומבאַשרייבליעך.

„מיר האָבן געווינען, געזיגט, ליבע פֿריינט!“
 געשמראַלט האָט דער רעד־נאַר, „ס'איז הייַנט נאָך, ס'איז הייַנט!
 ניטאָ מער קיין נעכטן! דער הייַנט איז געבליבן!
 מיר האָבן דעם מאַרגן אויף שמענדיק פֿאַרטריבן!“

דער קעניג און דער ווינט (גראַטעםק אין פֿינף קאָפיטלען)

קאָפיטל איינס : די חוצפה

געשען איז די מעשה אַמאָליקע צייטן
אין עפעס אַ לאַנד אַ משיקאווע און ווינטן.
אין מיטן אַ יום-טוב און גרויסן פּאַראַד,
ווען ס'איז דאָרט דער קעניג געגאַנגען מיט שטאַט
בראש פֿון די עלצטע פֿון פֿעלקער און שכטים
אַ ווינט איז באַפֿאַלן דעם קעניג און האָט אים
גערופן זיין טראַכט און, צו אַלעמס דערשטוין,
אַראַפּגעכאַפט פֿלינק בני דעם קעניג די קרוין.

פֿון קעניגס צעשמורעמטע צאָרן און שנאה
אַ צימער געמאַן האָט די גאַנצע מדינה,
און מיט אַ דונער-און-בליצנדיק קול
געגעבן האָט ער אַ באַפֿעל אַז מען זאָל
ניט שפּאַרן קיין מיטלען, ניט שפּאַרן קיין וואַפֿן
די קרוין צו באַפֿרייען און תּיכּף באַשמראַפֿן
דעם מורד פּמלכות, דעם חצוף דעם ווינט,
פֿאַר האַבן באַגאַנגען די שרעקלעכע זינד.

קאָפיטל צוויי: דער נצחון

צו כאַפֿן דעם ווינט און אין תּפֿיסה אים זעצן
אַרויסגעלאָזט האַבן זיך זעלנער מיט נעצן.
זיי האַבן געיאָגט אים אַ מאַג מיט אַ נאַכט,
נאָר ער — מיט דער קרוין אויפֿן קאַפּ — האָט געלאַכט
און האָט זיך געטראַגן אַן שטער און אַן צוימען,
אַריבער דעם פּאַלאַץ, אַריין אין דעם קוימען
און ווידער אַרויס, און אין ווילדן געוועט
געגיכערט, געפֿלויגן צום ים ווי אַ שד.

בנים ברעג האָט געוואַרט שוין אַ שיף מיט מאַטראָזן,
 וואָס האָבן אַן אַפהאַלט די זעגלען צעלאָזן,
 און ווי אין די זעגלען אַרביין איז דער ווינט,
 די שיף האָט גענומען זיך טראָגן געשווינט
 צוריק צו דעם ברעג, וווּ מיט חכמה מיט טיפֿער
 עס האָבן באַוווּן די זאַלציקע שיפֿער
 דעם ווינט צו פֿאַרשפּילן מיט וויץ און מיט שפּאַס
 און האָבן אַרײַנגענאַרט אים אין אַ פֿאַס.

און באַלד פֿון דער שיף מיט דעם גרויסן נצחון
 זיי האָבן אַ יום-טוב געמאַכט אינדערוואַכן,
 צום קעניג געטראָגן די קרוין אויף אַ טאַץ,
 געקניקלט די פֿאַס מיט דעם ווינט צו דעם פּלאַץ,
 וווּ פֿריילעך און מונטער געוואַרט האָט דער עולם
 פֿון עלצמע און האַרן, פֿון שֵׁרײַם און גדולים,
 צו זען ווי דער קעניג זײַן ווינט-קריג געווינט
 און וואָס ער וועט טאָן מיט דעם מורד אַצינד.

קאַפיטל דריי: אין פֿעסטל

צווערשט האָט דער קעניג די קרוין אַנגענומען
 און האָט זי באַטראַכט מיט אַ בליק מיט אַ פֿרומען.
 דערנאָך, ווי מען דעקט-צו אַן אַפֿענעם טאַפּ,
 אַנגעטאָן האָט ער די קרוין אויפֿן קאַפּ.
 זײַן מינע געווען איז צופֿרידן און גליקלעך.
 צוזאַמענגעשמעלט פֿון פֿאַרשיידענע שטיקלעך,
 אַ שמייכל פֿון זיג האָט באַפֿאַרבט זײַן געזיכט
 און ער האָט געשטראַלט מיט אַן אומהיימלעך ליכט.

דער עולם פֿון האַרן און עלצמע פֿון שבמים
האַט צוגעקוקט אַלץ מיט פֿאַרהאַלטענעם אַמעם,
דעם קעניג מיט יראַת-הכבוד באַטראַכט,
נאָר האַט זיך צעהירושעט, צעהאַלדערט, צעלאַכט,
(די פֿים אַזש געבריקעט אַזוי ווי אַ טשער'דע),
ווען ס'האַט זיך דער קעניג מיט פֿלומרשמער ווערדע
געווענדט און געפֿרעגט בני דעם ווינט אין דער פֿאַס
אויב ס'איז אים, הלילה, ניט ענג און ניט נאַס.

דערנאָך האַט דער קעניג, שוין שטאַרק בגילופֿין,
געקלאַפֿט מיט די פֿינגער אין פֿאַס און גערופֿן:
— שטיי אויף! קום אַרויס און דיין פֿוח באַווויז!
וואָס ווילסטו, אַ קרוין? אַט האַסטו זי, רייס!
וואָס ליגסטו פֿאַרשמאַכט אַזוי, פֿלאַמערער, שוועבער? —
דער קעניג דעם ווינט האַט גענומען די לעבער.
— דו ביסט דאָך אינגאַנצן פֿון פֿליגל געמאַכט! —
גע'חזק'ט האַט ער, און דאָס פֿאַלק האַט געלאַכט.

קאַפיטל פֿיר : די עצה

דער ווינט אַכער האַט אַזוי לאַנג דאַרט געשוויגן,
אַז ס'האַט שוין דער קעניג געטראַכט אַז אַ ליגן
מען האַט אים געזאַגט און געמאַכט פֿון אים שפּאַס,
און רעדן ער רעדט צו אַ לידיקער פֿאַס...
האַט ער די חכמים גערופֿן, גענייט זיי
אויב זיי קענען אים געצוהן און אים געצוהן.
אויב זיי קענען אים געצוהן און אים געצוהן.
זיי זאל ער באַשטימען ער איז ניט גענאָהט
און וויסן — דער ווינט איז אין פֿעסל פֿאַרשפּאַרט.

די שמערנס פֿארקנייטשט און די אויגן פֿארקמארעט,
 עם האבן דעם קעניגס חכמים געסמארעט
 זיך גיכער צו טראכטן, ווייל איבער זיי האט
 געהויערט די שווערד פֿון דעם קעניגס געבאט.
 און איינער פֿון זיי, נאָך אַ גאָר יונגער טראַכטער,
 געוואָרן דערפֿון איז אזאָ אָפּגעשוואַכטער,
 אז ס'האַט זיך דער קאַפּ אים פֿאַרדרייט פֿון דער מי,
 און טראַכטן גענומען האָט ער מיט די קני.

און באלד טאַקע האָט ער, דער קניאַישער חכם,
 געגעבן אַן עצה, וואָס פֿאַר אים און נאָך אים
 איז קיינעם פֿון זיי ניט אַרויף אויפֿן זין —
 אז כאַפּן מען זאָל אַ פֿאַרהונגערטע בין,
 אַרײַנלאָזן זי אין דער פֿאַס דורך אַ לעכל,
 פֿאַרהאַקן די עפֿענונג באלד מיט אַ בלעכל,
 און תּיכּף דערנאָך וועט די בין מיט איר שטיפֿט
 שוין מאַכן אַנמעכטיק דעם ווינט מיט איר גיפֿט.

— דערנאָך וועט מען נעמען דעם ווינט און אין קייטן
 אים שמידן און ברענגען צום קעניג אַ גרייטן
 צו קריגן די ריכטיקע שטראַף פֿאַר זײַן חטאָ! —
 האָט ווייטער דער קניאַישער חכם גערעדט
 פֿון אינפֿאַל וואָס ער האָט פֿאַר זיי אויסגע'שכל'ט.
 און אַלע חכמים, פֿון חכמה צעשמייכלט,
 זיי האַבן באַווונדערט זײַן שיינעם געדאַנק,
 געטאַנצט אַרום אים און געלויבט מיט געזאַנג.

קאפיטל פינף: דער פֿינף

וואָן מ'האַט פֿון דעם איינפֿאַל דער קעניג דערוויסט זיך,
 האָט ער פֿון התפעלות און פֿרייד אזש פֿאַרהוסט זיך,
 געזאָגט אז מען מאַר נישט פֿאַרלירן קיין צייט
 און באַלד מאַקע נעמען זיך פֿירן דעם שטרעם,
 און ער מיט זיין אייגענעם פֿבוד וויל בניינן,
 ווען ס'וועט פֿון דער פֿאַס אונדזער ווינט זיך באַווייזן
 (די פֿליגל מיט גיפֿט פֿון דער בין אָפּגעכריט)
 און ווערן אין אייזערנע קייטן געשמידט.

מ'האַט אָנגעגרייט אַלץ לויט דעם קעניגס געכאַטן
 און פֿונקט ווי עס האָט זיי דער חכם געראַטן.
 דאַס האַרץ האָט פֿאַראַוים שוין געמאַנצט פֿון דעם שפּאַס.
 נאָר ווען מ'האַט אַ לעכל געמאַכט אין דער פֿאַס,
 האָט פֿלוצעם דערהערט זיך אַ פֿינף ווי אַן אויפֿרייס,
 ווי ס'וואַלמן צעבלאַזן זיך טוויזנטער שופּרות —
 אַנטקנוילט ווי אַ ריזיקע, קרויזיקע שלאַנג,
 דער ווינט איז אַרויס פֿון זיין ענגן געפֿאַנג.

ער האָט זינע פֿליגל צענומען, צעשפּרייט זיי,
 און גנעדיק דעם חכם באַדאַנקט פֿאַר זיין עצה;
 די בין ווידער האָט ער געגעבן אַ בלאַז
 און זי איז דעם קעניג אַרויף אויף דער נאַז,
 וווּ זי האָט אַ בייזע געגעבן אַ שמאַך אים —
 געזאַלכט אים פֿאַר איינעם פֿון יענע מלכים,
 וואָס ווי נאָר מען זעט זייער נאַז, מען דערקענט:
 דער ווינט האָט געגעבן זיי איבער די הענט.

דער פויער און דער גאָפּל

(א פֿאַבל)

שפּאַצירט האָט אַ זאָמאַל מיט אַ ג
געזען ווי אַ וואַלקן פֿאַרפֿינצטערט דעם הימל,
און אונטערן פֿינצטערן הימלשן ריו
אַרבעט אַ פּויערל, פֿאַלט פֿון די פֿיס.

ער וואַרפֿט דאָס געשניטענע היי פֿון זײַן פֿעלד
אַרויף אויף אַ וואַגן און זידלט און שעלט
דעם וואַלקן, וואָס סטראַשעט פֿאַרנעצן, אוי וויי,
זײַן פּראַצע, דאָס שווער-אַנגעשניטענע היי.

— אוועק! — האָבן ביידע, די ג און ז,
גענומען צום פֿינצטערן וואַלקן-ריו שרייען.
— ווי קענסטו פֿאַרטראַגן דעם פּויערלס צער?
דו וואַסערדיק האַרץ! דו . . . דו . . . הימלשער נאַר!

זיי האָבן מיט ביזן, מיט גוטן געפרוּווט,
נאַר ער האָט אַלץ מערער געדריקט אויף דער לופֿט,
גענידערט כּסדר אַראַפּ און אַראַפּ,
געשוּוומען אַ שווערער שוין איבערן קאַפּ.

געזען אַז ס'איז שלעכט און געזען אַז ס'איז ביטער,
עס האָבן די קעמפֿער פֿאַר יושר, די ריטער,
די אותיות צוויי, זיך באַטראַכט אַזוי לאַנג
ביז ס'האַט זיי געגעבן אַ בלייז אַ געדאַנק:

זיי האבן די העלדזער די שמאלע פֿאַראייניקט,
פֿאַרשטייפֿט אין אַ שמעקן אַ לאַנגן, פֿאַרבייניקט,
און זיינען מיט זייערע האַלבע לבנות
געוואָרן אַ גאַפּל מיט ציין פֿון ליצנות.

און גיכער פֿון דעם ווי אַ האַן גיט אַ קריי,
דער גאַפּל, דער ליץ, האַט פֿאַרנומען דאָס היי
און האַט עס צום פּויער אין שנייער געבראַכט
איידער עס האַט זיך דער וואַלקן צעקראַכט.

אין אַוונט, דערהויבן און פֿריילעך געשטימט,
ווען ס'פּויערל האַט פֿאַר זיין ווייב זיך באַרימט
ווי ער האַט באַוויון דעם וואַלקן באַזיגן,
די אותיות האַבען געהערט, נאָר געשוויגן.

נו זאַל ער, זיי האַבן געטראַכט, זיין אַ העלד.
אַ דאגה! אַזוי איז שוין שמענדיק די וועלט
ווי יעדערער טוט רק נאָך העלדישקייט בענקען.

דעם פּויערל קען מען געוויס ניט פֿאַרדענקען,
ווייל ער האַט דאָך טאַקע פֿון גאַרניט געוויסט.

און ווידער, ווער האַט דען דערפֿון אַ פֿאַרלוסט
וואָס עפעס אַ פּויער דערציילט, איבערטרייבט —
צו ווערן אַ העלד ביי זיין אייגענעם ווייב ?

ר' אלתר פֿיש

(עקסטרא־וואַגאַנץ אין ניין נומערן)

נומער איינס: אַ בלאַט

— דו האָסט געזען, מיין פֿרײַנד, די מעשה נורא,
וואָס ער האָט דאָ אַנדערציילט, דער שפּאַסער? —
עס האָט געזאָגט אַמאָל אַן אַלמער פֿיש
צו זײַנעם אַ באַקאַנטן פֿיש אין וואַסער.

און באַלד האָט ער געוווּזן אים אַ בלאַט,
אין לשון פֿון די פֿיש, דערצו אין גראַמען.
פֿאַרפֿאַסט פֿון איינעם פֿון די גרויסע פֿיש-פּאַעטן
אין דער טיפּעניש פֿון ים'ען.

נומער צוויי: ווער־איז־ווער

נאָר איידער איך דערצייל אײַך ווינטער,
מוז איך מאַכן דאָ אַן איבעררייס צו מעלדן,
אַז קודם־פֿל וועט בעסער זײַן איך זאָל
אַ ווער־איז־ווער דאָ גיבן פֿון די העלדן:

דער אַלמער פֿיש, דער ערשטער העלד,
מען דאַרף נישט זײַן קיין גרויסער טרעפֿער דאָס צו וויסן,
הייסט אַלתר פֿיש — אַ פֿיש וואָס האַלט זיך יונג,
איז פֿלומרשט גוט, נאָר אוי, איז ער פֿאַרביסן!

וואָס שייך דעם באַקאַנטן זײַנעם, קען מען זאָגן —
ער איז סתּם אַ תּם אין שופּן,
און אָשר תּם ער הייסט מסתּם, דער תּם, דערפֿאַר
וואָס ניט ער שווימט, נאָר טוט זיך שמופּן.

דער דריטער ווידער, דער פּאַעט, וואָס אַלתר פֿיש
האָט דאָ גענומען אים באַריידן,
איז טאַקע דאַרט אַ גרויסער פֿיש-פּאַעט,
נאָר האַלטן האַלט ער זיך באַשיידן.

און נאך א זאך איך דארף דא זאגן וועגן אים,
 דעם זינגער פֿון דער טיף, דעם שפיגל,
 אז הייסן הייסט ער פֿלעדער־פֿיש, ווייל גאט
 האט אים געבענטשט מיט פֿלעדערן ווי פֿליגל.

נאך נוצן קען ער זיי, די פֿלעדערן, בלויז דעמאלט
 ווען עס רוט אויף אים די שכינה,
 אזוי איז ער א פֿיש ווי אלע פֿיש,
 וואס וואוינען אין דער טיף פֿון דער מדינה.

ער מישט זיך נישט קיין סך, במכע שווינגט ער גאר
 און איז אין זיך פֿארטאן, פֿארזונקען,
 נאך קומט אויף אים די ריכטיקע מינוט,
 צעשפילט ער זיך און ווערט א שטראם פֿון פֿונקען.

א ליכטיקער, ער גיט זיך פֿון די וואסערן
 א רים ארויס און פֿליט דערגרייכן,
 און שלינגט א דארשטיקער די ווערטער
 פֿון דער בשורה וואס מען שיקט אים פֿון די הייכן.

נומער דריי: ר' שמעון און דער שטראלפֿיש

דאָס זינגען זיי, די העלדן מינע, נאך מיט זיי
 איז ווייט ניט אויסגעשעפט דאס צעמל —
 עס זינגען אנדערע פֿאראן נאך דארטן פֿיש
 מכל המינים אין דעם שטעמל.

נאך זיי וועל איך באשרייבן נאך דער ריי,
 אויב קומען וועלן זיי אהער צושווימען;
 בלויז איינעם נאך דערמאנען מוז איך דאך פֿאראויס —
 א וואלפֿיש, וואס מען רופט ר' שמעון.

ר' שמעון איז א פֿיש, וואָס שווימט אַרום
 ים-אויס ים-אין און זאמלט-אָן די בלעטער,
 אויף וועלכע אויסגעוויילטע פֿיש דערציילן מעשיות
 אַדער זינגען פֿון דעם וועטער.

דערנאָך צעזינגט ער זיך אַליין און עפֿטערס
 ער צעשריט זיך אויפֿן קול, טוט שמראַפֿאַן,
 אז דער-און-דער פֿאַעט פֿון ים האָט גוט געזאָגט
 און דער-און-דער האָט נישט געמראַפֿאַן.

נאָר שאַ! כ'האָב נאָך אַ פֿיש, וואָס מוזן מוזן איך
 אים דערמאָנען דאָ אַצינד — אַ שמראַלפֿיש,
 ווייל אָן אים קען ר' שמעון גאַרניט מאַן אין ים,
 און קען כמעט נישט זיין קיין וואַלפֿיש.

און שמראַלפֿיש רופֿט מען אים דערפֿאַר
 וואָס אין די שופן זינגט גליט אַ ליכט, אַ שימער,
 וואָס העלפֿט ר' שמעון צו זוכן אין דער טיף
 די שיינע בלעטער פֿון די שווימער.

און איצטער אז איר קענט זיי שוין און ווייסט
 אַ ביסל ווער און וואָס דאָ אין מיין שפּיל איז,
 מיר קענען שווימען שוין צוריק צום אָנהייב
 פֿון ר' אלתר'ס גלאַטינקע רכילות.

נומער פֿיר: רכילות

איז האַלטן מיר איצט ווידער ווי ר' אלתר רעדט,
 באַרעדט דעם פֿלעדערפֿיש און שאַכט אים,
 נאָר מאַכן מאַכט ער עס מיט אויגן-גלאַצעניש,
 פֿאַרקערט, ער לויכט אים און... באַגראַכט אים.

— ער קען, — זאגט אלתר פֿיש, ער קען דער פֿלעדער־וויש,
זיין לשון איז געשיקט, געראַטן,
די מעשה אָבער שטאַמט נישט פֿון דעם ים,
מען האָט זי פֿון דער הייך אים גאַר געבאַטן.

— אַ שאַד וואָס דאָ בײַ אונדז מיר האָבן נישט
קיין פֿישעלעך קיין יונגע מער צו הערן
די מעשיות וואָס דער פֿלעדער־וויש-פּאַעט
כאַפּט-אויף און ברענגט אַהער צו פֿון די שמערן.

— פֿלעדער־וויש האָסטו געזאָגט? דו מיינסט אַוודאי
פֿלעדער־פֿיש, דו מיינסט, דעם דיכטער! —
האַט אָשר תּם געזאָגט צו אַלתרן, צו ווייזן אים
אַז ער איז אַ פֿאַרריכטער.

— ניט וויש האָב איך געזאָגט, נאַר פֿיש, ר' אָשר!
פֿלעדער־פֿיש האָב איך געזאָגט, מיין חכם! —
ר' אַלתר פֿיש האָט זיך אויף אים, דעם תּם,
צעקאַכט און גיבן שוין געוואַלט אַ שטאַך אים.

— אַזוי זשע רעד! איך הער, איך הער! —
האַט אָשר תּם זיך באַלד געכאַפּט, — איך הער, ר' אַלתר!
איז וואָס זשע, זאָנסטו, האָט ער אַנדער־ציילט
דאָ אויף דעם בלאַט, דער פֿלעדער־פֿיש צעשמרעלמער?

נומער פֿינף: חרטה

דערהערט צעשמרעלמער, האָט ר' אַלתר
זיך דערשראָקן און געהאַט האָט ער חרטה —
עס קען אים נאָך דער פּלוידער־זאַק, דער תּם,
מיט זיינע רייד פֿאַרפֿירן אין אַ בלאַטע.

דער אמת איז, קיין קריטיקער האט אלתר
 טאקע נישט געשמרעכט און נישט געהאפט צו ווערן ;
 א דיכטער זיין האט ער אוודאי און אוודאי
 קיינמאל נישט געטאן באגערן.

פארקערט, ער האט אין טיפעניש פון תארן
 געהאפט די חברה און באטראכט מיט ביטול,
 נאר ערגעץ-ווי צו זיין א וויכטיקער פארשויבן
 איז דאס געווען בני אים א מיטל.

עס האט געשמייכלט אים, גערייצט צו גילטן
 ווי א שיינגיסט בני די פיש, א קענער,
 געטראכט: ס'איז בעסער דאך ווי צווישן אלע פיש
 צו זיין א טוצן פאר א צענער.

דעריבער האט אים באנג געטאן, געקרענקט,
 דער שמועס מיט דעם שומה פון די טינכן,
 עס האט אים נישט געפאסט, ר' אלתרן,
 צו ריידן מיט דעם תם ווי מיט א גלייכן.

— צוריקגעשמועסט, — האט ר' אלתר פיש
 גענומען שווימען אויף צוריק און דרייען,
 — איז אט די מעשה אפשר טאקע אנגעמאסטן
 פונקט פאר דיר! נא, לייען!

— אוודאי! — האט ר' אשר תם דערפרייט
 א כאפ געטאן דעם בלאט בני דעם פארניכטער,
 כאטש ניט געכאפט האט ער דעם שטאך,
 וואס אלתר האט געגעבן אים און אויך דעם דיכטער.

נומער זעקס : געסט

ווי אַשר תם האָט זיך פֿאַרטיפֿט אין בלאַט
און איז אין אים געוואָרן ווי פֿאַרפֿאַלן,
איז אָנגעשווומען פונקט אַהין ר' שמעון וואַלפֿיש
מיט זײַן שוהף מיט די שטראַלן.

דער שטראַלפֿיש האָט געגליט, ווי ס'איז געווען
זײַן שטייגער ווען ער פֿלעגט אַ בלאַט דערשפֿירן —
אַ גוטער סימן פֿאַר ר' שמעונען,
ער וועט דעם בלאַט שוין נישט פֿאַרלירן.

דערזען די געסט געהויבענע, האָט באַלד
ר' אַלתר פֿיש דערשמעקט אַ שעת-הפּושר
צו ווערן בני די „קאַרפֿן-קעפֿ" אַ חשוב
און אַ מבין און אַ פֿיש מיט יושר.

אַ כאַפּ געטאַן האָט ער דעם בלאַט בני אַשר תם
און איז געשווומען זיי אַנטקעגן.
— דאָ האָט איר עס, דעם מײַסטערס ווערק, —
האָט ער אַנטציקט זיך, ווי זיי וואַלטן בני אים פֿרעגן.

— איך האָב עס דאָ געפֿונען, — האָט ר' אַלתר
זיך געקאַכט, — אַן אמת'ע מציאָה!
איך זאָג אײַך, ליבע פֿרײַנט, — האָט ער געליגנערט, —
איך באַטראַכט עס טאַקע פֿאַר אַ זכּיה!

— איך האָב שוין אַקאַרשט דאָ גערעדט דערפֿון
מיט אים, און ער, ר' אַשר תם, אַפֿילו,
האָט אײַנגעשטימט מיט מיר אַז פֿלעדערפֿיש
האָט אונדז געשענקט אַ נײַע ים-מגילה.

אזוי האט זיך ר' אלתר פֿיש אַלץ מער
צעוואַרעמט און צעלאָזט, געלאָזט זיך הערן,
דערצו בכלל געלויבט, אויף טעלערלעך צעלויגט,
די שיינע מעשיות פֿון די שמערן.

מיט וועלכע „אונדזער פֿלעדער־פֿיש פּאָעט, —
האַט ער געזאָגט, — איז אונדז מוזבא,
און ברענגט אַהער אין ים דעם הימלס פֿאַרב
מיט גראַמען ליכטיקע, געשמאַקע“.

נומער זיבן: די מאַדנע שטראַף

ר' אָשר תּם האַט אַלץ געהערט און נישט געוויסט
צי זאל ער וויינען צי גאַר לאַכן;
געוואַרט האַט אויך ר' שמעון אז דער אַלתר נודניק
זאל דאָס מויל זינגן שוין פֿאַרמאַכן.

אויך אַלתר פֿיש אַליין האַט שוין געוואַלט,
גאַר נישט געקענט דעם שמראַם פֿון רייד פֿאַרהאַלטן:
עס האַט געוואַרט אויף אים אַ מאַדנע שטראַף —
דער קאַפּ האַט זיך גענומען בײַ אים שפּאַלטן.

קײן ווייטיק פֿון דער שפּאַלטונג האַט ר' אַלתר
נישט געפֿילט, ס'איז גאַר געווען אַ ווונדער.
געוואַרן איז אים שלעכט, ווען יעדער העלפֿט פֿון קאַפּ
געוואַרן איז אַ קאַפּ באַזונדער.

און יעדער מויל פֿון יעדן פֿון די צווילינג-קעפּ
געהאַלטן האַט פֿאַר זיי אַ דרשה,
און אַלץ וואָס ס'האַט געזאָגט דער צדיק-קאַפּ,
געלויקנט האַט דער קאַפּ, דער רשע.

ר' אומגעדולד בני אשר תם, ר' שמעון וואלפיש
 און זיין שותף מיט די שטרעלן
 איז באלד צוועק, זיך אפגעטאן.
 ווייל אימלעכער פֿון זיי געווארן איז א בעלן

צו זען מיט וואָס עס וועט זיך ענדיקן
 און ווער עס וועט געווינען די דעכאטע,
 וואָס ביידע קען, ר' אַלתרם, האָבן דאָרט געפֿירט
 מיט טענות היציקע און בלאַטע.

— דער אמת'ער פֿישיסט בין איך, ניט ער! —
 האָט אַלתרם קאַפּ גע'טענה'ט אַ צעצווייטער.
 — און ער איז בלויז אַ פֿיש-עק, נישט קיין קאַפּ,
 אַ פֿינצטערלינג, אַ מוח אַ צעדרייטער.

נומער אַכט: אַ רחמנות!

נאָר יעדער זאָך, די שענסטע און די וויציקסטע,
 דערעסט, ווערט נמאס אין סך-הפל,
 און צוגעגעסן האָט זיך אויך דעם דרייילינג אונדזערן
 דער וויציקער ספעקטאַקל.

און נישט נאָר דאָס, עס האָט זיי אָנגעכאַפּט
 אַ צווייאַיקער רחמנות אויף דעם שוטה,
 וואָס איז שוין איצט, מיט זיינע ביידע קעפּ,
 געווען נישט נאָר אַ נאַר, נאָר אויך אַ חוטאָ.

און מוזן מוז איך זאָגן אייך און מודה זיין,
 ס'איז טאַקע שוין די צייט געקומען
 צו ראַטעווען און העלפֿן אים, דעם טאַפּל-קאַפּ,
 און אים זיין טאַפּל-מויל פֿאַרשטומען.

און ווי איך טראכט אזוי און טראכט,
פֿארטיף זיך אין דער זאך, בייג-אײַן דעם קאָפּ, די פלייצע,
איך הער די העלדן מינע, פונקט ווי איך,
בארעמן זיך און טראכטן פֿון אן עצה.

— וואָס טוט מען? — הער איך ווי ר' שמעון וואַלפֿיש
פֿרעגט אָן אומגעדולדיקער, פֿאַרצווייפֿלט.
— ווי שמעלט מען אָפּ דעם שטראַם פֿון שלעכטס,
וואָס איז שוין איצט בני אים אויף נאַרישקייט גע'פֿפֿל'ט?

דער שטראַלפֿיש שווינגט, ער טראכט נאָך אַלץ און טראכט.
מען זעט ער האָט רחמנות אויף דעם נפֿש,
פֿאַרטיפֿט אין שווינגעניש אין אויך ר' אַשר תּם,
דער נאַרישער ני-בע ני-מע פֿיש.

און אַלער פֿיש? ער רעדט נאָך אַלץ מיט ביידע מיילער,
רעדט און קריגט זיך, כאַטש ער פֿילט שוין —
ער האָט דאָ מיט זײַן נאַרישקייט געגרייזט
און ביידע וועלטן זײַנע דאָ פֿאַרשפּילט שוין.

נומער נײַן: דער סוף

נאָר לעבן אַלע וואַסער-חברה/ניקעס,
וואָס געבראַכט אַהין האָט זײַן בייזווונדער,
האַט אַלער פּלוצעם אויך דערזען
עס שווימט אַרום דער פֿלעדערפֿיש באַזונדער.

פֿון שרעק האָט זיך בני אַלערין דער עק פֿאַרדרייט,
געדריקט די קעפּ ווי צוויי מאַראַנצן,
און ווען ער האָט זיי אָפּגעלאָזט,
האַט אַלער ווידער שוין געהאַט אַ קאָפּ אַ גאַנצן.

ער איז שוין אַבער נישט געווען דער זעלבער פֿיש,
 וואָס האָט בניס אָנהייב דאָ געשענדיקט —
 זיין עק האָט אים מיט שרעק פֿאַרשטאַמט דאָס מויל
 און שמוס געמאַכט אויף שטענדיק און אויף שטענדיק.

ר' שמעון וואַלפֿיש און דער שטראַלפֿיש
 האָבן מערער נישט געוואַרט, דעם בלאַט גענומען
 און זינען אין דער טיפֿעניש פֿון ים
 מיט אים אויף גיך, אויף גיך אַוועקגעשוומען.

ר' אַשר תּם האָט לאַנג געקוקט פֿאַרגאַפֿט
 און סוף-פֿל-סוף האָט ער זיך אָפּגעטראַגן,
 און נאָך אים האָט ר' אַלתר פֿיש זיך באַלד
 אַ ריר געטאַן און אים געוואַלט דעריאָגן.

און פֿלעדערפֿיש, וואָס איז געבליבן דאָרט פֿאַרשטאַרט,
 געוואַרט מיט טרויער אין די אויגן,
 האָט דעמאַלט פֿון דער הייך דערהערט אַ רוף
 און איז אַ ליכטיקער אַרויסגעפֿלויגן.

מיטוואך

א חקירה וועגן דעם אפשטאם פון א פאלקס-
ווערטל, אבער נישט דאס בין איך אויסן.

און איצט אז איר האט אויסגעהערט די אלע שיינע רייד,
א פראסטן מיטוואך אנגעטאן מיט יום-טוב'דיקער פרייד,
איז קלאר שוין ווי אזוי עס איז אריין אין אלטן זאג
דער מיטוואך וואס גיט-צו דעם יאר אן איבעריקן טאג.

איך האב א סך געפארשט, געדארשט און ניט געקענט דערגיין
ווי קומט דער צולאג צו דעם יאר און וואס עס איז זיין מיינ,
נאר איצטער האב איך זיך דערטרעכט און קען גיין אין געוועט
אז אויסגעקליבן האט מען אים, ווייל ער איז דער פאעט.

ער שטייט אין מיטן וואך אליין און אין זיין אויג א טרער
אויף דעם וואס גייט אוועק פֿון אים און וועט ניט זיין שוין מער;
און מיט א צימער איז זיין הארץ, וואס פרעפלט און וואס ברומט,
ער קוקט פֿאראויס צו נייע טעג און האפֿט אויף דעם וואס קומט.

דעריבער איז ער אין דער וואך פֿאראיינזאמט אין זיין וויי,
פֿון ביידע זייטן פֿרעגט מען זיך: איז ער מיט אונדז, מיט זיי?
בנים ערשטן צד איז ער א טאג וואס דארף ערשט ווערן גרויס,
בנים צווייטן צד איז ער א טאג וואס איז פֿארבני, שוין אויס.

און ווען מען האט אמאל געוואלט פֿארלענגערן דאס יאר
און מאכן לענגער מיט א טאג, עס איז געווארן קלאר,
אז מיטוואך דארף עס זיין דער טאג, ווייל ער איז דאך אליין,
אז מיטוואך, דער פאעט פֿון וואך, ער דארף בני סוף דארט שטיין.

נאָר לעצטונס האָט מען זיך געכאַפּט, אז אויך אַפּילו דאַרט
 ער איז געוואָרן משה-גרויס, פֿאַרנעמט שוין צופּיל אַרט,
 מען טענה'ט : אויב מען מרײַכט אים נישט (און אַפֿשר איז דאָס וואָר ?)
 ער קען נאָך מיינען אז ער איז . . . אַ מיטוואָך מיט אַ יאָר.

הפּלל, ס'איז שלעכט, מען ראַנגלט זיך, מען מראַכט, און ווי איר זעט,
 מען ווייסט נישט וואָס צו טאָן מיט אים, דעם מיטוואָך, דעם פּאַעט ;
 און צווישן ביידע פֿייערן, וואָס ברענגען אים די מרימ,
 ער טוט דערוויילע זינס און זינגט און יום-טובֿ'ט מיט זײַן ליד.

נאָר סוף-כל-סוף עס וועט די וועלט דאָך קומען צום פֿאַרשטאַנד,
 אז פּונקט ווי פֿינגער פֿינג עס האָט און האַכן מוז די האַנט,
 אזוי אויך קען זיך נישט באַגיין אַן מיטוואָכ'ס קול די וואָך,
 ווייל ער איז דאָך איר מיטלפּונקט און ברענגט אַרויס איר תּוך.

ער צעמענטירט די ערשמע טעג, די האַרעפּאַשנע דריי,
 מיט יענע צוויי וואָס גרייטן זיך צום שבת פֿון דאָס נײַ ;
 ער איז די בריק, וואָס איבער איר צונויפֿגעפּאַרט עס ווערט
 דער עבר מיט דעם עתיד און . . . דער הימל מיט דער ערד.

אַקטאַבער, 1958

(*) געלייענט מיטוואָך, דעם 29טן אַקטאַבער, 1958, בײַ דער פ. ע. נ. קלוב פֿערונג
 פֿון מײַן 60טן יובל און צום דערשניצען פֿון מײַן בוך חלום עליכט, אין אַטראַן-הויז.
 ניו-יאָרק.

דער טייוול און פייוול דער בעקער

אָדער

פּאַניע פּלאַם און פּאַניע גראַם

שפּיל אין צוויי טיילן

V

אַ פּרייד אָבער איז אויך דאָס באַקן אַליין,
ווייל לאַ על הלחם לבדו

דער טיפול און פבוול דער בעקער
צייכענונג פון יצחק פרידלענדער

דער טייוול און פייוול דער בעקער

אָדער

פּאַניע פּלאַם און פּאַניע גראַם

שפּיל אין צוויי טיילן

ערשטער טייל : דער טייוול און דער בעקער

ערשטע סצענע : דער בעקער

צווייטע סצענע : דער טייוול

דריטע סצענע : דעם פֿון די גראַמען

פֿערטע סצענע : EXIT

צווייטער טייל : פּאַניע פּלאַם און פּאַניע גראַם

ערשטע סצענע : דער בעקער

צווייטע סצענע : דער פֿרעמדער

דריטע סצענע : די טובה

פֿערטע סצענע : אין רויכיקן שטורעם

פֿינפטע סצענע : דעם צווישן שד און פּאַעט

זעקסטע סצענע : EXIT

די העלדן

דער פאָעט (פאָניע גראַם)

ר' פֿייוול דער בעקער

דער טייוול (פאָניע פֿלאַם)

די מוזע

באַגלייטער פֿון טייוול (אינו נראה)

דער טייוול און פֿייוול דער בעקער

אדער

פאניע פלאם און פאניע גראם

ערשמער טייל

דער טייוול און דער בעקער

ערשמטע סצענע: דער בעקער

איך וויל פֿאר אייך איצמער צעוויקלען א שפיל
 מיט גראמען פֿון פֿידל און גלעקער
 און ווייזן אייך דורך א פֿארפישוּפֿטער בריל
 א מעשה פֿון פֿייוול דעם בעקער.

די טענער פֿון פֿידל זיי וועלן צום גראם
 דערציילן פֿון בעקער ר' פֿייוול,
 די גלעקער, צעהוידעט מיט פֿייער און פלאם,
 זיי וועלן דערציילן פֿון טייוול.

איז נעם איך צום ערשטן דעם פֿידל און גיב
 פאמעלעך א פֿיר מיט דעם בויגן,
 און פֿייוול דער בעקער, ער טוט מיר צוליב
 און גיט זיך א ווייז פֿאר די אויגן.

אט שטייט ער פֿארטאן און ער קנעט און ער קנעט
 דאס טייג פֿאר די חלות און זעמל.
 די נאכט איז פֿארגאנגען שוין ווייט, עס איז שפעט,
 אין אויוון עס גליאיקט א פֿלעמל.

ער טוט די מלאכה געשיקט און געניט
 און אויך מיט דער פֿרייד פֿון המצאת,
 און ווען ער ווערט פֿארטיק, ער ניגונט א ליד,
 מען זעט אז עס טוט אים הנאה.

זײַן נײַגן צעפֿליגלט זיך, זעגלט צום טאָקט
מיט גראַמען מיט שענסטע פֿון פֿידל,
פֿון ברויט וואָס ער מישט און ער קנעט און ער באַקט . . .
אַ פֿײַער עס שפּילט אין זײַן לידל ;

אַ פֿײַער וואָס באַקט אים און סודות פֿאַרטרויט,
בײַם ליכט פֿון לכּנה און שמערן,
עס דאַכט זיך אים אױס ער אַליין איז אַ ברויט,
פֿאַרקנאַטן פֿון שפּיל און פֿון טרערן —

געכאַקן פֿון בעקער הגדול אַצינד
אױף יום־טובּ און אױף אינדערוואַכן,
צו שטילן דעם הונגער פֿון זקן און קינד
נאָך שײַנקײט און שפּיל און פּמחון ;

אַ הונגער וואָס איז ניט געוואָרן פֿאַרבּרענט
בײַ יענע פֿון פֿײַער אַנטרונען,
וואָס האָבן אים לאַנג מיט פֿאַר־חלש'טע הענט
געזוכט אױף דער וועלט און . . . געפֿונען.

צווייטע סצענע: דער טײַוול

מײַן פֿידל שפּילט ווייטער די גראַמען און ער,
ר' פֿײַוול דער בעקער, ער רוט ניט,
אַ טיפֿע פּוננה איך זע און איך הער
אין אַליץ וואָס ער טוט און ער טוט ניט.

נאָר פּלוצעם אין אױוון ער קוקט טיף אַרײַן
און פֿאַרשט מיט פֿאַרטײַעטע אױגן,
און ס'פֿאַלט אױף זײַן פּנים אַ העלישע שײַן,
וואָס שטעלט־אַפּ דעם פֿלי פֿון מײַן בױגן.

דערשראָקן פֿון דעם וואָס ער זעט דאָרטן איצט,
 ער שמייט ווי פֿאַרגליווערט, דער בעקער,
 און טיף אין דעם אויוון עס דונערט און בליצט,
 עס הערט זיך דאָס קנאַלן פֿון גלעקער.

די גלעקער זיי ליאַרעמען היים און געשווינד,
 ווי ס'וואַלט זיי אַ שמורעם געהוידעט,
 אין דרויסן עס הערט זיך דאָס בילן פֿון הינט . . .
 מײַן שפּיל ווערט מיט שאַטנס פֿאַר'סוד'עט.

אין שאַטן, צום גראַם פֿון די גלעקער, עס קומט
 אַרויס פֿון דעם אויוון דער טײַוול,
 ער שמייט ווי אַ פֿלאַמיקער ריז און ער ברומט
 און קוקט אויף דעם בעקער ר' פֿײַוול,

וואָס ליגט אַ פֿאַרשטאַרטער, פֿאַרשמאַכט אויף דער ערד,
 און זעט ניט ווי ס'ציט דער ניט-גוטער
 אַרויף אויף זיך קליידער, אַ היטל און ווערט
 אַ סוחר, אַ מענטש אַ באַרוטער.

זײַן רויכיקער אַטעם פֿאַרנעפּלט מײַן בריל,
 פֿאַרלעשט באַלד דאָס פֿײַער פֿון גראַמען,
 און איבערגעברענט ווערט דער פֿאַדעס פֿון שפּיל
 פֿון פֿרעמדנס פֿאַרקאַפּטשעטע פֿלאַמען.

דריטע סצענע: דועט פֿון די גראַמען

שפּעטער, ווען אויפֿגעכאַפט ווי פֿון אַ פּלעט,
עס האָט זיך ר' פֿייוול דער בעקער,
עס האָבן געפֿירט צווישן זיך אַ דועט
די גראַמען פֿון פֿידל און גלעקער.

דער פֿידל האָט ווידער, ווי פֿרֿיער, פֿאַרטראַכט,
די גראַמען באַצויבערט געזונגען,
נאָר דעמפּיק, פֿאַרשלייערט מיט שאַמנס פֿון נאַכט,
עס האָבן די גלעקער געקלונגען.

פֿאַרקליידט ווי אַ מוחר, פֿון שאַמן אַרויס
עס איז דער ניט-גוטער, דער טייוול . . .
אַ ציטער געמאַן האָט דער אויוון, דאָס הויז,
נאָר ניט אונדזער בעקער ר' פֿייוול.

דער בעקער האָט גיך, אין געיעג מיט דער צינט,
געשיבערט אין אויוון די ברוימן,
גערעדט צו דעם פֿרעמדן, וואָס האָט ביי דער זינט
געשטאַרט מיט אַ בליק מיט אַ רוימן.

ר' פֿייוול

ווער ביסטו, וואָס ביסטו, וואָס איז דיין באַגער?
ענטפֿער מיר, זאָג, זיי זיך מודה.
פֿאַרוואָס ביסטו, פֿרעמדער, געקומען אַהער
מיר שמערן צו טאָן מיין עבודה?

איך זע ביסט אַ מוחר . . . אין מיטן דער נאַכט?
וואָס האַנדלסטו, פֿרעמדער, מיט שאַמנס?
אויב יא, האָט אומזיסט דיך דיין וועג איצט געבראַכט:
מיין ברויט איז מיט שטראַלן פֿאַרקנאַטן.

פֿרעמדער

געלאָסן, ר' פֿייוול, און זינט ניט אין שרעק,
 ניטא וואָס צו קלאַפן טרעוואַגע.
 איך וועל אייך פֿארענטפֿערן אלץ וואָס איר פֿרעגט,
 נאר לאַמיר דאָס טאָן בהדרגה.

ר' פֿייוול

17 קענסט אפֿשר וואַרטן, אויף מיר ברענט די הויט,
 אַט-אַט און די נאַכט וועט אַנטריגען.
 דער טאָג קומט באַלד אָן, און מען וואַרט אויף מיין ברויט.
 אוי, פֿרעמדער, דו טרייבסט מיך פֿון זינען.

פֿרעמדער

איך טרייב אייך ניט, בעקער, פֿון זינען. פֿאַרקערט,
 דעם שכל הישר אייך ווייזן
 בין איך איצט געקומען, ווייל איך האָב דערהערט
 אַ בשורה פֿון העכערע קרייזן.

ר' פֿייוול

אַ בשורה פֿון העכערע קרייזן פֿאַר מיר ?
 ווער ביסטו ? וואָס טרייבסטו ליצנות ?
 איך קען דיך ניט, אַבער אין האַרצן איך שפיר
 דו האַסט ניט קיין רייגע פּוונות.

דו רופֿסט מיך ביים נאַמען, ווי וואַלסט מיך געקענט,
 און ווערן דו ווילסט מיין באַשיצער,
 איז ריר זיך, דערצייל, ווייל די צייט בני מיר ברענט,
 דערצייל, אַבער מאַך עס בקיצור.

מען וואַרט אויף מיין ברויט און אין דרויסן שוין טאָגט,
 און איך האָב אזוי פֿיל צו טאָן נאָך.
 מיין נאַכט אַבער שעה'ען אויף באַקן פֿאַרמאַגט
 נאר ביז ניט געקרייט האַט דער האַז נאָך.

פֿרעמדער

מען וואָרט אויף אייך, זאָגט איר, ר' פֿייוול, ווער וואָרט?
זײַט מוחל, איר לעבט אין אַ מעות.
צו לאָזן אייך וויסן, אז איר זײַנט גענאָרט
און גלייבט אין אַ זאך וואָס נישט איז,

אַט דאָס בין איך טאַקע געקומען אַצינד,
געוואָלט מיט אַ וואָרט, מיט אַ רמז,
אייך היילן די אויגן און מאַכן אויס בלינד
מיט שמאַרציקן קרייטעכץ פֿון אמת.

ר' פֿייוול

איך האָב נישט געזאָגט אז מען וואָרט דאָ אויף מיר,
אַ פֿרעמדער, מיט אויער גענאָרטן,
נאָר קלאָר און בפֿירוש געזאָגט האָב איך דיר:
מיין ברויט, אויף מיין ברויט טוט מען וואָרטן.

נאָר ווי קענסטו, פֿרעמדער, דען וויסן, פֿאַרשטיין,
און ווי קענסטו זײַן גאָר אַ מבין
אויף דעם ווי עס שטייגט און ווי טיף איז דער מיין,
די שמחה וואָס וואַקסט ווי אויף הייוון —

פֿון באַקן דאָס ברויט און אויך וויסן דערבײַ,
אז עמעצער דאַרף עס און וויל עס?
מיין האַרץ שוועבט דערפֿון אזוי הויך, אזוי פֿרײַ,
און זינגט דאָן די שענסטע פֿון תּפֿילות.

און דאָס וואָס דו זאָגסט אז אין מעות איך לעב,
אז שאַטן-געשטאַלטן בלויז זע איך,
איך גלייב דיר נישט, פֿרעמדער, פֿאַרנעם זיך, פֿאַרשוועב,
עס טראַגט פֿון דיין אמת אַ ריה.

פֿרעמדער

דער ריז פֿון אמת, ר' פֿיוול, איז האַרב
 און מיאוס ווערט אויך פֿאַר די אויגן
 זיין נאַקעטער גוף, ווען די פֿאַלשקייט פֿון פֿאַרב
 פֿאַרלאָזט אים, פֿאַרשווינדט פֿון די אויגן.

איך מײַן אַבער בלויז איינער טובה, דאַס גאַר,
 כאַטש איר טוט, ר' פֿיוול, מיך יאָגן,
 נאָר וויפֿל עס זאָל אייך ניט שמאַרצן די וואָר,
 פֿונדעסטוועגן מוז איך אייך זאָגן :

אַז איך בין דער איינציקער סוחר געווען
 אויף יענעם יאַריד פֿון ירידה,
 נאָך וועלכן עס זײַנען, איך האָב עס געזען,
 געבליבן נאָר שוואַכע און מידע,

פֿאַר וועמען עס לוינט אייך ■ ניט פֿאַר'ן מער
 קיין כּוּחַת, ווי איר טוט אַצינדער,
 און איך בין דעריבער געקומען אַהער
 אייך וואַרענען: זײַט ניט קיין בלינדער.

ווייל יענע פֿאַר וועמען איר באַקט איינער ברויט,
 די קונים די ווייטע און שכנים,
 זיי זײַנען ניטאָ מער, זיי זײַנען איצט טויט,
 איר באַקט שוין איצט מער ניט פֿאַר קיינעם.

ר' פֿייוול

אַ ל'יגן! זאל ווערן דיין גארגל פֿארקלעמט
מיט דעם וואָס דו ווילסט מיך פֿארברענען!
דאָס פֿייער וואָס קומט פֿון דיין מויל איז מיר פֿרעמד!
איך קען ניט און וויל דיך ניט קענען!

אַפֿילו אויב קיינער זאל מער צו מיין שוועל
ניט קומען מיט ברויט זיך צו קוויקן,
איך וועל עס אַלץ באַקן און שיקן איך וועל,
איך וועל אויפֿן וואַסער עס שיקן.

אַוודאי, דער בעקער, ער באַקט מיט דעם מיין
דאָס ברויט צו פֿאַרקויפֿן, אַוודאי!
אַ פֿרייד אַבער איז אויך דאָס באַקן אַליין,
ווייל לאַ על הלחם לברו. *

דיין מאַסקע פֿון גוטסקייט האָט מיך ניט פֿאַרבלענדט
און אויך ניט דיין חכמה פֿון שטרויזאַק.
איך האָב מיט די אויגן פֿון האַרץ דיך דערקענט
און זע ביסט אַ נאַקעטער חזק.

דעריבער, ר' חזק, דו מוחר פֿון שלעכטס,
הער אויס וואָס איך וויל דיר איצט זאָגן:
דיין סחורה פֿון יאוש, דאָס טרייפֿע געקעכטס,
איז ניט פֿאַר מיין פֿשר'ן מאַגן.

איך לאַך פֿון דיר, פֿרעמדער, און טרויף איז בני מיר
דיין טובה וואָס קומט אומגעבעטן!
אויב טראַגסט זיך ניט אַפּ מאַקע שוין, וועל איך דיר
דעם קאַפּ מיט דער לאַפּעטע פֿלעטן.

ארומבינדן וועל איך דיין קאפ ווי א קרויט,
 דיך זאלבן פֿאר חוזק המלך,
 און דיך מיט דער לאַפעטע, פֿונקט ווי אַ ברויט,
 אין אויוון אַרײַנשיבן וועל איך.

(דער חוזק האָט טיף אים געגעבן אַ שניט,
 דעם פֿרעמדן, פֿון עק ביז די הערנער,
 ער האָט קעגן בעקער געברענט און געגליט
 און מייטן געהאט אַ באַגער, נאָר —

ער האָט זיך געכאַפט אַז ער מאַר דאָס ניט, ניין,
 ווייל ער האָט אויף דעם ניט קיין שליטה,
 און ער האָט דעריבער געקריצט מיט די ציין
 מיט ווערטער פֿון חוזק צעגליטע:)

פֿרעמדער (צום בעקער)

אַזוי גאַר! אין אויוון? איך בעט אייך, ר' ייד
 אזוי ווי מען בעט אַ רוצח!
 ס'איז דאָרט אַ גיהנום, עס בראַט און עס ברייט! . . .
 דעריבער . . . אליין אַהין גיי איך!

(שטילער, צו זיך אליין)

ווייזט אויס אַז איך האָב ניט געטראָפֿן אַצינד
 די ריכטיקע צייט אים צו נעמען.
 גיי מאַך, אַז דער מענטש איז פֿאַרגלייבט אזוי בלינד,
 פֿאַר'עקשנ'ט און האָרט ווי אַ קרעמען!

(בנים סוף פון די רייד האט דערהערט זיך א לאך,
ווי עפעס א קול ניט-פון-דאנען,
נאר ווער ס'האט געלאכט אויף דער בליציקער שפראך,
דער פֿרעמדער האט, ווייזט אויס, פֿארשטאנען ;

ווייל באַלד נאָך דעם בליציקן, וויציקן ברען,
א דריי געטאָן האָט זיך דער רשע
צו איינעם, וואָס נאָר ער אליין האָט געזען,
געהאלטן פֿאַר אים אַט-די דרשה:)

פֿרעמדער

און דיר, מיין באַגלייטער, וואָס שטייסט בני מיני זינט
מיט שמייכל אויף ליפּן פֿאַרפֿרוירן,
איך זאָג דיר דו שמייכלסט דערווייל פֿאַר דער צייט :
איך האָב נאָך מיין וועט ניט פֿאַרלוירן.

איך האָב בלויז, ווי זאָגט מען, פֿאַרלוירן אַ שלאַכט,
נאָר וועל די מלחמה געווינען,
איך האָב שוין אַ נייע סטראַטעגיק פֿאַרטראַכט :
ער וועט שוין פֿון מיר ניט אַנטרינען.

וואָס איר ווייסט אין הימל, ווייס איך פּונקט ווי איר,
דערפֿאַר אַבער ווייס איך פֿיל בעסער
די וועגן אויף דרערד . . . ווי מען עפֿנט אַ מיר
אפֿילו צו הערצער אויף שלעסער.

ווען איך האָב אין הימל געפֿירט מיין געפֿעכט,
 איך זאָג דיר, איך האָב ניט באַלאַקעט,
 איך וועל נאָך באַווייזן אז איך בין גערעכט
 און ווייזן דעם בעקער איך נאָקעט.

נאָך היינט ביי דער נאָכט וועל איך טאָן אַ צעשמעליך
 די ווילדע עקשנות פֿון בעקער,
 און זען וועט דער הימל עס איז אין אַ פעליך
 פֿון תּמימות געוויקלט זיין שקר.

איך זאָג דיר איך וועל נאָך געווינען מיין וועט...
 אויך אים, וואָס האָט דאָ אַ צעקוועלטער
 דורך מויל פֿון דעם בעקער פֿון מיר אַפּגעשפעט,
 באַווייזן וועל איך ווער ס'איז עלטער.

(העכער, צום בעקער)

נאָר איידער איך עפֿן פֿון אויוון די מיר
 און גיי, ווייל עס הייבט שוין אַן טאָגן,
 זייט וויסן, ר' פֿייוול, איר וועט נאָך פֿון מיר,
 נאָך האָבן צו זינגען און זאָגן.

איך גיי איצט אַוועק און וועל אויפֿמאַנען שִׁכּר
 פֿאַר דעם וואָס איך האָב דאָ פֿאַרשווענדיקט,
 מיט איך אַבער, בעקער, פֿאַר/עקשנ'מער נאָר,
 מיט איך האָב איך נאָך ניט געענדיקט.

פֿערטע סצענע : EXIT

און אָט מיט די רייד איז אין אויוון אַרנין
דער פֿרעמדער און ס'האַבן די גלעקער
צעקלונגען זיך ווילד און געלאָזן אין פֿיין,
פֿאַרגאַמט און דערשראַקן דעם בעקער.

וואָס האָט אין דעם אויוון געקוקט און געזען
מיט אויגן פֿון טרויער צעצונדן —
אַז היים איז דער אויוון נאָר ליידיק געווען :
דאָס גאַנצע געבעק איז פֿאַרשווינדן.

דערשראַקן געוואָרן איז אויך מן-המטם
און היכף געוואָרן אַנטשוויגן
דער פֿידל וואָס האָט מיט אַ לירישן גראָם
געשפּילט דעם פֿאַרנעפּלטן ניגון.

עס האָבן נאָך אַבער פֿאַרשטיקטע געקריגט,
געברומט די דערצאַרנטע גלעקער,
געוואָרנט : דער פֿרעמדער וועט קומען צוריק
צו פּלאַגן ר' פֿיוול דעם בעקער.

דער גלאַקישער ברום האָט פֿאַרפֿינצטערט מיין בריל
און אַלץ איז פֿאַרשווינדן געוואָרן,
נאָר איבערגעבליבן אַ וואָרט איז פֿון שפּיל,
וואָס וואָרט אויף זיין גראָם אין זכּרון.

צווייטער טייל

פאָניע פֿלאַם און פּאָניע גראַם

ערשטע סצענע: דער בעקער

ר' פֿינױל דער בעקער האָט לאַנג ניט פֿאַרגעסן
די מעשה פֿון יענער צערודערטער נאָכט,
ווען ס'האָט אים דער פֿרעמדער גערייצט און געפֿרעסן
מיט פֿלאַמען פֿון שנאה און חוּק געמאַכט.

נאָר מערער פֿון אַלץ האָט צערודערט דעם בעקער
דער אופֿן ווי ס'האָט זיך דער פֿרעמדער געשיידט,
ווען ער איז צום קלאַנג פֿון צעהוידעטע גלעקער
אַריין אין דעם אויוון מיט ביטערע רייד.

און איבערגעלאָזט אים אַ ווייטיק, אַ טרויער,
וואָס ער האָט פֿאַרלוירן דאָס גאַנצע געבעק;
און ס'האַבן נאָך לאַנג אים געזשומעט אין אויער
דער שאַדן, דער חוּק דורך נעכט און דורך טעג.

נאָר ביסלעכווייז, ווי ס'איז די טבע פֿון מענטשן,
עס האָט אויך דעם בעקער די שפּחה געהיילט,
און ער האָט אַפֿילו אַליין ניט געקענט שוין
זיך גלייבן די מעשה וואָס ער האָט דערציילט.

און ווייטער געכאַקן האָט ער מיט התמדה,
ווי מ'האָט אים זיין אַרבעט פֿון הימל פֿאַרטרויט,
צו באַקן, אויב יאָ אַדער ניט אין דער מאַדע
עס איז דער געשמאַק פֿאַר זיין הייליקן ברויט.

און דעמאָלט איז ווידער צום בעקער געקומען
דער טינױל, ווי ער האָט אים מתרה געווען.
און ווידער האָט ער זיך צום בעקער גענומען,
ווי מיר וועלן ווייטער דאָס הערן און זען.

צווייטע סצענע: דער פֿרעמדער

מיין בריל צינדט זיך אָן ווי אַ שויב אין פֿרימאַרגן
מיט שירה און וועלונג פֿון, נפֿש פֿל חי,
און ביסלעכווייז רוקט זיך אַרויס פֿון פֿאַרבאַרגן
ר' פֿיוול דער בעקער אין זײַן בעקערני.

דערבני גיט אַ רעיון אַ פֿאַך מיט די פֿליגל
און שוועבט מיט אַ קשיא אַרײַן דורך דער מיר:
צי איז גיט דער בעקער אַ בילד אין אַ שפיגל,
און קוק איך אויף אים אַדער ער קוקט אויף מיר?

נאַר איידער איך טו נאָך באַווייזן אַ טראַכט טאַן
און זוכן אַ תירוץ, דער רעיון פֿאַרשווינדט,
ווייל ערגעץ-ווי, ווי פֿון אַן עולם-התחתון,
דערהער איך דעם בייזן געכרום פֿון אַ ווינט.

און תיכף דערנאָך כאַפט אַרום מיך אַ פֿיבער,
אַזוי ווי אַ שמורעם צעכוימעט דעם ים,
און באַלד איך דערזע: איבער מיר שטייט אַ גיבור
און זאָגט מיר מיט חוזק אין קול: „פֿאַניע גראַם!

„וואָס קוקסטו מיך אָן מיט אַ פנים פֿאַרמעלטן
און שרעק אין די אויגן, דערקענסט מיך גיט, וואָס?
דו מיינסט דאָך דו ביסט אַ באַשאַפֿער פֿון וועלטן,
און דאָך ביסטו איצט אַ דערשראָקענער האַז!

„און אפשר דערקענסטו מיך יא, נאר דערשלאגן
עס קוקט איצט אויף מיר דיין דערשראקן געזיכט,
ווייל ס'האט דיך דער פֿידל פֿון גראמען פֿארטראגן
און איך בין געקומען צו דיר אומגעריכט.“

אַזוי האָט ער לאַנג מיך מיט ווערטלעך געשטאַכט,
געדראָט מיט די הערנער, געדרייט מיטן עק,
נאַר איך, כאַטש אין אַנגסטן, געהאַט האָב במחון —
ער רעדט, דער ניט-גומער, נאַר ער וועט אוועק.

פֿונדעסמוועגן איז מיין משיקאוועס געשטיגן:
וואָס איז ער געקומען און וואָס איז זיין ציל?
נאַר איך האָב די פֿראַגע געדולדיק געשוויגן,
געטראַכט: זאָל ער זאָגן אַליין וואָס ער וויל.

דריטע סצענע די טובה

דער סוף איז געווען איך האָב טאַקע דערוואַרט זיך
ביז ער האָט געזאָגט מיט פֿאַרשטשעמעטע ציין:
„איך זע ביסט אַן עקשן, האָסט ווילד איינגעשפּאַרט זיך,
דו פֿרעגסט ניט . . . נג, וועל איך דיר זאָגן אַליין:

„איך וויל ביי דיר בעטן אַ טובה . . . איך שווער דיר,
און הערסטו, עס קען אַמאָל קומען דערצו,
אין לויף פֿון די יארן וואָס זיינען באַשערט דיר,
ביי מיר אַ געפֿעליקייט בעטן זאָלסטו.“

„איך זע אויף דיין פנים דעם קנייטש פֿון אַ שמייכל,
דו צווייפֿלסט, כאַטש וויסן עס דאַרפֿסטו ווי איך:
ניט-שטענדיק עס קאַכט זיך דער מאָפּ לויטן שכל
ביי אונדז אין דער קיינמאָל-ניט-זיכערער קיך.“

„למשל, אט קענען מיר אל' מיניע פֿלאַמען
 ניט נוצן פֿאַר עפעס וואָס איך האָב פֿאַרטראַכט . . .
 ווען דו אַבער באַרגסט מיר דיין פֿידל פֿון גראַמען
 ניט מער ווי אויף עטלעכע שעה אין דער נאַכט,

„איך וואַלט אַ מאַנקאַליע, וואָס האָט מיך באַזעסן,
 באַפֿרידיקט . . . דערצו אויך געווינגען אַ וועט,
 און דיר וואַלט איך קיינמאַל די הילף ניט פֿאַרגעסן.
 אַט דאָס, פֿאַניע גראַם, איז די זאַך וואָס איך בעט.“

איך

מיין פֿידל פֿון גראַמען? וואָס קען ער דיר ניצן?
 איך הער ווי דו גראַמסט גאַרניט שלעכט, פֿאַניע פֿלאַם!
 מיין פֿידל וואָס איך שלאַג אַרויס פֿון אים בליצן,
 אין אַנדערע הענט קען ער ווערן אַ תּם.

ער

כִּהָאָב אָבער געוואָסט אַז אַזוי וועסטו זאָגן!
 איי קען איך די גאָוה, די גענג פֿון דיין קלאַן!
 נאָר לאַמיר דאָס לאָזן. ס'איז שפעט. אַט נעמט מאַגן.
 איז שלאַג מיר ניט איבער און הער אויס מיין פֿלאַן:

ווען איך האָב געבעטן דו זאַלסט מיר אַנטליינען
 דיין פֿידל פֿון גראַמען, געמיינט האָב איך נאָר
 בלויז דאָס וואָס אין חכמת-השיר מיינט דער רעיון —
 דער קפֿיצת-הדרך פֿון וואָרט מעטאַפֿאָר.

מיט אנדערע ווערטער, קענסט העלמן דיין פֿידל,
נאָר שפּילן אויף אים זאָלסטו היינטיקע נאַכט
אַ דראַמע אין גראַמען, אַ מעשה'דיק לידל,
וואָס איך וועל דיר הייסן, וואָס איך האָב פֿאַרמראַכט.

דער העלד פֿון דער דראַמע איז איינער אַ בעקער,
וואָס זאָג איך אַ העלד? ניט קיין העלד נאָר אַ יאָלד!
איך האָב אים באַוווּיזן אז ער לעבט אין שקר,
געגעבן אים עצות און העלפֿן געוואַלט;

ער זאָל זיך אויף אומניציק ברויט ניט פֿאַרשווענדן,
איך האָב אים געוואַרנט, גערעדט אויך אינמיט,
ער זאָל זיך ניט נאָרן, ניט לאָזן פֿאַרבּלענדן
פֿון ליכט וואָס עס שטראַלט פֿון די ברויטן אויף אים;

נאָר ער איז אַן עקשן, וואָס לאָזט זיך ניט דינען,
עס האָט ניט געהאַלפֿן וואָס איך האָב גערעדט,
און אויב איך באַוווּיז ניט דעם נאָר צו באַזינען,
איך וועל איבער אים נאָך פֿאַרלירן מיין וועט.

אַט דאָס איז די טובּה, און איצטער נעם זינגען,
און אויב דאַרפֿסט דיין מווע, איך האָב זי דאָ גרייט:
איך האָב זיך באַווואַרנט, אין פֿאַל וועסט זיך דינגען,
און האָב זי געכאַפט און געבראַכט אויף אַ קייט.

פֿערטע סצענע: אין רויכיקן שטורעם

ווען איך האב דערהערט אַט די גראַכע דיבורים,
זיי האָבן געגעבן אַ שניט ביזן ביין,
און באַלד טאַקע האָב איך אין רויכיקן שטורעם
דערזען ווי זי שטייט און דערהערט איר געוויין.

דאָס בילד האָט פֿאַרנעפֿלט מיט שרעק מינע אויגן
און איך בין געוואָרן אַ פֿויגל אין ווינט,
וואָס איז אויף די פֿליגל פֿון הפֿקר געפֿלויגן,
פֿאַרשטויסן, פֿאַרגליווערט, אָן ווילן און בלינד.

איך ווייס ניט ווי לאַנג ס'האַט די שרעק מיך פֿאַרשטויסן,
נאָר ווען איך בין ווידער געקומען צו זיך,
איך האָב ביי דעם אַפֿשנין פֿון ליכטיקן דרויסן
געזען אַז ביים בעקער אין אויוון בין איך.

„ר' פֿיוול! ר' פֿיוול!“ איך האָב זיך צעשריגן,
„וואָס וואַרט איר? קומט גיכער און נעמט מיך אַרויס!“
מיין רוף אַכער האָט אין מיין גאַרגל געשוויגן
אינאיינעם מיט אַלץ אין דער שטילקייט פֿון הויז.

און ווען איך בין איבער די גליאַיקע ציגל
אַרויס פֿון דעם אויוון צוריק אויף דער פֿריי,
די וואַנט פֿון מיין חדר געווען איז אַ שפיגל,
געוויזן דעם בעקער אין זיין בעקעריי.

און דעמאָלט פֿון שפיגל האָט ווידער דער רעיון
די קשיא געפֿרעגט און אַ תירוץ געבראַכט:
אַז איך בין דער בעקער אין דער בעקעריי און
אַז פונקט ווי איך אים, ער האָט מיך אויסגעטראַכט.

פֿינפֿטע סצענע: דועט צווישן שד און פֿאָעט

דער טאָג איז אַריבער אַ טויבער, אַ שטומער,
האַט גאַרניט גערעדט און האַט גאַרניט געהערט,
בלויז שאַמנע פֿון ווערטער עס זינגען אַרום מיר
געפֿלויגן און אַמעס פֿון שירה באַגערט.

און שפעטער, ווען איך האָב מיין פֿידל גענומען,
געוואָלט אין די ווערטער אַרנינשפּילן פֿרייד,
דער פֿרעמדער איז ווידער אַ הייסער געקומען
און איך האָב געהערט ווי עס קלימפערט אַ קייט.

דער קלימפער ער האַט מיר דערציילט אַז געפֿאַנגען
איז אַלץ נאָך און וויינט אין דעם פֿרעמדנס רשות
די טרוימערין שטילע פֿון מינע געזאַנגען,
וואָס זי איז מיין מוזע און איך בין איר מוז.

פֿרעמדער

איך הער, פֿאַניע גראַם, אַז דיין פֿידל איז דומפיק,
עס גייט דיר ניט, קענסט זיך ניט געבן קיין ריר,
עס קומען די ווערטער אַרויס בני דיר שטומפיק,
ווען הערסט ניט די סודות וואָס קומען פֿון איר.

איך

וואָס ווילסטו, וואָס בילסטו, פֿאַרדאַרבער און שרעקער,
און וואָס ביסטו אויסן, וואָס שטייט דיר אין קאַן?
וואָס לאַזט דיך ניט רוען ר' פֿייוול דער בעקער,
וואָס גייט דיר אין לעבן אים טובות צו טאָן?

וואס אַרמ דיך וואָס ער טומ, ווי דו מיינסט, זיך נאַרן
און פּמ'ט זיין צייט אויף צו באַקן זיין ברויט ?
געפּאַסט וואָלט דיר גיכער אַזוינס גאַר צו גאַרן,
דאָך זיין אַ בעל-טובהּ דו קריכסט פֿון דער הויט.

פֿרעמדער

איך האָב עס דיר צוויי מאַל, יא צוויי, געמאַן זאַגן,
פֿונדעסטוועגן הערן דאָס קומט דיר אַן שווער ;
געמיינט האָב איך בלויז אַז דיין קאַפּ איז געשלאָגן,
איצט זע איך געשלאָגן איז אויך דיין געהער.

איך וועל עס דעריבער דערמאַנען דאָ ווידער
ר' פֿיוול דעם בעקער און דיר, זיין פּאַעט,
אַז ער מוז זיין ברויט, אַדער דו דינע לידער
פֿאַרוואַרפֿן, איך זאַל ניט פֿאַרלירן מיין וועט.

דעם בעקער אַליין, זע איך, קען איך ניט צווינגען,
ווייל ער איז פֿאַרפּאַנצערט אין דיין אינגעווייד,
אויף דיר אַבער האָב איך אַ בייטש זיך צו דינגען :
די טרויערין דינע ביי מיר אויף דער קייט.

איך

איך ווייס ניט ווער ברומט איצט אַרויס פֿון דיין שאַרבן,
צי רעדט עס דער רשע, צי פּלוידערט דער נאַר :
עס קלינגט ווי-דו וואָלסט מיר באַפֿוילן צו שטאַרבן,
און אויב כּוועל ניט פֿאַלגן, כּוועל שטאַרבן דערפֿאַר.

דו רעדסט פֿון א וועט וואָס דו ווילסט ניט פֿאַרלירן . . .
 מיט וועמען דו זאלסט זיך ניט האָבן געוועט,
 איך זאָג דיר איך וועל זיך ניט לאָזן פֿאַרפֿירן,
 ווייל ווערט ער אויס בעקער, ווער איך אויס פֿאַעט.

פֿרעמדער

אַט דאָס האָב איך טאַקע געוואָלט פֿון דיר הערן,
 און גוט וואָס האָסט ענדלעך דעם אמת דערזען,
 ווייל דיך האָב איך טאַקע געמיינט צו באַקערן,
 דער בעקער, ער איז בלויז אַ משל געווען.

איך האָב זיך געוועט, ווייל געווען בין איך זיכער,
 אז איך וועל עס גיבן דיר גרינג צו פֿאַרשטיין :
 ווען זינגסט דינע לידער און שרײַבסט דינע ביכער,
 זאל זײַן אין אַ לשון ווי קלוג און ווי שיין —

עס ווערן די ווערטער פֿאַרלאַשן אין דעמער
 און אויעדן האָבן פֿאַר דיר בלויז די ווענט,
 דעריבער געפֿינען דו מוזט פֿאַר דיין זמר
 אַ לשון וואָס גליט אַבער ווערט ניט פֿאַרברענט.

איך

דיין לייטנער פֿון חוצפה שטייגט העכער און העכער,
 איך לאָך פֿון דיר, פֿרעמדער, איך לאָך, פֿאַניע פֿלאַם,
 ווייל פֿול איז דער זאַק פֿון דיין לאַגיק מיט לעכער,
 ווי פֿול איז מיט לעכער דער קאַפּ פֿון אַ תּם.

ווי גרינג ביי דיר גליטשט זיך אראפ פֿון די ליפן,
 איך זאל מיר געפֿינען א לשון א ניים,
 דורך וועלכן מײן זמר, ווי מעל, זאל זיך זיפֿן,
 פֿארלירן זײן דעמער, ארויסקומען וויים.

ס'איז פונקט ווי זאלסט זאגן דעם טיגער אז ער זאל
 אויף מעקען פֿארבײטן זײן בריליק געשריי,
 און אויך ווי פֿארלאנגען דו זאלסט אז דער בער זאל
 ניט ברומען אויף בעריש, נאר גיבן א קרײ ;

ווי וועלן די טויב זאל אויף טויביש ניט טערטלען,
 נאר זשומען און זשוזשען אזוי ווי א פֿליג :
 באפֿעלן דעם וואַלף ניט צו וואַיען, נאר צערטלען
 זײן קול און צו מעקען אזוי ווי א ציג ;

ווי הייסן דעם הימל אז ער זאל ניט בלוי זײן,
 ווען ער איז פֿון זון אדער שטערן צעשמראַלט,
 און פונקט ווי באפֿעלן דעם הירש ער זאל פּוּזען,
 ווען ער ווערט געיאַגט פֿון א טיגער אין וואַלד.

פֿרעמדער

גענוג מיט פֿארגלייכן. איך כאפֿ שוין דײן טענה.
 פֿארגעס אַבער ניט אז בײ מיר אין רשות
 געפֿינט זיך א משפּון, די טרוימערין, דײנע,
 וואָס זי איז דײן מוזע און דו ביסט איר מוז.

איך

איך האָב ניט פֿאַרגעסן, איך בענק נאָך איר רעיון,
וואָס צויבערט מיין לשון, דערהייבט מיך פֿון שמויב,
נאָר פונקט ווי זי מיך, קען איך זי ניט באַפֿרייען,
פל-זמן דו פֿאַרשמעלט מיר דאָס ליכט פֿון מיין שויב.

פֿרעמדער (שטילער, צו זיך אליין)

מיר דאַכט זיך איך וועל אים פֿון אַרט שוין ניט רירן,
ער איז, ווי זיין בעקער, אַן עקשן אַ ייד,
און איידער אינגאַנצן מיין וועט צו פֿאַרלירן,
איך מוז אים אַנטקעגן גיין עטלעכע טריט.

(העכער)

דו נעמסט עס, מיין פֿריינט, אזוי ערנסט און טראַגיש,
פֿאַראַנען אַ פֿשרה, הער אויס מיין געדאַנק,
און אויב דו וועסט פֿאַלגן, ניט שפּרינגען זיגזאַגיש,
וועט ווערן דערגרייכט אונדזער ביידנס פֿאַרלאַנג.

איך וועל זי באַפֿרייען און דו קענסט דיר ווייטער
באַנוצן דיין לשון ווי דיר עס געפֿעלט,
נאָר קומען עס מוז אין אַ שפּראַך אַ באַנייטער
פֿון איצט אַן און ווייטער דיין ליד צו דער וועלט.

איך

דו טוטסט מיר אַ שפּראַכיקע מאַסקע נאַראַיען,
מיין לעבעדיק וואָרט צו פֿאַרשמעלן מיט איר,
עס וועט, פֿאַניע פֿלאַם, דיר ניט העלפֿן דאָס ברײַען:
איך וועל דיר ניט לאָזן פֿאַרמונקלען מיין שיר.

ווער קען איבערזעצן דאס לשון פֿון טרערן?
ווער קען איבערזעצן דאס לשון פֿון פֿרייד?
זיי מוז מען אין זעלביקן לשון דערהערן,
וואָס טוט זיי געבערן מיט ליכטיקע רייד.

נאָר ווערטער מיט וואַרצלען, זיי קענען דערציילן
די מעשה פֿון פֿרייד און די מעשה פֿון וויי,
און ליידן פֿון הערצער עם קענען פֿאַרהיילן
נאָר ווערטער וואָס ווערן געבוירן אין זיי.

פֿאַרלאָז מיך, פֿאַרנעם זיך, איך וויל דיך ניט קענען,
איך בין אויף דיר גוזר מיט גוטן צו גיין,
און פֿאַלגסטו ניט, וועל איך דיך תּיפּף פֿאַרברענען
אין אויוון פֿון גראַמען מיט פֿלאַמיקע ציין.

פֿרעמדער

איך בין, פֿאַניע גראַט, אַ מחותן מיט פֿייער,
אומזיסט טוסטו שרעקן מיט פֿלאַמען מיך . . . נאר!
פֿאַר סטראַשען מיך וועסטו באַצאלן מיר טייער
און האַבן מיך לאַנג צו געדענקען דערפֿאַר.

איך

„איך לאַך פֿון דיר, פֿרעמדער, דו חזק המלך,
ווי פֿייוול דער בעקער, איך האַב דיך דערקענט!“
געזאָגט האַב איך שטרענג און גענומען פֿאַמעלעך
מיין פֿידל און בויגן מיט זיכערע הענט.

ז ע ק ס ט ע ס צ ע י נ ע : EXIT

דערזען אז איך מיינ וואָס איך זאָג, האָט ער בימער
א שמיכל געטאָן און אזוי זיך צעלאַכט,
אז ס'האָט זײַן געלעכטער געמאַכט אַ געווייטער,
וואָס האָט מיר אַ סטרוגע פֿון פֿידל צעקראַכט.

נאָר העכער נאָך האָט זיך דערהערט אַ געלעכטער,
וואָס האָט מיט אַ געטלעכן חוּק געברילט,
געלאַכט האָט, ווייזט אויס, זײַן באַגלייטער, דער וועכטער,
וואָס האָט אים געזאָגט אז זײַן וועט איז פֿאַרשפּילט.

דער פֿרעמדער איז באלד טאַקע געלם געוואָרן,
עס האָט זיך אַ ליכטיקער מאַרגן געשמעלט.
נאָר וויפֿל איך האָב ניט געצויבערט מיין פֿידל,
עס האָט מיר אַ גראַם אין אַ שורה געפֿעלט :

אַמאַל אין דער דריטער, אַמאַל אין דער פֿערטער,
פֿאַרפֿעלט האָט צו קומען דער ווידער צום קול,
ווייל איבערגעמישט האָט דעם סדר פֿון ווערטער
די סטרוגע וואָס האָט מיר אין פֿידל געפֿלאַצט.

נאָר ווען אין פֿאַרצווייפֿל כ'האַב ווייגען גענומען,
אַ סטרוגע פֿון האַרץ האָט דעם פֿידל פֿאַרריכט,
און אַלע פֿיר שורות זיי האָבן באַקומען
די פֿליגל פֿון גראַמען, די פֿליגל פֿון ליכט.

און דאָס איז אַ ליכטיקע בשורה געווען מיר,
אז זי וואָס געשמאַכט האָט בני אים אויף דער קייט,
איז ווידער מיט מיר און זי וואוינט אין מיין זמר
און לערנט מיך זינגען מיט ליכטיקע רייד.

ע פ י ל א ג

די בענקשאַפֿט פֿון אַלץ וואָס גייט-אויס צו פֿאַרשטיין

די חתונה האָט זיך געענדיקט. די נאכט,
וואָס האָט אויף די בלעטער געוויינט און געלאכט,
איז אונטער די הענט, ווי אַ פֿרילינג פֿאַרפֿלויגן,

און איבערגעלאָזט מיט פֿאַרנעפֿלמע אויגן
דעם דיכטער, ווייל דאָס וואָס מיט אים איז געשען,
איז אַלץ נאָך פֿאַרבליבן ביי אים אין דער פען.

כאָטש ער האָט געמיינט אַז עס איז אים געלונגען
מיט דעם וואָס ער האָט דאָ דערציילט און געזונגען,
אויך אייך אויף אַ רגע פֿאַרזיסן דעם מאַג,

ווען ער האָט, לויט רבי עקיבֿא'ס פֿאַרזאָג (*),
געפרוּווט יעדן מאַג זיך מיט לידער פֿאַרשפּילן,
פֿדי דאָס געווייזן פֿון זײַן האַרץ צו פֿאַרשטילן.

ווייל דאָס וואָס ער האָט אין די שורות פֿון ליד
מיט שמייכל און אויך מיט אַן אזי דאָ צעגליט,
האָט ער אויך פֿון אייערע הערצער פֿאַרנומען,

ווען ער האָט געהערט דאָס פֿאַרנאכטיקע ברומען —
די בענקשאַפֿט פֿון אַלץ, וואָס גייט-אויס צו פֿאַרשטיין...
און ער האָט געמראַכט אַז ער זינגט ניט אַליין.

(*) רבי עקיבֿא אומר: זמר בכל יום, זמר בכל יום (סנהדרין צט).